

Bille: Bible for Genesis

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Genesis

¹ Ni kundunna, Kulli gil bakuli ni ngunjah. ² ngunjah ye nyha ni gila gubung nga le nga pumpurom. pinnah nga muri limmah. Bongho magerenteng le Kulli nga ki ginya muri muru. ³ Kulli nah, "Ih ib poshibang pagha," le poshibang nga nghan. ⁴ Kulli shin poshibang nghe, ih bonna. le koriyi poshibang ri pinnah. ⁵ Kulli gor poshibang nghe "kara," le gor pinnah ye "duh." Le kapolla nga nghan le beri nga nghan, kara ma kundunna. ⁶ Kulli nah, "Ih bi nongho muru bi pagha, le ih bi koriyi muru ri muru." ⁷ Kulli gil nongho muru le koriyi muru mama njahli ya ni muru mama bikuli ya ri nongho le yang. Bonna. ⁸ Kulli gor nongho egh "bikuli." Le kapolla nga nghan ni beri nga nghan, kara ma bahri. ⁹ Kulli nah, "Ih bi muru ni digha binje le bikuli ya ih bi kpabba bin mona, le ih ngunjah ma yunnah bii digha." pagna nina. ¹⁰ Kulli gor ngunjahli ma yumna egh "ngunjah" le kpabba le muru agh gori "salang magula" Shin ne ih bonna. ¹¹ Kulli nah, "Ih bi ngunjah pushi lusung: alusung ni ki bil njih ni ngung ni ki bil njih yang nga, mama kwa agh ari jah yang." Bonna. ¹² ¹³ Le kapolla nga nghan ni beri nga nghan, kara ma tahro. ¹⁴ Kulli nah, "Ih poshibang bi digha a kuli ate koriyi bakara ri duh, ih bi a dum, kunbang, akara ni abogho. ¹⁵ Ih bi a digha aposhibang ni a kuli ki poshibang a ngunjah agh." Bonna. ¹⁶ Kulli gil aposhibang magulina bahri, poshibang magula egh ih bi pag tumo ni ba kara, le poshibang makena ih pag tumo ni duh. Gil la amuna nshienri deshili. ¹⁷ Kulli tig yang a kuli ih bi a pah poshibang ri ngunjah, ¹⁸ ih bi a digha muri kara ni duh, le ih bi a koriyi poshibang ni pinna. Kulli shinna bonna. ¹⁹ Le kapolla nga nghan ni beri, kara ma ihne. ²⁰ Kulli nah, "Ih amuru bi dungso ni agi usulo dudug, le aminyah ih gangla a nongho bakuli." ²¹ kulli gilla ayam gula magulina ni a salang magula agh, deshili ni agi usulo ni kwa agh a ngura yang, agi usulo ni ki ginya nga dungshi ba muru ba kwa agh, le aminyah ni kwa agh ni jah yang. Kulli shinna Bonna. ²² Kulli moshiyang, ki nah, "Nmosso ni nyashibang, le ndunshi amuru ni salang magula agh. Ih aminyah a dungshi nugunjah." ²³ Le kapolla nga nghan ni beri, kara ma tongno egh. ²⁴ Kulli nah, "Ih bi nguñ njuh ih pussa agi usulo, mama kwa agh ari jah yang, agiluwo, aga ki kungni ya ni ayam lusung, mama kwa agh ari jah yang." Bonna. ²⁵ Kulli gil ayam lusung ri jah yang, agi luwo ri jah yang, le ni ga kwa ki kungno a njahli ya a jah yang. Shinna ih bonna. ²⁶ Kulli nah, "Le ih bi shi gil bwa a minlim sung, ki pur sung. Ih bi a kum digha muri a njih ni salang, ni muri aminyah bakuli, muri agiloh, ni muri aga kwa ki demmah njahli a ngunjah agh." ²⁷ Kulli gil bwa a minlimmi. A minlimmi ni gil li. Babura ni bamah ni gilla. ²⁸ Kulli moshi yang le nah yi yang, "Nmosso, nburro. Ndungshi ngunjah, nn'ganni. ndigha muri anjih salang, mura aminyah bakuli, ni muri gi usulo ni kwa ki ginya a ngunjah agh." ²⁹ Kulli nah, "Shina, mpah ne yong lusung ni kwa a ngunjah ni ki bil njih ya, ni ngung ni kwa ni njihngung nga. Aka dig gilih le yong. ³⁰ Nyamlusung ni ngunjah kwa agh, minyah ni kwa a kuli ya, ni ga kwa ki demmah njahli ya, ni ga kwa a gila ni usulo ri ya, ni lusung ni kwa agh ih bi dig gilihna." Pagna nina. ³¹ Kulli shin ga kwa gil agh. "Shinni, Bonna. Le kapolla nga nghan berri nga nghan, Kara ma topurmoh.

2

¹ Le gil bakuli ni ngunjah mahla le a dungshi yang ni agi usulo kwa. ² A kahra ma tombahri Kulli meshili atumo le ni pag agh kwa, le usulo ari atumo le kwa a kahra ma tompur bahri. ³ Kulli moshi kahra ma tompur bahri le tighi gerenteng, ate a kahra egh ni Kulli usuli ni ari atumo ma gilli ngunjah. ⁴ Ga ni pag pagha ni a gilli bakuli ni ngunjah, a kahra ni Yahweh Kulli gil li ngunjah ni abakuli ya. ⁵ A balusung nyha a njunjah sang nga, a lusung nyha sang puro a babang nga, ate Kulli ni sang tigha ih bi muru ih nyah a ngunjah agh, le bwa nyha ka dig diya agh. ⁶ Keminiya tirimah nagha ki sobboh ki lib njahli kwa Yahweh Kulli gil bwa ni tubbu ni njahli ya, le fug yi usulo a luhli, le bwa dig bayong ma shinshim. ⁷ Yahweh Kulli gil kwahgoh a nji nanjah, a Aidan, Le a beh ni tig bwa ni gil agh nghan. ⁸ A nguñ njahli Yahweh Kulli gil ngung ni kwa bor shina ni maonna ate gilihna agh a gulo. Ga bolli ngung ma usulo ni a ntiri ba kwahgoh agh ni ngung ma yeri gi maonna ni mashihra. ¹⁰ Salang puro a Aidan ate pih ba kwahgoh egh muru, Le koriya beh dig asalang ihne. ¹¹ Luhli makunduna ih Fishon. Ini pag mama billa ntiri njuh Hawila kwa agh, bah ni Azurfa agh. ¹² Azurfa ni njuh ya maonna ni. Atahli Onis nga nghanng deshili. ¹³ Luhli salang ma bahri ni Gihon. Mama billa ntiri njuh Kush wa. ¹⁴ Luhli salang ma tahro ni Tigris, le ini billa nji nanjah le Asshur. Salang ma ihne ni Yuferites. ¹⁵ Yahweh Kulli tol beh le tighi a kwahgoh Aidan ih bi gilliyi. ¹⁶ Yahweh Kulli lag beh, ki nah, "A logle a lih nji ngung ni kwa a kwahgoh agh nieh. ¹⁷ Keminiya digna ni awo lih nji ngung ma yeri gi maonna ni mashihra. Ni njiteng aka wuh." ¹⁸ Le Yahweh Kulli nah, "Ni botto ke bwa dig ni muri ya. Le ih bi gil yi ba angni ni pyerra ri ya. ¹⁹ A nguñ njahli Yahweh Kulli gil giluwo ni kwa a lusung nga ni minya ni a kuli ya. Le zuni yang bin beh ih bi pah yang luhlung. Luhlung ni kwa beh gori gigillani ni usulo agh, digna nina. ²⁰ Beh pih agiluwo kwa luhlung, ni aminya ni a kulli ya, ni ni nyam lusung kwa. Keminiya beh ni kum ba aangna ni pyerra ri ya. ²¹ Yahweh Kulli tig ngih njitullo bol beh., le nongtullo. Yahweh Kulli pushi muhnikari mwoh le gir ba pushi muhnikari nghan nga. ²² Ni muhnikari beh ni pushi ya, gil bamah le zuni bin beh. ²³ Beh nah, "A kunbang ni ya, mama ni pag muh le muh lang, ni nyama le myammam. A gori 'bamah' ate pushi ri babura." ²⁴ Nina agh, babura ka dag tehri ni ngih, ka kpabni mahmi, le aka dig ngirung mwoh. ²⁵ A yangha kwa ni tehsalang, babura egh mni mahmi, keminiya ni a og ihrifiyina agh.

3

¹ Ni beniya yuoh nga ni nahli bang ni wor anshile ayam lusung ni kwa yaweh kulli gil agh, nah yi bamah egh, Kulli nah, "Ni njiteng ni digna ni nga lih njih ngung a ba bang ni ya?" ² Bamah egh nahyi yuoh "Njih ngung ni kwa ba barang ni ya salih. ³ Keminiya ga bolli njih ngung mama a ntiri babang ngh Kulli nah ni sa lih, ko doghiya ate mama sa wuh." ⁴ Yuoh

nahyi bamah, Ni njiteng ni ni nga wuh agh. ⁵Ate kulli yeri na kareh ni ih nlih ni ya, njih yong ka bwa agh le nga dig ninga Kulli, nga yeri gima bonna ni mashihra. ⁶Ngha bamah egh shinni ngung nghe ka bor lih, le ye bor na shinna a njiung ngha, deshili ate tig bayong yeriteng ngha. tuh njih ngung nghe lih, le tuh pih buri ni a yangha nini ya, le osso lih. ⁷Le njihyang kwa bwa agh le a yerre ih a yangha ni tessalang, nina le a al nbuh gorih a tah a vulliyi ni bung yang. ⁸A og kara Yaweh Kulli ki ginya a babang nghe a pollo le kara, le beh ni mahmi vulla ri Yaweh Kulli a ntiri a ngung ni a babang nghe ya. ⁹Yaweh Kulli gor beh le nah yi. "Awo ngha yebang?" ¹⁰Beh nah, N'ogno a bang, le ngobong wollang ngha vullo ate myang ni tessalang". ¹¹Kulli nah, "yang wobbo awo ngha ni tessalang? Ko a lih na nji ngung ni ntigha ke ih bi lih ya agh?" ¹²Beh nah. "Bamah ni a peng ngha ih dig ni meng ngha ini peng nji ngung nghe ke nlih." ¹³Yaweh Kulli nah yi bamah egh, "Mang a pag pagha ni?" Bamah nah "yuoh ni soriyi nghan ke nlih yi" ¹⁴Yaweh Kulli nah yi yuoh, "Ate a pag na ga agh, nyommoni ni weh a ntiri ni muro a ntiri a giluwu ni a yamlusung. Muri tehyoh ni aka gingni le kikkiri ni ka pag gilihna lo ha kara ni kwa a digni ni usulo agh. ¹⁵Nga tig shibi murum ntiri yong ni bamah, le a ntiri amuno ni amuni. ih wam muro le a doghi kushi." ¹⁶Ari bamah nah, "Nga buhriyo konno bilmuna, a konno egh ni aka bil li amuna, ga awo al kwa agh ate buroni, keminiya ih ka digha muro." ¹⁷Ari Adamu agh nah, "Ate a ogna ngih mahmo, le a lihna njih ngung mama nlagha ngi nah ke ih bin nlih ya agh; nyommoni ni njahli ate muro, ni gana ri tumo ni aka lihni ha kara usulo lo kwa. ¹⁸Njahli ka pushi ajweh ni awolgweh le aka lih aga a digha a bang ngha. ¹⁹Ni lihngah kundumo ni aka lih ni burodi, ha a nyer ni ngubnjahli bah a pur nghan ngha. Ate awoni kikkiri le ba kikkiri ni a nyer nghan. ²⁰Beh gor luhli mahmi ih Hauwawu ate ini ih pag ngih abayong abayong kwa. ²¹Yahweh Kulli gil yi Adamu ni mahmi gikurra ngubbu le mel yi yang. ²²Yahweh Kulli nah, "Nibeniya bwa digna ninga mwoh a ntiri sung, ki yeri gi nabonna ni mashihra. Nibeniya ke ih bi shi daghi ih bi keni bih dog njih ngung ma usulo, le tuhyi lih, le digha ha ke kene agh." ²³Nina agh, Yahweh Kulli piriya a bang Adani, ih woro ih ke jug njahli ni a pushi ngha nghan. ²⁴Kulli pushi beh a bang Adani, le tigha a Kerubobi a njih na njehle babang Eden, lni garabwo ma tebna ki piliya njih ba kwa agh. Ate ih bi a lel njere ni kikh ri ngung usulo agh.

4

¹Beh yeri mahmi Hauwawu le muna kpah yeh le bil Kayinu. Nah, "Bil la babura ni angna le Yahweh." ²Le bil muna ngih Habila. Nibeniya Habila digna ba lella anjung, Keminiya Kayinu ba dig diya. ³Le pagha ni kunbang Kayinu zuni babu ntiri njihngung ni dig ga gipahna bin Yahweh. ⁴Abel te ya, zuni babu le aminbala le agiluwo le ni ama lishina babu. Yahweh agna Habila ni gipahna, ⁵keminiya Kayinu ni gipahna le ya ni agha. Nina agh Kayina pag yahlula, le bundumi. ⁶Yahweh nah yi Kayinu, "Pallang ke a pag yahlula ni bundumo? ⁷Ngha a pagna ga yarata agh, ni a agho a? Keminiya ngha ni a pag ga yarata a agh, gimashihra gungha kunkangna lo le alla ka nuh muro, keminiya digna aka digha muri, ⁸Kainu wabteng ri munangih Habila. Gire pagha ngha a yangha a babang ngha, Kainu loghi munangih Habila le wol nlue. ⁹Le Yahweh nah yi Kainu, "Muna ngwoh nghe?" Kainu nah, "Ni nyeri ya. Mini ngi pag balel munangyang?" ¹⁰Yahweh nah, "Mang a pagha? Nkilla le muna ngwoh logna njahli ki bua ni lullo a binang. ¹¹Nibeniya nyommoni ni weh pura a njeh, ni logshi kuni ag nkilla le munagwoh a boh agh. ¹²Logni nibeniya a dig njahli le ni ih pushiyo gissoro ni masso le ya. A dig ba gangla al bin digna a ngunjah. ¹³Kainu nah yi Yahweh, "Fungso lang uwora ga nlogle ntol agh. ¹⁴A pagha agh, a piriya nang a njehni, le nga vulla ri kundumo. Nga dig ba gangla al bin digna a ngunjah, le beni kwa kumang ngha ka wol nluyang." ¹⁵Yahweh nah yi, "Ngha bwa wolnluo Kainu, a ihlih tangma nluo muri mbende tonbahri." Le Yahweh tig nyonglo a kundum Kainu, nina agh ate beni kwa kumi ya, beh ni ki wolnlue ya. ¹⁶Nina agh Kainu puro dag kundum Yahweh le ke digha a njeh Nod, nji manjeh le Eden. ¹⁷Kainu yeri mahmi le kum muna yahli. Le bil Enok. Bag lahmagula le gori ni lulli muni Enok. ¹⁸A vil yi Enok Irad. Irad ni dig teh Mehujayel, Mahujayel big teh Methushayel. Methushayel dig teh Lameh. ¹⁹Lameh bolla amenah bahri. Lulli mwoh ih Adah, le lulli mamona ih Zillah. ²⁰Ada bil Jabal. Ini pag teh abeni digha a agungri abeni ni agiluwo agh. ²¹Lulli munangih ih Jubal. Imi ih pag teh abeni ki dalli ngwangntah ni agi tongna agh. ²²Zilla te ya billa Tubal-Kainu, mantuh le bronz, ni andolong. Lulli mingali Tubal-Kainu ih Naamah. ²³Lameh nah yi amahmi, "Ada ni Zillah, ntshikiri yong ri gih lang; a yong amaleh Lameh, ntshikiri yong ri atenana lang. Ate nwolla nluo bwa ate tigna nghan pinye, basadeng ate nyimnang. ²⁴Ngha a nwah ihlimurung le Kainu mbende tonbahri ya, le ihlimurung le Lameh ka pag mbende woro tahro purlum." ²⁵Adamu yeri mahmi deshili, le bil munabuna. Gor lulli ih Seth le nah, "Kulli ye pah nang munabuna maBi a tuhkushi Habila, ate Kainu wolla nlue." ²⁶A bil yi Seth munabuna le gor lulli ih Enosh. A kunbang ngho agh abayong ingni na a gor lulli Yahweh.

5

¹Ga ni pag gi nyonglina muri aminkah Adamu. A kare ni kulli gilli bayong agh, gil yang ninga ini. ²Babura ni bamah ni gilla. Moshi yang le gor yang bayong ngha gilli yang ngha. ³Ngha Adamu pagni bogho woro topurmwoh pur lum agh, bil muna ninga ini ki puri, a minlim le, gor lulli ih Seth. ⁴Nzum billa le Seth agh, Adamu pagna bogho woro tongno tompur tahro. Ye billa amuna buna ni amuna ngalang. ⁵Adamu pag bogho woro tongno tompur ihne pura muri wuramwoh pur lum, le wuh. ⁶Ngha Seth pagni bogho woro tongno pura muri tongno agh, bil Enosh. ⁷Nzum billa le Enosh agh digna bogho woro tongno tompur tahro pura muri tombahri le billa amuna buna ni auna ngalang. ⁸Seth pag bogho woro tongno tompur ihne pura muri lum pur bahri. le wuh. ⁹Ngha Enosh pagni bogho woro tongno tompur ihne ya, dig teh Kenan. ¹⁰Nzum billa le Kenan agh, Enosh pag bogho woro woro tongno lum tompur tahro pura muri lum pur tongno. Le billa amuna buna ni amuna ngalang. ¹¹Enosh pag bogho woro tongno lum tompur ihne pura muri tongno. ¹²Ngha Kenan pagni bogho woro tompur bbahri ya, bil Mahalalel. ¹³Nzum billa le Mahalalel agh, Kenan digna bogho woro tongno lum tompur

tahro pura muri woro bahri. Ye billa amuna buna ni amuna ngalang.¹⁴Kenan pag bogho woro tongno lum tompur ihne pura muri lum, le wuh.¹⁵Ngha Mahalalel pagni bogho woro tahro pura muri tongno agh, bil Jared.¹⁶Nzum bil Jared agh pag bogho woro tongno tompur tahro pura muri woromwoh pur lum, le billa amuna buna ni amuna ngalang.¹⁷Mahalalel pag bogho woro tongno tompur tahro pura muri woro ihne pure lum pur tongno, le wuh.¹⁸Ngha Jared pagni bogho woro tongno pura muri woro tahro pure bahri ya, bil Enoch.¹⁹Nzum billa le Enoch agh, Jared pagna bogho woro tongno tompur tahro. Le bil amuna buna ni amuna ngalang.²⁰Jared pag bogho woro tongno tompur ihne pura muri woro tahro pura muri bahri, le wuh.²¹Ngha Enoch pagni bogho woro tongno topur mwoh agh, bil Methuselah.²²Enoch gingna ni Kulli bogho woro tongno tahro nzum billa le Methuselah. Le billa amuna buna ni amuna ngalang.²³Enoch pag bogho 365.²⁴Enoch gingna ni Kulli in paghi ke Kulli tollo.²⁵Ngha Methuselah pagni bogho 187, bil Lamech.²⁶Nzum billa le Lamech agh, Methuselah pagna bogho 782. Billa amuna buna ni amuna ngalang.²⁷Methuselah pag bogho 969. Le wuh.²⁸Ngha Lamech pagni bogho 182, bil muna buna.²⁹Pih lullung Nuhu, ih nah, "Mama ka pahsung usulo ri tumo lesung ni ri konno le tumo le bihsung, mama d'igna sa pagha ate Yahweh wara nyom njahli ya."³⁰Lamech pagna bogho tongno tongno pura muri woro ihne pure lum pur tongno agh le bil Nuhu. Billa amuna buna ni amuna ngalang.³¹Lamech pag bogho woro tongno tombahri pura muri woro tahro pura muri lum pure tombahri. Le wuh.³²Nzumo ni Nuhu pagni bogho woro tongno tongno agh, le bil Shem, Ham, ni Yafet.

6

¹Zu na kunbang ni abayong logshi buhro a ngung njahli ni billiya amunagallang, ²nga amunabuna le Kulli shinni amunagallang le abayong agh a tol njiyang. Le tol yi muyang a mehna, beni kwa agh tariyi muyang nga. ³Yahweh nah, "bongho lang ni ki d'igha bin a bwagha ha kikene agh, ate a girung ni. Aka d'ig bogho worotogno pur wora mwoh."⁴A ri akara wogha a Nephilim nga ngungnjah, ni nga kikene. Nga paggiri nga amunabuna le Kulli tigni amunagallang le abayong lah nga, abilla amuna ni yang. Mamani pagha abairritenna ni beriya, abuna ni ayeri agh.⁵Yahweh shin gimashihra le abayong gongna a ngungnjah, nga kwa kpanni denshele yahliyang gimashihra ni tollo kenne. ⁶Yahweh nah keyerina le ke ni pushi abayong a ngungnjah agh, gire pih yahlula a kunyahli Nina agh Yahweh nah, "Ngha gangha abayong ni pusa a muri ngung njah -abayong na agiluwo, a gah noni muyayang nga, amiya ni akuli ya, ate keyerina le ke ni pushi yang nga. ⁸Keminiya Nuhu kumna borro a nji Yahweh.⁹Mamani d'ig bibilla le Nuhu. Nuhu bayong mabonna ni, a ntira abayong beh ya nya ni gimashihra. Nuhu gin ni Kulli. ¹⁰Nuhu d'igha ter a munabuna tahro: Shem, Ham, and Japheth. ¹¹Ke ngung njah biyina a nji Kulli, nye dugshi ni gimashihra. ¹²Kulli shin ngung njah; Nshinna, nye biyina, ate girung kwa biyina agipagna le yang ngung njah. ¹³Kulli nahyi Nuhu, "Nshinna kunbang nga zu ni mala le agirung, ate ngung njah dungshi na na gimashihra ari yang. Ininina, nga biyi yang ni ngung njah egh. ¹⁴Ih gilyi muyong doroshi ni ngun cypress. Gil a kangna a ye doroshi ye, le vulliyi ni myang dong a njibaye ni jummi. ¹⁵Ini nga gilli ninga; Ke nonno le doroshi ih ken worotogno tahro; ke bayeh ih pag worabahri pur lum, ni sabale ihbi ken woramwoh bahri. ¹⁶Pag yi doroshi ye muri, a meshili girikari a muri bogrong. tig kunkangna anji bayeh doroshi ni gil bayeh ma njeh, ni bayeh ma bahri, ni bayeh ma tahro. ¹⁷Teshikiro, tolla d'igha bunomuru a muri ngung njah, ate biyi a girung in kwa a ngung njah bin nje bakuli ni usulo ri ya. Ga kwa ngung njah agh ga wuh.¹⁸Keminiya nga tig ogrung lang ni yong. Nga ingna a yeh doroshi, yong, na munabuna le yong, na mahmo, na mahla amuna yong ni yong. ¹⁹Ga kwa puso ni usulo ri ya ni girung, jah mamah kwa agh bahri aka zu ni yang a yeh doroshi, ate a d'ig njah ni yong mabuna ni magallang.²⁰Jah amiya a ngurayang, anyamma a ngurayang, aga gikuna njali agh a ngurayang, makwa agh bahri ka zu abino ate a d'ig njah. ²¹Kpaɓɓi muro a nja gilih ni kwa agh a lih agh ih gibbe, Ata ihbi yong gilih na yang." ²²Le Nuhu pag nga. Amuri a gah kwa Kulli tighi ya, ih ni pagha.

7

¹Yahweh nah yi Nuhu, "Nzu, ni aba liyo kwa n'ingna a gissasa, ate nshinna nyongni aba njiteng a njah ni. ²Jah giluwu ma kunwar ni kwa agh aka zuni a mabunna tonbahri ni ama ngalang tonbahri. Ari agiluwo mama nyha kunwar a agh, zuni yang babura ni mahmi. ³Deshiliya aminya ma bakuli, zuni abuna tonbahri ni ama ngalang tonbahri, ate a tig jah yang a ngunjah. ⁴Ate a yeh kara nga tig muru ka nyah a ngunjah ma bakara woro bahri ni duh woro bahri. Nag bihiyi ga kwa ni usulo a ngubnjahli mini ngilli ya." ⁵Nuhu pag ga kwa Yahweh tighi ih bi pag ga. ⁶Nuhu nga ni bogho woro tongno topurmwoh nga wamma muru zuni ngunjah. ⁷Nuhu, mahmi, amuni, ni amahle amuni kwa ingna a gissasa mure ate amuru ni ki wambang nga. ⁸Agiluwo ma kunwar ni a mama nyha kunwar agh, aminyah, ni aga kwa ki sungha njeh ya, ⁹bahri bahri, ma bunna ni ma ngalang, zu a bin Nuhu, le ingna a gissasa, ninga mama Yahweh lagni Nuhu agh. ¹⁰Dig nina a zum akara tonbahri ye ya, amuru wambang zu a ngunjah kwa. ¹¹A yeh bogho woro tongno topurmwoh le Nuhu agh, a yeh shienri ma bahri, a yeh kara ma lum pure tonbahri le shienri ye, a kara mwoh, le anjimuru maguliyina ni njahli ya sahgha, le bakuli logshi kuni. ¹²Muru logshi nyah a ngunjah ha bakara woro bahri ni duh woro bahri. ¹³A kare ni mw,oh agh Nuhu ni amuni, Shem, Ham, ni Yafet, ni mahle Nuhu, ni amahle amuni tahri ni yang, ingna a gissasa. ¹⁴A ingna ni ayam shihra ni kwa agh ni jahyang, ni ajah agiluwo ni kwa agh a ngurre yang, ama sunghina ni kwa a ngunjah agh ari jahyang, ajah aminyah ni kwa agh a ngurre yang. Jah gi usulina ni kwa ni kwetire ya. ¹⁵Bahri le ga kwa nga ni ngirung ni usulo ri ya zu nz bin Nuhu le ingna a gissasa. ¹⁶Agiluwo ni kwa agh ingna ma bunna ni ma ngalang; a ingna ninga Kulli lagni Nuhu ih bi pag ga. Le Yahweh gir kunjere mur yang. ¹⁷Le wamma muru zu a ngunjah kwa ha akara woro bahri, le muru egh woro buhro le logshi gissasa a bikuli le ngunjah. ¹⁸Amuru egh vulliyi ngunjah kwa, le gissasa ye nongha muri muru. ¹⁹Amuru egh logho gogho ha nkonno ma sabna ni kwa a ngunjah agh muru boshina mur yang. ²⁰Amuru egh boshi

muri ankonno ma sabyi na ye ni kusung lum pur tongno²¹ Agi usulo ni kwa a ngunjah agh wuh-aminyah, agiluwo, ayam lusung, agi usulo ni gogho leyang kwa ni a ngunjah agh, abayong kwa²². Agi usulo ni kwa a njahli ni usulo ri yang nga, wuhna.²³ Nina agh gi usulo ni kwa a nguḅ njahli ya juhrina, bayong, agiluwo, agi sungha njahli ni aminyah bakuli. A yangha kwa a juhrina a ngunjah. Nuhu ni mwow ni abeni nini a gissasa agh ni uwo.²⁴ A muru egh nongha ngunjah ha akara woro tonbahri pur lum.

8¹ Kulli denshi ni Nuhu, na anyam balusung, na agiluo ni niyang a gisassa agh. Kulli tig gugh bwa a ngungnjah, le muru tang songso.² Ke anjimuru ma limna na agbele bakuli gira kpya, muru dagte nya.³ Ke a muru ni gi bangha tang ingna ngungnjah, ni njummo agh ari mallale akara worotomgno worobahri pru lum a mure ma songshi na.⁴ Ke gisassa zu digha a muri nkonno Ararat, akara ma lumpure tombahri, a shieri ma tombahri.⁵ Ke amuru ma dig songso ha ari shieri ma lum. A muri kara ma kunduna ma shieri agh, amuri ankonno dung muyang.⁶ Digha njum kara woro bahri le Nuhu logshi gbende gisassa mamah gil agh.⁷ Tashi gahla ke logho woro galla ha amuru ke songshi ni a ngungnjah.⁸ Le ye ke tashi kuhla ih ke shin songso le muru angungnjah,⁹ Keminiya kuhla ni kum bin usuli kushi ya, le nyere bini a gisassa, ate muru nga wa oh amuri ngungnjahli. non bih njibang, le ke tol nyensaa ye gisassa a bini.¹⁰ Ye lebbang kara tombahri deshili le ye pushi kuhla a ye gisassa tasha.¹¹ Ke kuhla nyen ni kapola. Shinna! ni mbur ngung zaitun masona a kuni. Nina agh Nuhu yerina ih le amuru furina songshi ngung njahli.¹² Ye lebbang kara tombahri, deshili le ye pushi kuhla a ye gisassa tasha. Le ni ye nyera bini ya.¹³ Digha a amur worotongno topurmwoh ni bogho ma kunduna, a kara ma kunduna a shieri ma kunduna, nga amuru yumni a ngung njahli agh. Nuhu pushi gbende kun gisassa, nshin bang, shinna agowo, Nshinna, ngung njahli yumna.¹⁴ A shieri ma bahri, a kara woramwoh pure tombahri, ngung njahli yumna.¹⁵ Kulli nahyi Nuhu,¹⁶ Mpura a gisassa, yong, amah yong, amuna yong, na amah le amuna yong ni yong.¹⁷ Ntolla nyamma makwa ni usulo a bih yong- amiyah, aguluo, na ga demma ni kwa ki demma ngung njahli agh-ate a nyashibang mashi a ngung njahli, ate a bilbilla le buhro a ngung njahli.¹⁸ Le Nuhu puro na amuni, mah mi, na amah le amuni ni ma.¹⁹ Gah kwa ni usulo ri agh, gah gi demma, na aminya, gah kwa ki gyah a ngung njahli agh, ari abilbilla le yang, dag bah gisassa.²⁰ Nuhu bagyi Yahweh deshile darah, Tolla agiluo ma gerenteng babah, na aminya ma gerenteng, na gipahna ma pingsa amuri deshile darah.²¹ Yahweh og boro sunsunang nah njibaye, "Ni wa yom njahli ate muri bayong mapinna, ate ma adenshele ayahli yang agh ma mashihra amunaleyang. ke nye nga juri gah kwa agh gi usuli ya, ninga mamah pag gah.²² Ngha miniya ngung njahli wa o'agh, kunbang janggiri ni tolgisoro, tahbi ni binpiena, kunpiena ni kuntahbi, la kara ni duh ni gi kashiya."

9

¹ Let Kulli moshi Nuhu na amuni le nahyi yang "Mbilla nyanshibang ndunshi ngujah.² Ngobong ni njilayong ki kariyi gakwa ni usulo a ngunjah agh, amuri aminya ni a Kulli kwa, amuri gakwa ki ginya nje agh, ni amuri anji ni a muru agh kwa a panayongni a biyong.³ Gakwa ki ginninju agh ki dig gilli leyang ningha ma npani yong anbugi mansona agh. ni beni agh npana yong gakwa.⁴ Keminiya ke bi nli nyama ni njungha ini, ninkillale riya⁵ Keminiya ate, nkilla lo agh usulo nga ye nga ili muri. A bi nyama ni kwa agh nga ili muri. A bi bayong ini abi beni wol nlue, muna ngiya nga il usulo le abini.⁶ Beni kwa sob nkilla le bwah ko agh bwa ni ki sob nkilla le ko ate pubbang le kulli ni pagni.⁷ Yong te agh in billa riyong njashibang in meshiye a ngunjah kwa njishibang a muri".⁸ Le Kulli nateng ri Nuhu na amuni ki nayi yang.⁹ Mem teya inteshi kiriyong ngi bol ogrung lang niyong na amin kayong a nzuyong.¹⁰ Ni agalayong nikwa ni, njungh, na amiya na agiluwoh ni ga kwa ni usulo pag mamiyong a ngunjah agh, logha ri aga kwa pura gisasa ni ga te kwa ni usulo ri a ngunjah agh.¹¹ miya ngi teshi ogrung lang niyong ih ni wa pag agh a bishili bayong kwa ni muru agh. Na wa bishili njunjah ni muru agh".¹² Kulli na "ga ni gidunna ogrung ni ngi pagha ntirang ni yongha na agilayong ni kwa ni usulo agh ni nza ni ki zu kwa agh.¹³ Ntigna ngangri lang a nlaggiri ih ka dig gi dunna ogrung ntirang ni ngunjah.¹⁴ Ih dig agh kumbang nzuni ni nlagiri ngunjah le nshin ngangri a lagiri agh,¹⁵ Le nga denshi ni ogrun ni ntirang ni yong nga ni gha kwa ni usulo agh. Muru ni wa dunso gir jabangha.¹⁶ Nganri ki pura anlagiri nga shina, ate ih ndenshe ni ogrun ma niki mal agh agh a tiri Kulli ni agha ni usulo ni nyama a ngunja kwa agh".¹⁷ Le Kulli wabi Nuhu, gha ni ki dun ogrun ni nteshe a tiran ni aga kwa ni usulo a ngunjah agh.¹⁸ A muna Nuhu ni pura a gibasa agh ini Shem, Ham, ni Japhet. Ham ni pag teh Kan'ana.¹⁹ Abeni taro ni agh ini pag amuna Nuhu abayo kwa pura jibiyang ke dunshi ngunjah.²⁰ Nuhu ni digdiya ni duna pana agun inabi.²¹ Nu muru inabi bara nongni ninang ni vuliyi riya a gumrile²² Le Ham teh Kan'ana shin teselang le teri, le wabi amunagi ni bari a njibang gha.²³ Ini Shem ni Yafet- toli dagra magula buagh goriyang ginni njuyang ke vulini tesalang le teyang. Kundunyang pilla digsa ini na shinni tesalang le teyang nga.²⁴ Ngha Nuhu logni nba tuna njiya, le yeri ga muni makena payga.²⁵ Ini nani "Kan'ana ih juro. Ih bi dig denlale a denlala amunangi".²⁶ Ye na deshi "Ihbi Yaweh Kulli le shem, moshi le Kan'anana ih bi dig denlale.²⁷ Ihbi Kulli buri njije le Yafet ih pag liye a gumri le Shem, ih Kan'ana dig denlale".²⁸ Njum muru agh Nuhu pag bogho wuro tongno taro pura muri wuro bari pulum.²⁹ Akale Nuhu kwa agh bogho wuro tongno tomburi ine pura muri wuro bari pulum le wu.

10

¹ Abayongni ni pag bibilla le amuna Nuhu, a yangni, Shem, Ham, ni Japhet. Amuna ni a billa njum wambang le muru agh.² Amuna Japhet ni Goma, Mago, Madai, Java, Tubal, Meshech ni Tiras.³ Amuna Goma ni Ashkenaz, Riphath, ni Togarmah.⁴ Amuna Java te ya ayangni Elishah, Tarshis, ba Kittite ni Dodanim.⁵ Ari yang ni aba kunsalang koriyi nghan le worra njeh le yang, beni kwa agh ni kunbille, nji ri kunvarre le yang, ari aba layang.⁶ Amuna Ham ni kush, Masar, Fut, ni

Kan'ana. ⁷Amuna Kush ni Seba, Hawila, Sabta, Ra'ama, ni Sabteka. Amuna Ra'ama ni Sheba ni Dedan. ⁸Kush ni dig ter Nimrod, beni pag ngih gara babura mwoh a ngunjah ni ya. ⁹Ba ahlah magula ni a dum Yahweh. Ih ni paghi ke a nah "Ninga Nimrod, ba ahlah magula a dum Yahweh." ¹⁰A ntiri alah magulina makunduna le ya ni Babila, Erek, ni Akkad, ni Kelnah, ni njuh shinar agh. ¹¹Njuhwo dagha worra Assuriya ki bag Nineba ni Rehobot, Ir, ni Kala, ¹²ni Resen mama ntiring le Nineba ni Kala agh. ¹³Masar ni dig ter aba Lud, Anam, Naftu, ¹⁴Faturus, Kaslu (ntira abeni aba Filistiya pur nhang naha), ni aba Kirit. ¹⁵Kan'ana ni dig ter a Sidon, minballa ni Het, ¹⁶deshili ni a Yebusiya, Amoriya, Gargashiya, ¹⁷Hiwiya, Arkiya, Siniya, ¹⁸Arwadiya, Zemariya, ni a Hamitiya. Nzumo ni kunvarre le ba Kan'ana meshiyi ni. ¹⁹Kasa njuh le aba Kan'ana lo, gha Sidon, ni Gerar kari Gaza le worra ni Sodom, Gomora, Adma, ni Ziboyim, logha Lasha. ²⁰Amuna Ham naha, bolla ri kunvarre le yang, ni ri kunbiri le yang, a njahli le yang, ni a njuh le yang. ²¹Amuna ni a bil yi Shem, nyem Yafet agh. Shem deshili ya kahyi aba Eber ni. ²²Amuna Shem agh Elam, Asshur, Arfakshad, Lud, ni Aram. ²³Amuna Aram agh Uz, Hul, Geter, ni mash. ²⁴Arfakshad ni dig teh Shela, le Shela d teh Eber. ²⁵Eber naha ni amuna bahri. Luhli mwoh Peleg, ate a njah le ni a gafni ngunjah. Luhli muna ngih ih Yoktan. ²⁶Yoktan dig teh Almodad, Shelef, Hazarmawet, Yera, ²⁷Hadoram, Uzal, Dikla, ²⁸Obal, Abimayel, Sheba, ²⁹Ofir, Hawila, ni Yobab. ayanha kwa agh amuna Yoktan ni. ³⁰Kasa njuh le yang logha mesha, kene ha Sefar, a nkonno ni ni nanjah ya. ³¹Amuna Shem naha, a kunvarre le yang ni kunbilla yang, a njahli le yang, ari a njuh le yang. ³²Akunvarre le amuna Nuhu naha, ari bibilla le yang, ri a njuh le yang. Aba ni anjah koriya wo ke meshiya a ngunjah a njum wamma muru.

11

¹Nibeniya ngunjah kwa ki pag tumo ni kunburi mwoh le atenana le yang mwoh. ²Ngha a logni ginya ni nakuli ya, a zu a kum njuh Shinar naha nongho le digha beh. ³anah yi ari yang, "Nzu, shi yog sobong le shi tonni yarata." A yog sobong a tukushi tahli ni myang. ⁴Anah, "Nzu, le shi baghi musung lah magula ni tong ma sabna ni ka dog bakuli ya, le ate ih bi shi pag lullung. Naha ni shi paghi ya le sa meshiya ngunjah kwa." ⁵Nina agh Yahweh zu shin lah magula ni tonghi ni aminkah Adamu bag ga. ⁶Yahweh nah, "Shinna abayong mwoh ni ni kunburi mwoh, le a tolla pag ga agh! Ni ih sashibang naha ga kwa a tolla a pag ga ni ki gan yang naha. ⁷Nzu, shi suhlo le shi juhri kunburi leyang, le nina agh ni a ogha ari yang naha." ⁸Nina agh Yahweh meshiyi yang kwa a ngunjah le a dagte lah magula ye. ⁹Ngha nina agh, a gor beh ih Babel, ate a beh ni Yahweh juhri akunburi ni ngunjah agh kwa nhang le a beh ni Yahweh meshiyi abayong nhang kwa a ngunjah. ¹⁰Aminkah Shem ni ga. Shem kena bogho woro tongno, le bil Arfakshad bogho bahri a nzum wamma muru. ¹¹Shem digna bogho woro tongno tongno a nzumi ni billi Arfakshad agh. Ye billa amuna buna mabi ni amuna ngalang. ¹²Ngha Arfakshad pagni bogho woro mwoh pur lum pura muri tongno agh, bil Shelah. ¹³Arfakshad pag bogho 403 a nzum billa le Shelah. Le ye billa amuna buna ni amuna ngalang mabi. ¹⁴Ngha Shelah pagni bogho woro mwoh pur lum agh, bil Eber. ¹⁵Shelah pag bogho 403 a nzum billa le Eber. Le ye billa amuna buna ni amuna ngalang mabi. ¹⁶Ngha Eber pagni bogho woro bahri pur ihne agh, bil Peleg. ¹⁷Eber pag bogho 430 a nzum billa le Peleg. Le ye billa amuna buna ni amuna ngalang mabi. ¹⁸Ngha Peleg pagni bogho woro mwoh pur lum agh, bil Reu. ¹⁹Peleg pag bogho 209 a nzum billa le Reu. Le ye billa amuna buna ni amuna ngalang mabi. ²⁰Ngha Reu pagni bogho woro mwoh pura muri lum pur bahri ya, bil Serug. ²¹Reu pag bogho 207 a nzum billa le Serug. Le ye billa amuna buna ni amuna ngalang mabi. ²²Ngha Serug pagni bogho woro mwoh pur lum agh, bil Nahor. ²³Serug pagna bogho woro tongno bahri a nzum billa le Nahor. Le ye billa amuna buna ni amuna ngalang mabi. ²⁴Ngha Nahor pagni bogho woro mwoh pura muri tonpur ihne agh, bil Terah. ²⁵Nahor pagna bogho 119 a nzum billa le Terah. Le ye billa amuna buna ni amuna ngalang mabi. ²⁶Ngha Terah pagni bogho woro tahro pur lum agh, bil Abram, Nahor, ni Haran. ²⁷Nibeniya aminkah Terah ni ga. Terah bil Ibram, Nahor, ni Haran, le Haran bil Lot. ²⁸Haran wuh a dum tehri Terah a njuh ni a billi nhang naha, a Ur ni a Kaldiya agh. ²⁹Ibram ni Nahor bol mah. lulli mahle Ibram Saraya le lulli mahle Nahor ih Milka, muna Haran, beni pag teh Milka ni Iskah. ³⁰Nibeniya Saraya agh nkoobi ni; ih nyha ni muna agh. ³¹Terah tol Ibram muni, Lot muna muni Haran, ni Saraya nkilli, mahle muni Ibram, le a dag njuh Ur ni Kaldiya agh, a woro a ke digha njuh Kan'ana. Keminiya a zu a Haran a zu dig nhang. ³²Terah pagna bogho 205 le wuh a Haran.

12

¹Nibeniya Yahweh nah yi Ibrahim, "Puro dag njehlo, ni abwahlo ni ba leh tehro, a wora njehni nga dum mo agh. ²Nga tigho a dig njuh magula, le nga mosso, le nga tig lullo ka gullo, le aka dig mosso. ³Nga moshi beni mosso agh, keminiya beni kwa shibi gusso agh nga nyommi. Njibino ni abayong ni kwa ngunjah agh ka kummi mosso." ⁴Le Ibrahim woro naha mama Yahweh wabi ya, le Lotu wor nini. Ibrahim naha ni mbogho woro tahro pur lum naha dagni njuh Haran naha. ⁵Ibram tol mahmi Saratu, ni Lot muna munangih, ni agi kumna leyang kwa a kpa ba, ni abayong ni kwa a tolla Haran agh. A logho a worra njuh Kan'ana, le a zu a njuh Kan'ana Ibram dura ntiri njuh ye ha Shechem a bin ngung Oak ni More ya. A kunbang nghe ya aba Kan'ana naha digha njuh ye. ⁷Yahweh dum muri bin Ibram, le nah, "A bin aminkahwo ni nga pah njuh ni nhang." Nina a beh ya Ibram baghi Yahweh deshile dahra nhang, beni dum muri bini ya. ⁸Logha beh ya worra dingli ni ni makuli le Bethel, bah ke gil tahra le nhang agh, Bethel ni manjah, le Ai naha ni makuli. A beh ya bag deshile dahra nhang le gor lulli Yahweh. ⁹Le Ibram log ginya, worra ni Negev. ¹⁰Yahlo naha nhang njuh ye, Le Ibram worra njuh Masar ke dig nhang, ate yahlo magula ni. ¹¹Ngha tolli digni gyab ni Masar agh, nah yi mahmi, "Nibeniya shina, nyerina ni awo ni bamah ma bonsahri. ¹²Aba Masar shino le anah, 'Mahmi naha,' le a wol nluyang keminiya a tigho ni usulo. ¹³Nah awo ni mingalang, nina ni aka dag nhang le nga ab ba ate muro." ¹⁴Digha na naha Ibram ingni ni Masar agh, Aba Masar shin Saratu bonna nsahri, ¹⁵Amuna murung shin ne, le bongshi a bin Fir'auna, le a tol Saratu a

wori a leh Fir'auna. ¹⁶Fir'auna paghi Ibram gimaabonna ate muri Saratu, le pih njung, ndah, anbuljeng, aguro mangalang, ni aloggah. ¹⁷Le Yahweh tighi Fir'auna ni ba leh binkonna magula ate muri Saratu, mahle Ibram. ¹⁸Fir'auna tigha ih Ibram bi, le nah, "Mang ga a panghang ni ya? Pallang ke ni a wab bang ih mahmo ni ya?" ¹⁹Pllang ke a nah, 'Mingalang ni,' ate ih bi ntolli ih dig mahmang? Nibeni nina agh, mahmo ngha, tolli le a worro.' ²⁰Le Fir'auna lagha aba leh a muri Ibram, le tighi ih wor ni mahmi ni gikunna le kwa.

13 ¹Abram logha masar wara nji na Kulli, ni mahmi ni aga abin agh kwa. Lot wor ni yang. ²Abram ngh ni gi kunna ma gillo na agi funna dudug. ³Ye tol ginya a nji na Kulli kene Bethel, har bangunro le ma kuduna pag nga ngha, a ntitin Bethel- ni Ai. ⁴Wara ba kana bag denshile ma denshini Kulli 'a. Beh ni jimma ni lulli Yaweh. ⁵Lot ni wor ni Abram agh, yanga ni a loh zuh, a dah ni a gunri dudug. ⁶Njeh ni lole periyang a digha ba mwoh agh, ate agi kunna leyang gonna dudug, na a lole a digha bi monno, ngha. ⁷Deshiliya, sashinung nga ngha a ntirin a bah lel gi lloh le Abram ni a bah lel gi lloh Lot. A kunben ya, a bah kan'aniyawu ni bah Perriziyawa ngha digha a njeh agh. ⁸Le Abram nahyi Lot, "ke bih mannono loga ntirinsung, ni ntirin a bah lel gillo le ni abah meng nga, su sungha a lah mwoh. ⁹Ne ngun njeh ni ga kwa dunmo le? Kene a gab ro ni meng. A woro nji ma katang le, ngi woro nji ma lih. Ko a wor te nji ma lih, ngha woro nji ma katang." ¹⁰Nina Lot shiniyi bang le shin nongho njeh Urdu ni muru ni kwa nonghang ha Zowar, ninga babang Eden, ninga njeh Masar. Ga ngha kedebang Yahweh juri Sodom ni Gomora. ¹¹Nina le Lot tol yi kanangiri nongho njeh urdu le wora nji nakuli, le abwalung nghe koriyo. ¹²Ibram digha njeh Kan'ana, le Lot digha a ntiri alah magula ni nongho njeh ya. Gilla agungri ha Sodom. ¹³Nibeniya ba Sodom agh aba paghi Yahweh gimashihra ni. ¹⁴Yahweh nah yi Ibram ngha Lot dagni bini ya, "Shina logha bah a tanghang ngha wora nji ebbe, gangra, nakuli ni nanjeh. ¹⁵Njehni kwa a shin shinna ni ya, nga pohne ni aminkahwo ha ke kene. ¹⁶Nga tigha aminkahwo ka gog ninga kikiri, Ate mama fwa ngha nghan ka bang kikiri njahli le, a loge a bangha aminkahwo. ¹⁷Logho, a ginya ntiri nonno ni sabba le njeh egh, ate nga pohne." ¹⁸Le Ibram pon gungri le, zu digha kahri Oak ni Mamre, a Hebron, le baghi Yahweh deshile dahra beh.

14

¹Le digha a njah le Amrafel murung Shinar, Ariyok, murung Ellasar, Kedorlayomaer, murung Elam, ni murung Tidal ma Goyim, ²ih a pag luwa ni Bera, murung Sodom, Birsha murung Gomora, Shinab, murung Adma, murung Shemeber ma Zeboyim, ni murung Bela (ni a gori Zowar) agh. ³Amurung ma zumo ni tongno ni ya kpaaba bin mona a njonglong ni Siddim agh (ma a gor deshili ih Salang Muah). ⁴Amurung ni pagne murung Kedorlayomi tumo guro ma bogho lumpur bahri, keminiya a bogho ma lumpur tahro agh a logshi murung. ⁵Le amurung nghe a bogho ma lumpur ihne ya, murung Kedorlyomer ni amurung ni pahmurung bini ya loghi Refayawa ni luwa a Ashterot Karnayim, aba Zuza a Ham, ni Emawa ni a bang Kiriyyatayim, ⁶ni aba Horiya ni a nji dingli njeh Seyir, ha kena Elfaran, ni a kari balusung ngha. ⁷Le a nyerle a zu a Enmishfat (ni deshili a gori Kadesh agh), le a gankun anjeh le aba Amaleka, ni ih mi aba Amoriya abeni digha a Hazazon Tamar agh deshili. ⁸Le murung Sodom, murung Gomora, murung Adma, murung Zeboyim, ni murung bela (ni deshili a gori Zowar agh) puro ki gil riyang ate luwa a jonglong Siddim ⁹ni murung Elam, Kedorlayomer Tidal, murung Goyim, Amrafel, murung Shinar, Ariyok, murung Ellasar; amurung ihne a luwa muri tongno. ¹⁰Nibeniya ba njonglong Siddim nga dungso ni tuhli miyang, le nga amurung Sodom ni Gomora ki bangni ya, kpah a yeh. Abeni a dag ga bangha wora nkonno. ¹¹Nina agh amurung nghe ponna agile ba Sodom ni Gomora, ni agi lihna leyang kwa wor woro leyang, ¹²Ngha a wori ya, a ye tol Lot muna munangih Ibram ni digha a Sodom agh, kpaabni ni agikunna le kwa. ¹³Beni bang ngha zu wabi Ibram ba Ibraniya, Yang ngha digha kari ngung Oak ni Mamre agh, aba Amoriya, beni amuna ngih Eshkol ni Abner agh, abih Ibram ni. ¹⁴Nibeniya ngha Ibram ogni ih aba shibi muri bolla bwale ya, wor ni abwa 318 abeni a filla a leh ya, le a alliyi ne yang tah luwa agh, le pirta yang ha Dan. ¹⁵Gab ba abuna a muri abeh ni duh, le ini ni aguro le pirrah abayong ngho ha Hobah, ni nji gangra le Damashku. ¹⁶Le nyer ni agikunna ye kwa, le zu ni bwale, Lot ni agikuna le, deshili ni amenah ni abayong baba. ¹⁷Nzum nyerle le Ibram ni ki ganni kun Kedorlayomer ni amurungni nini ya, murung Sodom puro ka kumu a njonglong Shavah (bni deshili a gori ba njonglong le murung ngha). ¹⁸Murung Salem, Melkizedek pushi brodi ni muru njingung. Ini ih pag malah le Kulli magula kwa. ¹⁹Moshi ih nah, "Mosso ni ni Ibram njibin Kulli Murung magula kwa, beni gil bakuli ni njahli ya. ²⁰Mosso ni ni Kulli Murung Magula kwa, beni poh abwo ba shibi muro a bwo agh. ²¹Murung asodom nah yi Ibram, "Peng abayong, le a tol yi kanangiro agikunna ye." ²²Ibram nah yi murung Sodom, "Nlogshina beng bin Yahweh, Kulli Murung Magula kwa, beni gil bakuli ni njahli ya, ²³ni ngi tol njinguri, nguri kurra, ko gubung mammo agh, ate ni awo nah, 'Ntigna Ibram dig bakumo.' ²⁴Ni ngi tol gubung ngha se ga abuna ni woro lih ya ni mama a pih abuna ni wor ni meng ngha. Le ih bi Aner, eshkol, ni Mamre a tol bang leyang,"

15 ¹A jum aga agh, tenana le Yahweh zu a bin Ibram a njiloro ki nah, "Ibrahim ka bang ngo bong ngha! Mini ntongho lo ni gosse lo magula." ²Ibram nah, "Murungkulli Yahweh, mang ga aka peng ngha ka pag nghan, ngha te ya nyha ni muna agh, le ba tol gibere liyang ngha Eliyezer ba Dimashku ni ya?" ³Ibram nah, "Kikara agh ni a peng muna agh, shina, beni a filla a liyang ngha ka dig ba tol gibere!" ⁴Le, shinna, tenana le Yahweh zu yi, ki nah, "Ko fitong beni ni ka pag ba tol gibere lo agh; keminiya se beni ka pura ngiro agh ini ka pag ba tol gibere lo." ⁵Le pushi dabeng, nah yi, "Logshi njioh bikuli a bangha a muna shienri, a gan bang yang le." Le nah yi, "Ini aminkahwo ka gogha nina." ⁶Ibram pahna njiteng ri Yahweh, le banghi ne ninga njiteng. ⁷Le Yahweh nah yi, "Mini Yahweh beni pusso a njeh Ur agh le aba Kaldiya, poh njeh ih bi dig gibere lo." ⁸Nah yi, "Murungkulli Yahweh, ni yellang ni nga yerini ih nga tolli gibere." ⁹Le Yahweh nah yi, "Zuni

nghang nsahri ndah ni bogho le tahro agh, ni nsahri mbul ni bogho le tahro agh, ni gan njuhni ni bogho tahro agh, ni kullalah ni muna kullalah." ¹⁰Ibram zuni aga kwa, le gabyang ntiring, tigha kanda mamona ki shin bih, keminiya ni gab aminya agh. ¹¹Ngha aminyani ki lih nyamma agh sullini a muri ayamme ya, Ibram piriya yang. ¹²Le nga kara ki kpahni ya, ngih njintulo tol Ibram, le shinna ngih pinna ma limna vulliyi. ¹³Le Yahweh nah yi Ibram, "Yere ih aminkahwo ka digha abiri a njehni mami yangni ya agh, a ishiyang a guro le a par yang ma bogho woro tongno ihne. ¹⁴Nga wabbi njehni pahyang ganni ya njuo, le nzumi ya aka puri gikunna dudug. ¹⁵Keminiya aka wora bin akahwo a ololo, le aka lingsho a bogho mabonna ma yahghalo. ¹⁶Njah ma ihne ka zu a bah deshili. Ate gimashihra le aba Amoriya ni sang dungshi ya." ¹⁷Ngha kara ingnini ki bol pinna agh, shina, nlelle a nkori gishe ni leshe gishe puro le billa ntiring le ayam agiluwo egh ni a tangshiya. ¹⁸A kare ya, "Yahweh ogrung ni Ibram ki nah, "A bin aminkahwo pahna njehni, logha ri salang Nilu kena ri ngih salang Yufiretis- ¹⁹ma Keniya, aba Keniya, aba Kadmoniya, ²⁰aba Hittiya, aba Periziya, aba Refaya, ²¹aba Amoriya, aba Kan'aniya, aba Girgashiya, ni aba Jebushiya."

16 ¹Ni beniya Saraya mahle Ibrahim, ni bil yimuna agha keminiya yangha ni nsari lah muna masar lulli ih Hajaratu agh. ²Le saraya nayi abraham shina Yaweh ni peng muna agha njimno ingna bini nsari lah lang, gotole nga kum muna a nji bini. Abram ogna ghi mahmih saraya. ³Tola kena bogho lum nga Abraham digni njeh kan'ana agha ini sarayamahle Abraham pahni buri, Hagar nsari lah le muna masar le ibi dig mahmi. ⁴Ingna bini Hajaratu muna kpah a yeh. (kun muna). Ngha shinna muna pangnah yeh ya le injen in gih lah le. ⁵Le sarah nahyi Abraham "Bihiya ni ki kukang niya nga ate muro npahno guro nsari lah lang bin ntulla lang, Le nga shinna kunna muna agha inpilla gi jenneg a nji ih Yaweh b7i wabi sung njuo. ⁶Keminiya Abraham nahyi saraya "shina nsari lah loh nga a boh paghi a shina pag mabona agh" Nina le saraya pih gani ma tenna, le bangha ri. ⁷Malaika le Yaweh Kulli kuma a ba lusung, a kunmura ni ki saghi ya. Kun bagha muruh ni a njere shuragha. Nahyi, "Hajaratu nsari lah le saraya, njebbang ni a pur nghang a woh kayeh? Le nah "Ngii bangha ri ngh lah lang saraya." ⁸Malaika le Yaweh nahyi, "Nyerah bin ngih lah loh a pah muro ri gullo le." ⁹Malaika le yaweh nahyi, nga moshin aminkahwo le aka gogho mama ni a bang. ¹⁰Malaika Yaweh ye nah yi yang " nga ni beniya muna nga a yoh, le aka bil muna buna, aka gor lulli ih Ishmai'la ate mama Yaweh ogna buah gonna lo." ¹²Ih ka dig ninga mbuljeng ma shira le bwata, Ih ka funo a ri beni kwa agha, le beni kwa agh ka funa ri le ih ka dig kukwo ri amuna tehri kwa." ¹³Le pih Yaweh beni nah tengri ya, lullung ni, "A woni a pag Kulli ni shinang nga." A te ma nah, "Nyeh uwa na shimbang a njung shina ni shinnang nga le." ¹⁴Ngha nina agh a gor tuh muru yeh biya lahari royi, nga tagha ntiring kadesh ni Bered. ¹⁵Hajaratu bilyi Abram muna, le Abram tighi mun ni Hajaratu bil yi ya lullung ih ishmail. ¹⁶Abram nga ni bogho woro ih pure toppurammwoh nga Hajaratu bill li ishmaila agha. "shima a kumna muna a yoh le aka billi, aka gor lulli ih ishmaila, ateh Yaweh ogna agh lo.

17

¹Ngha Ibram keni bogho woro ihne pure tompur ihne ya. Yahweh dum muri bin Ibram la nah yi, "Mini Kulli magula kwa. Ginya dumang, a dig gerenteng. ²Le nga tangha muri ogrung ni ntiri sung nga, le nga mosso ni buhro." ³Ibram gungho jul kundumi njeh le Kulli nahteng nini, ki nah, ⁴"Mameng nga, shina, ogrung lang nga ni weh. Aka dig teh anjeh dudug. ⁵Ni awa goro ih Ibram agh, keminiya a goro ih Ibrahim- ate ntollo ih bi a dig teh abayong dudug. ⁶Nga buri mosso, le nga pussa anjeh aro, le amurung ka pura bino. ⁷Nga tig ogrung lang ni weh ni bibilla lo ni nzumo agh, a njah leyang kwa ate ogrung ma ha ke kene ni, ih bi ndig Kulli bino ni aminkahwo ni nzumo agh. ⁸Nga poh ni aminkahwo ni nzumo agh, njeh ni ndig nghang abiri ya. Njeh Kan'ana kwa, ate ih dig gikunna leyang ma ha ke kene, Nga dig Kulli leyang." ⁹Le Kulli nah yi Ibrahim, "Weh te ya, digna aka bil ogrung lang, aweh ni aminkahwo ni nzumo agh a njah leyang kwa. ¹⁰Ga ni pag ogrung lang, nga digha aka bil agh, a ntiri weh ni meng, ni aminkahwo ni nzumo agh: Muna buna ni kwa ntiri yong nga digna a jabbi. ¹¹A kashi shua ngubu, le ika dig ogrung ni ntiri sung nga. ¹²Muna buna ni kwa a billa ni kara tompur tahro agh digna aka jabbi, a njah le abwalo kwa. Ga bolla beni a billa a liyo agh, ni bayong masa ni akur ni bollo nyha a bibilla a agh. ¹³Beni a billa a liyo agh, ni beni a kur ni bollo lo agh digna aka jab yang. Nina ni ogrung lang ka digha a ngiro ate ogrung ma ha ke kena ni. ¹⁴Babura ni kwa ni a jab bi ri kashi shua ngubu le ya agh, a pushi ntiri aba leh. Le bunna ogrung lang." ¹⁵Kulli nah yi Ibrahim, "Mami Sarai mahmo te ya, ke aya gori Sarai agh. Nina agh le, lulli ka dig Saratu, ¹⁶nga moshi, le nga poh muna a nji bini. Nga moshi, le ih ka dig ngih anjeh, Amurung le abayong ka pura nji bini." ¹⁷Le Ibrahim gungho ni kundumi njahli, le ollo, le waba a yahli, "Th pagha muna ka bil ri bin beni ni bogho woro tongno agh le? Ni yellang ni Saratu, beni ni bogho woro ihne pura muri lum agh, ka kumni muna?" ¹⁸Ibrahim nah yi Kulli, "Oh ih Ismaila ni ka digha dumo!" ¹⁹Kulli nah, "Nyha nina agh, keminiya Saratu ka bil yo muna, le a tighi lullung Ishaku. Nga bol ogrung lang nini ha ke kene ni aminkahyi ni nzumi ya. ²⁰Mami Ismaila te ya, n'ogno. Shinna nwara moshi le nga buri nbende dudug. Ih ka dig teh amuna murung lumpur bahri, le nga tigha ih dig njeh magula. ²¹Keminiya ogrung lang nga nga tighi ni Ishaku, beni saratu ka bil yo bogho ni ki zu agh bang ninga agh." ²²Ngah malli nahteng nini ya, Kulli woro dag Ibrahim. ²³Le Ibrahim tol muni Isuwa, abeni kwa a billa a leh ya, ni abeni kwa kur ni bollo le ya, abuna ni kwa a leh Ibrahim agh, a jabna shua ngubu leyang a kare, ninga mama Kulli wab bi ya. ²⁴Ibrahim nga ni bogho woro ihne pure tombi ihne nga a jabni ya. ²⁵Ismaila muni nga ni bogho woromwoh pur lum nga a jabni ya. ²⁶A jab Ibrahim ni Ismaila a kare wo ni mwoh agh. ²⁷Abuna ni kwa a leh a jab yang kwa nini, bolla abeni a bil yi ya, ni a mama kur ni bollo agh.

18

¹Yahweh dum muri bin Ibrahim gyaɓ ni ngung Oak ni Mamre, nga digni a kun gungri le ni ntiri ba kara agh. ²Logshi njih le shin abayong tahro nga tangha dumi. Nga shinni yang nga, bangha ik kene ke kum yang le gungha njahli. ³Nah, "Magula lang, nkumna borolo le kukushi ka dur denglahlo agh. ⁴Le ih bi a zuni muru, nlag kushi yong le n'usulo a tinah ngung. ⁵Ih bi a zuni yong gilihna, nlih mbolli riyong. Le nzumi ya nworu ate nzuna bin denglah leyong." A pil yi, "Pag ninga mama a waɓ ba." ⁶Le Ibrahim kara ingna a gungri a bin Saratu le nah, "Kara a tol muh maɓonna kunkoro tahro a yogho, le a ton burodi." ⁷Ibrahim bangha kene a luwo le bol nsahri ma lihshina, pih adenglah le, a kara a giliyi. ⁸Le tol kira ma nongna ni mapiyo, ni ndah ni a lam ma, tig gilihne a dung yang, le tangha tinna ngung nghe ni yang nga a lihni gilihna ya. ⁹Anah yi, "Mahmo Saratu nga njebbang?" Pilla, "Yangha a gungri" ¹⁰Beh nah, "Njtiengni ga, nyerra bah ni kuntahbi le, shinna, Saratu ka kum muna." Saratu te ya yangha tangha nzum yang a kun gungri ki ogyang. ¹¹Niɓeniya Saratu ni Ibrahim yahyina, a pagna boho dudug, le Saratu wora dur boghoni bamah logle bil li muna agh. ¹²Saratu olloh, nah yi kanangiri, "Nga nwara yahyi ya le, telelah lang ma agh yahyina, ini niɓeni nga kum yahlung poshina ni?" ¹³Yahweh nah yi Ibrahim, "Mang paghi ke Saratu olloh? Le nah, "Ih ka pagni njiteng nga bil muna, nga nwara yahyina agh le?" ¹⁴Gubung nga nhang gankun Kulli le? A kunbangni ntig ga, a kuntahbi nga nyerra bino a ntiri kunbang ninga mama bogho ni ki zu agh, Saratu ka kum muna." ¹⁵Le Saratu ni agha nah, "Ni n'ol agh ate bang nga ngobong. Le pil yi, "Oh oh a ollah." ¹⁶Le abeh logho woro le jen Sodom. Ibrahim worni yang ke tig yang a njinjere. ¹⁷Keminiya Yahweh nah, "Ih bi songri murang bin Ibrahim muri ga nga paghi ya. ¹⁸Kikara agh Ibrahim nga ka dig njuh magula, le anjuh ni kwa ngunjah agh ka kum mosso ate muri ya? ¹⁹Ate ntolle ih ka wabi amuni ni aba leh ih bi a bol tenana le Yahweh ni dum njere njiteng ni gerenteng. Ate Yahweh ka zuni a muri Ibrahim ga waɓ bi ya. ²⁰Le Yahweh nah, "A buah agh ni muri Sodom ni Gomorah agh gogna, le gimashihra leyang dura. ²¹Niɓeniya nga sullo le nga shin buah ni a muri ya ko kena tekushi ga zu a binang nga, ih bi nyerre." ²²Le abune pilla beh wora nji Sodom. Keminiya Ibrahim ni dag tangha dum Yahweh ya. ²³Le Ibrahim shissa zu le nah, "Aka wolla aba njiteng ni aba gimashihra?" ²⁴Keminiya nga aba njiteng nga nhang woro-ɓahri pur lum a njuh ya aka wol yang kwa, ni awo dag yang ate aba njiteng ni beh woro-ɓahri pur lum agh? ²⁵Ih bi dig kukwo ni weh ke a pag jah ga. A wolla aba gimashihra ni aba njiteng, Nina le a paghi aba njiteng ni aba gimashihra giri mwoh. Ih bi dig kukwo ni weh, ih ba wabi ngunjah njuo ni ki waɓ njuo ga njiteng nga. ²⁶Yahweh nah, "Nga nga kum ma abayong woro-ɓahri aba njiteng a Sodom, le nga tol yi yang gimashihra leyang nga dag yang ate muri aba njiteng nghe. ²⁷Ibrahim pilla le nah, "Shina niɓeni agna muyong nga nahteng ri Murungkulli lang, ²⁸Ko ke mini kikiri ni tubu! ke nga tongno nyha a ntiri woro-ɓahri pur lum le aba pah njiteng nga, aka wol yang a njuh kwa ate muri tongno ni nyha agh," Le nah, "Ni ngi wol yang nga, nga nga kum woro-ɓahri pur tongno agh." ²⁹Ye nahteng deshili, ih ke digha aka kum woro-ɓahri beh ya? Pil yi, "Ni ngi wol yang nga ate muri aɓeni woro-ɓahri ya. ³⁰Nah "Kukushi ke ih bi yahlo bi lul agh, Murungkulli lang ate nga nahteng. Ke digha aka kum woro-mwoh pur lum agh. Pilla nah, "Ni ngi paghi a nga nga kum woro-mwoh pur lum beh ya. ³¹Nah, "Shina niɓeni ntol le murang nga nahteng ri Murungkulli lang, "Ke digha a kum woro-mwoh a beh ya." Pilla "Ate muri woro-mwoh egh ya, le ni ngi wol yang nga." ³²Nah, "Kukushi ke ih bi yahlo lul agh Murungkulli lang, nga waɓ ga mwoh ni nzumo, ke digha aka kum lum a njuh ya." Le nah, "Ate muri lum egh ya ni ngi wol yang nga." ³³Yahweh ma woro nga malli waɓ tenana ni ri Ibrahim agh. Le Ibrahim nyerra lah.

19

¹Amaleka ni ɓahri ya zu a Sodom ni kapolla, nga Lot nga uwa digha kunjere Sodom agh. Lot shin yang, logho ke kum yang le gungho jul kundumi njahli. ²Nah, "Nshinna niɓeni, amagula lang, kukushi nkenghe nzu a leh guro leyong, le nlag kushi yong, n'nongho. Le nga kashi bang nga wor woro leyong." A pil yi, "Oh oh, sa nongha bin kpaɓa ni ntiri lah agh." ³Keminiya jim yang tebi, nina agh le a wor nini, le a ingna a leh. Lahmi yang gilih ni ton brodi ni njibongho nyha ri ya agh, le a lih. ⁴Keminiya kedebang a nongha njahli ya, abuna ni a lah Sodom agh, kangni, kpaɓni abasa adenna, aba gula, abuna ni nji bah kwa a njuh ya. ⁵A gor Lot, le anah yi, "Abuna ni ingna bino bah agh ayang nghe? Zuni yang binsung, ate sa yeri yang." ⁶Nina agh Lot puro le gir kunjere le zu a binyang. ⁷Nah, "Njimna yong, amuna tehrang, ke ih bi mpag gimashihra agh. ⁸Nshinna niɓeni, myang ni amuna ngalang ɓahri ni ni yeri ɓabura a agh. Kukushi le ih bi zuni yang binyong, le mpag yi yang ga kwa ɓor yi yong nga. Ko guɓung mwoh ke ih bi mpaghi aɓwa ni ya, ate a zuna a minlim kangna lang." ⁹Anah, "Nyenni nzumo!" Anah deshili, "Beni zu digha bah biri, le niɓeniya pilla ɓa waɓnjuo! Niɓeniya sa pagho gimashihra ka wor mami yang." Le a tutti Lot, le a zu gyaɓ ha a ɓunni kun kangna. ¹⁰Keminiya abiri ye keni bih yang non Lot nyenni a lah le gir kunjere. ¹¹Le abiri le Lot wol abune ni kwa a dabeng nga ni njiung nwaghina, kpaɓni ma kyena ni magula kwa, nina agh a al kunjere puro ha iri yang malla. ¹²Le abiri le Lot nah yi, "A wongha ni ɓung sa a bah? nkillo ma buna, amuno ni amuna ngalang lo, ko ɓeni kwa a wongha ni a njuh ni ya, pushi yang a bah. ¹³Ate shi sung nga sa juhri njuh ni, ate a tigteng ni muri ya kena dum Yahweh ke tashi sung ih bi shi zu pingshi." ¹⁴Lot puro ke wabi a nkilli ma buna, abuna ni a ogna riyang ka tigha amuna ngalang le lah agh, nah, "Ni kara, mpura bah, ate Yahweh nga ka pingshi njuh ni." Keminiya ankilli ki shin ninga ih dal agh. ¹⁵Nga durubang pag ni ya, amaleka jim Lot, ki nah, "Nlog woro, tol mahmo ni amuna ngalang lo ɓahri ya. Ate ke ih a kpaɓ yang kwa a lah ye a juhri ya." ¹⁶Keminiya ih suhriyo. Nina agh, le abune bol bih, ni bih mahmi, ni bih amuna ngalang le, ate Yahweh shinna gi enna le. A pushi yang a njuh, le a ke tig yang kukwo a nzum lah. ¹⁷Nga a pushini yang nga, mwoh a ntiri abune nah, "Mɓangha ate usulo leyong! Ke ih bi mpil njih yong nzumo agh, ko a beng nga. Mɓangha nwora nkonno ate ke ih bi pon yong nga." ¹⁸Lot nah yi yang, "Oh oh, kukushi magula lang!" ¹⁹Nshinna niɓeni, guro lo kumna ɓoro a bino, le a dumna nhang ɓorolo ri ashi usulo lang, keminiya ni ngi gan bangha bilbang nkonno agh, ate gimashihra ye ka kum mang, le nga wuh. ²⁰Nshinna niɓeni, lahwo

dumma makyena ni. Kukushi, le ih bi n'bangha n'wora beh- ih makyena ni ya?-le usulo lang ka abba."²¹Nah, "Agna, mpahno njere deshili, le ni ngi juhri lah ni a gor agh. ²²Kara! bangha woro beh, ate ni ngi gan pag gubung nga sete a bilbang beh." Ngha nina agh a gor lulli leh Zowar. ²³Kara pura nga Lot billi bang a Zowar agh. ²⁴Le Yahweh sof muru gishe a muri Sodom ni Gomora. ²⁵Pingshi alah, ababang, ni abwa ni kwa alah ye ya, ni aga kwa ki gulla ngu'bnjeh ya. ²⁶Keminiya mahle Lot ni nzumi ya, pil njih nzumo, le pil gihgeng muah. ²⁷Ibrahim log niberi sup le woro bah tang nhang dum Yahweh ya. ²⁸Shin nji Sodom ni Gomora nji alah ni nongha beng nga. Shin bang le shinna, nlelleh gishe ni ki logho ninga nlelleh muru gishe. ²⁹Nina agh kulli pingshi alah ni nongha beng nga, kulli dengshi ni Ibrahim. Pushi Lot a ntiri alah ni juhro bah Lot dig nhang nga. ³⁰Keminiya Lot bang ngobong digha Zowar, le logho wora nkono ni amuna ngalang le bahri a ke dig nhang. Nina agh ke digha a gunang, ni amuna ngalang le bahri. ³¹Muna magula nah yi ma kyenna, "Tehsung yahyina, le babura nyha ka nongni sung ninga njinere ni pagni a ngunjah kwa agh. ³²Zu, ih bi shi tig tehshung ih nuh muru inabi, le sa nongni ni mo, ate tig lulli bibilla lesung nji bin tehshung." ³³Nina agh le a tig tehshung nuh muru inabi ni duh egh. Le muna magula ingna nong ni tehri; tehri ni yeri kunbang ni nongni, ko nga logni ya. ³⁴Bang kor agh muna magula nah yi ma kyena, "Teshikiro, duh ni dur agh bah ni nong nhang ni tehshung. Le ih bi shi tighi ih nuh muru inabi deshili, le a woro a ke nong ni mo, ate sa tig lulli bibilla lesung nji bin tehshung." ³⁵Nina agh le tig tehshung nuh muru inabi deshili, le ma kyena ingna ke nong nini. Tehyang ni yeri kunbang ni nongni, ko nga logni ya. ³⁶Nina agh amuna ngalang nghe kwa kum muna yeh yang a nji bin tehshung. ³⁷Muna magula bil muna buna le gor lulli muni ih Mowab. Ini dig kah aba Mowab ha ni kyari. ³⁸Ma ngalang ma kyena te ya, osso bil muna buna, le gor lulli ih Ben-Ammi. Ini dig kah aba Ammona ha ni kyari.

20

¹Ibrahim logho ginya wora nji njeh Negev, le digha ntiri Kadesh ni Shur. Digna biri a njeh Gerah. ²Ibrahim wabtele mahmi, ih "Mingalang ni." Le Abimelek murung Gerar tashi bang a tol Saratu. ³Keminiya Kulli zu a bin Abimelek a njiloro ni duh le nah yi, "Shina, awo ni nluo ate muri bahma ni a toltollo ni ya, ate mahle bwa ni." ⁴NiBeniya Abimelek ni zu a kari ya le nah, "MurungKulli, aka juri njeh ma njiteng? ⁵Ini kanangiri ni wabna nhang ih, 'Mingalang ni ya?' Bahma ma kanangiriya wabna, ih 'Minburang ni.' Mpag ga ni yahlung kunwar ni njiteng a beng." ⁶Le Kulli nah yi a njiloro egh, "Ini nina, deshiliya nyerina a yahlung kunwar ni a pagni ga, le n'osso ntabno a pag nhang gimashihra. Ngha nina agh, ni ndagho a doghi ya. ⁷Ngha nina le, nyer ni mahle beh, ate ini ba agkuntumo bin Kulli. Ih ka jimmah, le ni awo wuh agh. Keminiya ni a nyer ne agh le, yere aweh ni abwa lo kwa njiteng ni nga wuh." ⁸Abimelek logni niberi suf le gora aguro le kwa bini. Wabi yang aga kwa. Le ngobong bolla abeh. ⁹Le Abimelek gor Ibrahim le nah, "Mang a pag yi sung ni? Ni yellang ni mpagno gimashihra, ke a zuni nhang ni njeh lang gimashihra magula? A pagna nhang ni botto ke pag ri ya agh." ¹⁰Abimelek nah yi Ibrahim, "Mang sorro ke a pag ga?" ¹¹Ibrahim nah, "Ate ndengshine, 'A njiteng nga bang Kulli nyha a bah agh, le aka wol nluo yang ate mahmang.' ¹²Ko nyha nina ma agh le, ni njiteng mingalang ni, muna tehshung, keminiya muna ngih yang ni ya; ke dig mahmang." ¹³Ngha Kulli tig nhang ndag ba leh tehshung le nginya bang ni bang nga, nah yi, 'Aka dum mang njiteng ni a digna lo mahmang. Bah kwa shi ken nhang nga wab ba a murang ih, 'Minburang ni.'" ¹⁴Le Abimelek tol nuh ni ndah, ni aguro mabuna ni amangalang le pih Ibrahim. Le nyer ni Saratu, mahle Ibrahim bini. ¹⁵Abimelek nah, "Shina, njeh lang nga dum yong nga. Nnong lah bah kwa bor yi yang nga." ¹⁶Ari Saratu agh nah, "Shina, mpehne minburo azurfa woro tongno lum. Ih bi vulliyi gimashihra ni kwa mpagho a njih beni kwa awo nga nini ya, le a dum beni kwa agh, awo nga yarata." ¹⁷Le Ibrahim jim Kulli, le kulli pih Abimelek iritenna, ni mahmi, ni aguro mangalang le ate ih bi a billa amuna. ¹⁸Ate Yahweh wara gir ba yahli aba leh Abimelek ate Saratu, mahle Ibrahim.

21

¹Yahweh teshikiri ri Saratu ninga mama wab ba, le Yahweh paghi Saratu ninga mama tollo ih pag ga. ²Saratu kum muna bil yi Ibrahim a yaghale pyerra ri kunbang ni Yahweh wabi yang nga. ³Ibrahim gor lulli muna mama Saratu bil yi ya Ishaku. ⁴Ibrahim jab muni Ishaku nga pagni kara tompur bahri ninga mama Yahweh tighi ih pag ga. ⁵Ibrahim nga ni bogho woro tongno nga a bil li yi Ishaku agh. ⁶Saratu nah, "Yahweh tignang onloh, le beni kwa oghi ya ka olni meng" ⁷Ye nah, yang boh ka nah yi Ibrahim ih Saratu ka bil amuna, le ngo te ya mbille muna a yahgha le! ⁸Mune gullo a tuh yi kunkira, le Ibrahim gor njibuno magula kareni a tuhni Ishaku kunkira agh. ⁹Sarah shin muna Hajajratu ma Masar ni bil yi Ibrahim agh, nga ki dankun muni. ¹⁰Nina le nah yi Ibrahim, "Piriyo guro bamahni ni muni, ate muni ni ki tol gibere ni munang Ishaku agh. ¹¹Ga kon Ibrahim dudug ate muni ni. ¹²Keminiya Kulli nah yi Ibrahim, "Ke ih bi konno ate muri mune ko nsari lahlo agh, Og atenana le Saratu ni ih wab bo kwa a muri teng ni ya. Ate nji biin Ishaku ni aminkahwo kwa ka kumni lullung. ¹³Nye nga tig muna mahguronni ih ka dig abayong ate muna billalo ni. ¹⁴Ibrahim logni beri kpi-kpi, tol burodi ni duh muru, le pih Hajaratu, tighine gogreh, tol muni pih le tig yang a woro. Woro ke gangla a lusung Biya-sheba. ¹⁵Ngha muru ni a duh muru agh malli ya. Dag mune a tinna wahli. ¹⁶Le woro ke dig ningho jag ntiri yang kehna tah ntah, ate nah, "Ke ih bi nshin wuhle munang nga." Ngha yangha digni ih shin ni ya, logshi gih buah. ¹⁷Kulli og buah le muna. le malaika le Kulli a kuli gor Hajaratu nah yi, "Mang gangso, Hajaratu? Ka bang ngobong nga ate Kulli ogna buah le muno a bah dig nhang nga. ¹⁸Logho a tol mune, le tengshi yahli; ate nga logshi ih dig njeh magula." ¹⁹Le Kulli logshi nji le shin tuuhmuru, woro ke dungshi duhmuru, le pih muni ih bi nuh. ²⁰Kulli lel mune, gullo digha lusung le pil ba tahgiri. ²¹Digha a lusung Haran, le ngih kummi bamah a njeh Masar. ²²Le digha a kunbangni Abimelek ni Fikol magula le aba kurung le wabi Ibrahim ki nah, "Kulli nga ni weh ari gipagna lo kwa. ²³NiBeniya kaniyi nhang giri ni Kullilo, ih ni awo bungshi

murang, ko ihmi amunang ngha ko ni aminkah nghanh ngha. Dummang ni njehni nga dig nghanh ngha ogrung ma njiteng ni ndumo agh. ²⁴Ibrahim nah, kaniyi na giri. ²⁵Ibrahim ye buah yi nah Abimalek, "Ate muri muru ni adenglah le Abimalek agha bih ya. ²⁶Abimalek nah, "Ni nyeri beni pag gire ya,; ni a wab bang kikara agh, ni n'oghi ya se ni kyari. ²⁷Le Ibrahim tol njuh ni ndah le pih Abimalek, le abayongni bahrini ya ogri yang. ²⁸Le Ibrahim tigha ansari njuh tompur bahri a luwo sa. ²⁹Abimalek nah yi Ibrahim, "Mang pag tekushi ansari njuhni tompur bahri ni a tig sa a ntira anshile ni ya?" ³⁰Pil yi, "Aka agha ansari njuh ni tompur bahri ni ya ih bi dig wabkun murang ih mini tum tuhmuru ni ³¹Le gor beh ih Biya-sheba ate digna behni a yangha kwa agh a kaniyi giri nghanh. ³²A ogrung a Biya-sheba le Abimalek ni Fikol magula le aba kurung nyere woro a njeh le aba Filistiya. ³³Ibrahim pang ngung nyeh a Biya-sheba a beh le gor lulli Kulli magula kwa nghanh. ³⁴Ibrahim dig ninga biri a njeh Filistiya kara dudug.

22

¹Le a nzum aga Kulli mom Ibrahim. Nah yi, "Ibrahim!" Ibrahim nah, "Miyang." ²Le Kulli nah, "Tol muna bunalo, muno ma kunkolong, beni yahlo tol agh, Ishaku, le a wori njeh Moriya, peh gipahna pingshina a muri nkonno beh, mama nga wabbo agh." ³Nina le Ibrahim logni beri sup, eb nbuljeng, le wor ni abisadeng bahri, ni muni Ishaku. Al warra ate gipahna pingshina, le bol njere bah kulli wabbi ya. ⁴A kara ma tahro agh, Ibrahim logshi nji le shin beh kukowo. ⁵Ibrahim nah yi abisa adegnah le, "Ntanga bah ni nbuljeng, le mem ni bisadeng ni sa wora bogho. Sa gushi Kulli le sa nyer deshili binyong. ⁶Le Ibrahim tol wara ni ate gipahna pingshina agh tighi muni Ishaku muri. Tol gishe bih ni nibwoh; le a ongso a woro. ⁷Ishaku nah teng ri Tehri le nah, "Tehrang" le Ibrahim nah, Miyang, munang." Ishaku nah, "Shina, gishe ngha ni wara, keminiya njung ma gipahna pingsa nghe?" ⁸Ibrahim nah, "Kulli kanangiri ka pahsung njung gipahna pingshina, munang." Le a woro, a ongso. ⁹nga a bilibang bah Kulli wabi ya, Ibrahim gil bin dahra beh le nongshi wara muri. Le bol Ishaku kuriyo, le bughi muri bin dahra egh, a muri wara. ¹⁰Ibrahim keni bih le tol nibwo ka tuhmi muni bwo. ¹¹Le malaika le Yahweh a kuli gori le nah, "Ibrayim, Ibrayim!" Le nah, "Myang ngha." ¹²nah yi, "Ka tig boh ri basadeng nghe ya, ko a tig yi pinye gubung ngha, ate nibeniya nyerina ih awo nga awo bang Kulli, shinani ih ni a bol muno a agh, muno mwoh lo, ni pura binang ngha." ¹³Ibrayim logshi muri le shina, gamnjuh nga njeme le kpangha a waragiri a nzumi. Ibrayim woro ke bolli, tummihbwoh le pah dahra pingsa ni a tuhkushi muni. ¹⁴Nina agh Ibrayim pih be lullung ih, "Yahweh ka pahsung," le ini a wabi nina zuni ni kyari, "A muri nkonno le Yahweh aka peh." ¹⁵Malaika le Yahweh a kuli ye gor Ibrayim kushi ma bahri ¹⁶le nah- ga agh waba le Yahweh ni a nji binang, ih kaniyi na giri ih ate a pagna ga agh, le ni a dag muno, ma kunkolong nga agh, ¹⁷a njiteng nga nga mosso le nga buhro dudug aminkah wo ninga amunashienri ma bakuli, le ninga njsalalng kunsalang magula; le aminkah wo ka ag kunjere le aba shibi muyang. ¹⁸A nji bin abibilla lo ni abayong kwa ni a ngunjah agh ka digni ni mosso, ate mama a ogna gih yang." ¹⁹Nina agh Ibrayim nyera bin basa adenah le, a dag be a wora kushimona kwa a Beyasheba, le a dig nghanh. ²⁰Gire pagha a nzum aga agh a wabih Ibrayim ih, "Milka billa amuna, deshili, a bin munangwoh Nahor." ²¹A yangni Uz minballa, Buz munangih, Kemuyel teh Aram, ²²Kesed, Hazo, fildash, Jidlaf, ni Betuwel. ²³Bethuwel ni dig te Rebeka. Alulli amuna ni tonbahri Milkah bil yi Nahor munangih Ibrayim agh ni ga. ²⁴Ansahri lah le, beni lulli ih Rumah agh, billa Tebah, Gaham, Tahash, ni Maaka.

23

¹Bogho le Saratu woro tongno pura muri woro mwoh pure tompurbahri. Ini pag abogho ni Saratu pagha a digna le ya. ²Saratu wuh a Kiriya-arba ini ki pag Hebron, ni njeh Kan'ana. Ibrahim fwa nluo Sarah. ³Ibrahim logho dag nluo mahmi ye, ke wabbi amuna Hittiya, ih nah, ⁴Mini fwa masa ni biri a ntiri yong. N'angna nghanh ni nkiliya a ntiri yong, ate nga lingshi nluo lang. ⁵Amuna Hittiya pil yi Ibrahim, ki nah, ⁶Teshi kiro risung, magula lang. A woni muna murung le Kulli a ntiri sung. Lingshi nluo lo a nkiliya lesung ni yahlo tol agh. Bwa nyha a ntiri sung ka shibi yo nkiliya le, ate lingshi nluo lo agh. ⁷Ibrahim logho le gungha dung aba njeh ni amuna Hittiya egh. ⁸Nah teng ri yang, ih nah "N'agna ih bi lingshi nluo lang le, ih n'og nghanh le njim mang Efron muna Zohar. ⁹Njimi ih bi mag nghanh gunghang Makfela, mami ni a babang le ya. Ate kurre te ya ih bi wabbi a oghe le bayong kwa ate beh ih dig nkiliya. ¹⁰Nibeniya Effron nga digha ntiri amuna Hittiya, le Effron ba Hittiya pil yi Ibrahim a oghe le amuna Hittiya, ni abeni kwa zu a kun njere leh ya, ih nah, ¹¹"O'oh, magula lang, og nghanh. Mpahno babang nghe, ni gunghang ni a yeh agh. Mpahno ne a dung amuna aba lyang. Mpahno ne ih bi a lingshi nluo lo." ¹²Le Ibrahim gungha dung abayong ni njahli ye agh. ¹³Nah teng ri Effron a oghe le abeni njahli ye agh, ih nah, "Keminiya aka ag le, jimno oghanh. Nga nwah babang nghe. Ag bollo beng, le nga lingshi nluo lang beh." ¹⁴Effron pil yi Ibrahim, ki nah, ¹⁵"Njimno, magula lang, teshi kiro rang. Babang nga ki kur ri woro tongno ihne ma gipyeshi azurfa, ke mang ntiri sung ni weh? Lingshi nluo lo." ¹⁶Ibrahim teshi kiri ri Effron le pyeshi dungro le azurfa ni Effron wabba a oghe le amuna Hittiya, woro tongno ma gipyeshi azurfa, ari gipyeshina le aba mag giri. ¹⁷Le babang le Effron ni a Makfela, kahri Mamre agh, ini pag babang ngeni ni gunang yeh, ni angung kwa yeh kangni njang ngha, ¹⁸a bin Ibrahim nga kur babang nghe kundung amuna Hittiya, ni abeni kwa zu a kunjere lah magula le ye. ¹⁹A njum ga agh, Ibrahim lingshi Saratu mahmi a gunang ni a babang ni Makfela, nga kahri Mamre, ni Hebron, a njeh Kan'ana agh. ²⁰Nina ni babang ni gunang nghe pil li mami Ibrahim ate dig nkiliya le amuna Hittiya.

24

¹Niḅeniya Ibrahim yahyina dudug le Yahweh moshine a ga kwa agh. ²Ibrahim nah yi magula le agur ni a leh ya, ḅeni muri agi kuna le ya, "Ishi bwo a ḅapehrang ³le nga tigho a kaniyi giri ni Yahweh, Kulli ma ḅakulli ni Kulli ma ngunjah, ih ni awo tol yi muna buna lang ḅamah a ntiri amuna ngalang ni Kan'ana agh, ntiri aḅeni ngil liyang nghanḅa. ⁴Keminiya aka wora njeḅ lang, a bin aḅwa lang, le tol yi munang Ishaku ḅamah." ⁵Guro egh nah yi, "Mang ka pag giri nḅa ḅameḅ shiḅi kuratyang zu a njeḅ ni ya? Digna nga tol muno nga nyen ni a njeḅ ni a pur nghanḅa nḅa?" ⁶Ibrahim nah yi, "Yerre ih ni a tol munang a nyen ni ḅeh ya! ⁷Yahweh, Kulli ma ḅakuli, ḅeni pusang a ḅa leh tehrang ni ntiri aḅwa lang, ḅeni ogrung kaniyi giri ki nah, "A biḅ aminkahwo ni nga pah njeḅ ni; ih tutti amaleka le a dum yong, le aka kum ḅamah ate muri munang a ḅeh." ⁸Keminiya nḅa ḅameḅ ni agha ka kuratyo a agh, le a pushi muro ri kaniyi giri lang. Sete giri mwoh ni awo tol munang a wo nyen ni njeḅ ya." ⁹Nina agh guro egh ishi biḅ a ḅapehri Ibrahim telelah le, le kaniyi giri a muri tenana ye. ¹⁰Guro egh tolla aloggaḅ lum mami telelah le, le woro. Le ye tolla bin telelah le jah gibiri maḅonna ni kwa agh. Wora nji Aram Naharaim, a lah Nahor. ¹¹Tigha aloggaḅ nongḅa njeḅ a nzum lah kari tuhmuru. Ni kapolla ni, kunḅang ni amenah ki zu a tog muru. ¹²Le nah, "Yahweh, Kulli le telelah lang Ibrahim, peng dumposhina ni kyari le ḅumang ogrung njiteng ti telelah lang Ibrahim. ¹³Shina, myang tangḅa kari tuhmuru, le amuna ngalang le aḅayong nḅa ki zu a tog muru. ¹⁴Le ih ḅi pag ninga. Nḅa nah yi muna ngalang, 'Kukushi ishi bangmuru le a peng ih ḅi nuḅ muru,' le nah nghanḅ, 'Nuh, le nga pih aloggaḅ le deḅhili,' le ih ḅi ḅig ḅeni mwoh a tollo ate guro lo Ishaku. Nji ri ga ni nga yeri ni ih a ḅumna ogrung njiteng ri telelah lang." ¹⁵Le gire pagḅa kedebang ih mal nahteng le, shin Rebeka puro ni minḅang a gogre zu a tog muru. Betuwel muna Milka, mahle Nahor muna teh Ibrahim ni ḅil Rebeka. ¹⁶Muna ngalang nḅe ḅor nsahri le ni deḅhili yeri ḅabura agh. Wora tuḅ muru, dungshi minḅang le ih nyere. ¹⁷Le guro egh ḅangḅa ke kumi le nah, "Kukushi nyer nghanḅ muru ma nuḅ a minḅang lo." ¹⁸Nah, "Nuh telelah lang," le kari suhli minḅang le, le pih muru ih nuḅ. ¹⁹Nḅa malli pih muru ma nuḅ, nah, "Nga nyer muru ate aloggaḅ lo deḅhili, sete a nuḅ a malli." ²⁰Nina agh kara ke soḅ muru a gi nuḅmuru le agiluwo, le ye ḅang deḅhili kena tuhmuru, le togḅo ate aloggaḅ kwa. ²¹Beh bol ngung faḅshi ka shina ko yahweh poshina dumi ko oh oh. ²²Nḅa ih malli pahni aloggaḅ muru agh, ḅeh pushimuna nyeh lullung ma zinariya mama kena kanda shekel, ni anyeh bung mama kena shekel lum agh, ²³le ihli, "Awo ni muna yang? Kukushi waḅḅang ni, kangna nongḅo nḅa nghanḅ a leh tehro?" ²⁴Nah yi, "Mini muna Betuwel muna Milka, ḅeni ḅil yi Nahor agh." ²⁵Deḅhiliya nah yi, "Shi sung nḅa ni lusung ni food, ni kangna nongḅo." ²⁶Le ḅeh gunḅa njeḅ le gushi Yahweh. ²⁷Nah, "Mossoni ni Yahweh, Kulli le telelah lang Ibrahim, ḅeni ni ḅag ogrung njiteng le ni agha le ri telelah lang. Ate meng te ya, Yahweh billa ni meng ḅa ḅa leh aḅwale telelah lang." ²⁸Le muna ngalang nḅe ḅangḅa woro a ḅa leh ngih ke waḅi yang ga kwa agh. ²⁹Niḅeniya Rebeka nḅa ni minḅura ni a gori Laban agh. Laban ḅangḅa wora bin ḅeh a tuhmuru a gatanjere. ³⁰Nḅa shinni nyeh lullung ni ma bung a bin mingali ni tenana ni ye oḅa bin mingali ya, "Ga ni ḅeh waḅḅang," wora bin ḅeh le shinni yang nḅa tangḅa tuhmuru kari aloggaḅ. ³¹Le Laban nah, "Zu, ma moshina le Yahweh. Mang pag yi ke a tangḅa njibang? Ngilla kangna, ni bang ate aloggaḅ." ³²Nina agh ḅeh zu a lah le suhli aga a muri aloggaḅ agh. A pih aloggaḅ gilih, le a tighi muru lag kusung ni akushi aḅeni zu nini ya. ³³Le a tighi gilih dumi ih lih, keminiya nah, "Ni ngi lih gilihna sang nḅa sete nwaḅ ga myang ne nga waḅḅa." Nina agh Laban nah, "Waḅḅi." ³⁴Nah, "Mini guro le Ibrahim, ³⁵Yahweh moshi na telelah lang dudug, pahne anjuh ni andah, azurfa ni zinariya, aguro ma buna ni ama ngalang, ni aloggaḅ ni a mbulnjeng. ³⁶Saraya, mahle telelah lang, ḅil yi muna buna a yahga le, le pahne gikunna le kwa a biḅ. ³⁷Telelah lang tig nang kaniyi giri, ki nah, "Digna ni awo tol yi munang ḅamah a ntiri amuna ngalang le aḅa Kan'ana, a njeḅ ni ndḅ nghanḅ nḅa. ³⁸Nina agh, digna aka wora ntiri ḅa leh tehrang, ni a bin aḅwa lang, le a kum ḅamah ate munang." ³⁹Nah yi telelah lang, 'Golle ḅameḅ ni ki kuratyang nḅa.' ⁴⁰Keminiya nah nghanḅ, 'Yahweh, ḅeni ngi ginya dumi ya, ka tutti malaika le ni weḅ le ih poh dumposhina a njere, nina agh aka tol yi munang ḅamah a ntiri aḅwa lang ni ḅa leh tehrang. ⁴¹Keminiya aka kum muro ari kaniyi giri lo nḅa a kena bin aḅwa lang le ni a poh ne ya agh. Le a kum muro ri kaniyi giri lang. ⁴²Nina agh mbilbang a bah ni kyari a tuhmuru, le n'nah, 'O Yahweh, Kulli le telelah lang Ibrahim, nḅa aka tig ginya lang ka ḅig ni dumposhina le. ⁴³myang, tangḅa tuhmuru agh-le ih ḅi muna ngalang ni zu a tog muru, ḅamah ni nah, 'Kukushi nyer nghanḅ muru fitong a minḅang muru lo ih ḅi nuḅ,' ⁴⁴ḅamah ni nah nghanḅ, 'Nuh, le nga nyerreh ate aloggaḅ lo-le ih ḅi ḅig ḅamah ḅeni weḅ, Yahweh, tol yi muna telelah lang nḅa.' ⁴⁵Kedebang ngi mal waḅ tenana a yahlang, shina le Rebeka nḅa zu ni minḅang muru a gogre le wora ke tog muru. Nina agh nah yi, 'Kukushi peng muru ma nuḅ nghanḅ.' ⁴⁶Suhli minḅang muru ni gogre ya ni kara le nah, 'Nuh, le nga pih aloggaḅ lo deḅhili.' Nina agh n'nuḅ, le pih aloggaḅ deḅhili. ⁴⁷N'ihli le nah, "A wo ni muna yang?" Nah, 'Muna Bethuel, muna Nahor, mama Milka ḅil yi ya.' Le n'ishiyi muna nyeh a lulli ni biḅ. ⁴⁸Le ngunḅa njahli ngushi Yahweh, Kulli le telelah lang Ibrahim, ḅeni billi meng a njere ma ḅonna ih ḅi nkum muna ngalang a ntiri aḅwale ate muri muni ya. ⁴⁹Nḅa nina niḅeni le, a agna aka ḅum agnjiung ni njiteng bin telelah lang le, waḅḅang. Keminiya nyha nina agh le, waḅḅang, ate nga nyerra nji ma kattang ko ma lih maḅonna. ⁵⁰Le Laban ni Bethuwel pilla nah, "Gire pura bin Yahweh; ni sa gan waḅteng ko ḅonna ko ni ḅotiya agh. ⁵¹Shinna, Rebeka nḅa dumo. Tolli le a woro, ate ih ka ḅig mahle muna telelah lo, ninga mama Yahweh waḅ ḅa." ⁵²Nḅa guro le Ibrahim ogna atenana ni ya, gunḅa njahli a dum yahweh. ⁵³Guro egh pushiyi agi azurfa, agi zinariya, adagra, le pih Rebeka. Ye pih minḅura ni ngih agipahna maḅonna. ⁵⁴Le ini ni abuna aḅeni nini ya lih ni nuḅ. A nongḅo duḅ egh, le nḅa a logni niḅeri ya, nah, "Nḅag nghanḅ ih ḅi nwora bin telelah lang." ⁵⁵Le minḅura Rebeka ni ngih nah, "Le ih ḅi ḅig ni sung ma kara lum. Nzumi ya ih gan woro." ⁵⁶Keminiya nah yi yang, "Ke ih ḅi ngittang nḅa, Yahweh wara peng dumposhina a njere. Nḅag nghanḅ ate ih ḅi nwora bin telelah lang." ⁵⁷Anah, "Sa gor muna ngalang nḅe le sa ihli." ⁵⁸Nina agh a gor Rebeka le a ihli, "Aka wor ni ḅeni?" pilla, "Nga woro." ⁵⁹Nina agh a tutti mingali yang Rebeka, ni aguro ma ngalang, a woro ni guro le Ibrahim ni aḅih. ⁶⁰A moshi Rebeka le anah, "Mingali sung, ih ḅi a ḅig ngih awo tongno lul le awo tongno lum, le ih ḅi aminkahwo ag kunjere le aḅa shiḅi muyang." ⁶¹Le Rebeka

logho, ini ni amuna ngalang aguro le, le a ebba aloggah, le a kuratye beh. Nina gah guro egh tol Rebeka, le wor woro le.
⁶²Nibeniya Ishaku nga digha a Negev, le nyerle le ni a Beyer Lahai Royi.⁶³Ishaku woro ke ki usulo a bang ni kapolla. Nga logshi ni njih shingbang, shina, aloggah nga ki zu!⁶⁴Rebeka shingbang, le nga shinni Ishaku agh, suhla muri loggah.
⁶⁵Nah yi aguro, "Yang babura wo ki ginya a babang ki zu a binsung nga?" Aguro egh nah, "Telelah lesung ni." Nina agh tol gibug ga ngiri, le vulliyi ni muri.⁶⁶Guro egh banghi Ishaku aga kwa pag ga.⁶⁷Le Ishaku zuni mo a gungri le ngih Saraya le tol Rebeka, le dig mahmi, agna njih. Nina agh Ishaku kum pashi yahlung nzum wuh le ngih.

25

¹Ibrahim tol bamah mabi; lulli ih Ketura.²Bil yi Zimran, Yokshan, Medan, Midiyan, Ishbak, ni Shuhu.³Yokshan ni pag teh Sheba ni Dedan. Aminkah Dedan ni pag aba Asshuriya, aba Letushiya, ni aba Le'ummiya.⁴Amuna Midiyan ni pag Efa, Efer, Hanok, Abida, ni Elda'a. A yangha kwa ni ya aminkahyi Ketura niD⁵Ibrahim pih Ishaku gikunna le kwa.⁶Ningo kwa agh, nga yangha wa usulini ya, pahne amuna amenah makena le tutti yang njeh njinakuli, dunna ni muni, Ishaku.
⁷Akara ni Ibrahim pagha a yeh abogho ni digni ni usulo agh, bogho 175.⁸Ibrahim non usulo ma nzumo le wuh a yangha le, bagula ni dungshi ni digna maonna agh⁹Ishaku ni Ishma'il, amuni, lingshi a gunang Makfela, a babang le Efron muna Zohar ba Hitti, ni kari Mamre ya.¹⁰Babang ni Ibrahim kura bih amuna Hittiya agh. A lingshi Ibrahim beh ni mahmi Saraya.¹¹Nzum wuh le Ibrahim agh, Kulli moshi muni Ishaku, le Ishaku digha a Beyer Lahai Royi.¹²Nibeniya aminkah Ishma'il maun Ibrahim agh ni ga, amuna Ibrahim, mama Hagar ma Masar, nsari lah le Saratu, bil yi Ibrahim agh.¹³Lulli amuna buna le Ishma'il, ri billa leyang nga ni ga; Nebaiyot-minbala le Ishma'il, Kedar, Adibeyel, Mibsam, ¹⁴Mishma, Dumah, Massa, ¹⁵Hadad, Tema, Yetur, Nafish, ni Kedema.¹⁶Amuna Ishma'il in ga, ni alulli yang, ari aminlah yang, ni nji ri kpa¹⁷digna leyang; amuna murung lumpur bahri air kunvarre leyang¹⁷Abogho le Ishma'il ni digni ya ni ga, bogho 137. Non usulo ma nzumo le wuh, le kpa¹⁸bi ni abwale.¹⁸A digha logha Havilah ha Shur, mama kari Masar agh, ninga bwa ki ka nji Aassuriya agh. A digha a mohno ni ari yang.¹⁹Gi bangna muri Ishaku muna Ibrahim ni ga, Ibrahim dig teh Ishaku.
²⁰Ishaku nga bogho woro bahri nga tol mahmi Rebeka, muna ngalang le Betuwel ba Aram ni Faddan Aram, mingali Laban ba Aram²¹Ishaku jim Yahweh ate mahmi ate mam nko²²bi ni, le Yahweh og jimma le, le mahmi kum muna yeh.
²²Amune sagshiri yang a yeh, le nah, "Mang pag yi ke ga ki pag nhang?" Woro ke ihli Yahweh a muri.²³Yahweh nah yi, "Anjeh bahri ni a yoh, abwa bahri ka koriya ro. Mwoh ka dig ni iritenna wor mamona, le magula ka paghi ma kyena tumo."²⁴Nga kunbang bilmuna le pag ni ya, shinna, le apassa ni a yeh.²⁵Makunduna puro bangha ni nyong ngiri. A gor lulli ih Isuwa.²⁶Nzumi ya, muna ngih puro. Bih bol kushi Isuwa. A gor lulli ih Yakubu. Ishaku nga ni bogho woro tahro nga mahmi billi amune ya.²⁷Amuna bune gulo, le Isuwa dig ba yeri tahgiri, ba balusung; keminiya Yakubu agh ba nahteng ni ya, kunbang ni kwa agh yangha a gungri.²⁸Nibeniya Ishaku agna nji Isuwa ate yang nga ih zuni yi yamma ih kummo a galah agh, ih lih, keminiya Rebeka agna nji Yakubu.²⁹Yakubu lam muru songho. Isuwa nyerra a ganglah, le yahlo ki wolli dudug.³⁰Isuwa nah yi Yakubu, "Peng ngilih ni muru songho. Kukushi, irang malla!" Ini paghi ke a gori ih Edom.³¹Yakubu nah, "Nikunduna agh mag nhang gulo lo."³²Isuwa nah, "Shina, Myang nga wuh. Mang pag boro le gulo a binang?"³³Yakubu nah, "Nikunduna sang nga kaniyi nhang giri," Nina agh Isuwa kaniyi giri le a njinjere nini Isuwa magni yi Yakubu gulo le.³⁴Yakubu pih Isuwa brodi ni muru songho. Lih, nuh, le logho wor woro le. Pagha nini Isuwa keshi ni gulo le.

26

¹Nibeniya yahlo pangna njeh, jinjum mamah pagha ari njah le Abraham nga. Isaac kenna bin Abimelek, murung la Philistine a Gerar²Nibeniya Yahweh dunmuri a bini le nah, "Ke kenna Masar ya; digha njeh ni nawo a digha nhang nga.
³Digha ngunjah ni, nga digh ni yong nga mosshi yong; ate yong na minkah yong, nga pah yong a njeh ni, le nga dungshi kanna ni kanniyi Abraham teh yong nga.⁴Ngah buhri aminkah yong ngah a muna shieri ni a kuli, ye nga pih aminkah yong a njeh -ni kwa. jibin a minkah yong a alh ni kwa ngunje ni aghka mosso.⁵Ngah pag gire a te Abraham onang tenena lang ni keang te muri telang angi, gi gilang.⁶Isaac diya Gerar. Kara ni a buna jiye a illi te muri mami a, na "mi galang ni" bang na ngobong wabba i mamin ni" ya ang, ⁷shina a ba jeh ye ka woleyang a te a ka tol Rebekah a te wani bon sari" ini na nina.⁸Ni jumo ni Isaac diya biye to kunbang ah, bimele murung le a phistines shin bang a teso. Shina Isaac na yi gisorina yah mamoni palang ke a na " migale ni"? Isaac ang ki nu kung Rebekah, mami.⁹Abimeleke go Isaac na yi gisorina yah mamoni palang ke a na " migalo ni"? Isaac na yi ngitolo buwa ka walang ka tolo".¹⁰Abimelek nayi, mang a payi sungi? ke bung ka nong ni momo ke a june sung monso ni dana musung. Nibeniya.¹¹Abimele nayi a muwa kwa na " Beni kwa dou babbura ni n, mami a walluye".¹²Isaac jan giri bowo ye kun gi soro dudug woro tongo pu lum.¹³A te Yahweh mosi ne ba bura ye di ba kung giri, gikunale buri moso kenimo bin magula.¹⁴A phislintines pangna kiki a muri.¹⁵Nibeni a tumuro ni a guro le teri Abraham lum a, a philistines linshi ni jisalang.¹⁶Abimelek nayi gulo woro da sung, a wara sung ni gulo.
¹⁷Isaac mang muri ke diya a tali Gerar, biye ni di ang, Isaac yere ke bushi tu murule teri ang a kana a bushi a.¹⁸A philisttian teshi na tumoyr junjun uru le Abraham. Isaac go tumuru ye ni lulun ni teri Abraham go ri ya ya.¹⁹Ngah a gurole Isaac tunni minu ye a, a kuna muru ni ma a misungni " Isaac tiyi tu muru njimuru- ma gula .²⁰A le giri ni a Gerar worinarung na le gile Isaac, a na " muro ni a ma misungni "Isaac tiyi tu muru ye lulung misungni" Isaac tiyi tu muru ye lulung "ESEK" a te a usorina rung ni mo.²²Ke miniya a tun muru mabi. a ye a worinarung temuri dechi ye titiyi lulang " stinah".²¹mangmuri biye ke kun muro ma bi, ne a ya worung muri a ke gori Rehoboth, ke na " Nibeniya Yahweh gilesung kangna, sa buro a njeje"²³Isaac lowo lung kenan Beersheba.²⁴Yahweh dummuri a bini ni du ye, nayi "mini Kulli le

Abraham tero ka bang Ngobong ang, miyaniyong nga buri yong, ngah moshi a ballyo, a temuri Abraham ".²⁵ Isaac ba bin dara go luli Yahweh biyeni mang tara le gurole tun muru biye.²⁶ Le Abimelek kena bini angh lungni Gerar, ni Abuzzath, biyini ni phicol magular le soja.²⁷ Isaac nayiyang "palang ke a wo zuwa binang ngah a yang a wo ke a wo zuwa binan ngah a yang a wo udi tellang ang a purinang bino."²⁸ Ke a nahma "shishine gerente Yahweh ang muru, shi na keminiya le shi ina lah gula, iyeh a tirinsung, iyeh a trinsung ni weh.²⁹ lang shi pa wab-kusung ni weh, nima na woh payisung girna nanga a, niga mahma ni shi pawoh girna nangna ah, shi bolo yarata nishi shibi muro ah, shina a kene yarat. Yahweh monshi no".³⁰ Isaac payi yang gilina ni gi nuhna, a liyi a nuhna, a liyi a nuh.³¹ A lowo a kashibang ke a wah kunyang na munateyang Isaac tutiyang ke a mang muyang a pyem³² Karaye a denlah le Isaac ju wabbi telle muru ni a tuum ah A nah, "shi kuna muru".³³ Loyi muru yeh lulung i shbah, a te luli iyeh ye beer sheba tolo ju ni keyari.³⁴ Angh Esau ang ni bowoh wuramwoh puh bari a ti na mah lah, luli i Judith muna Beer Bah Hittite, ni Basemath muna Elon bah Hittite.³⁵ A juniyi Isaac ganshirung ni Rebekah.

27

¹Ngha Ishaku yayi ni le njih bolpinna ha ih nyha ih ga shinbang ngha ogh, gor "Isuwa munabunna magulla le, le nahyi, "munabuna lang." Isuwa nahyi, "Miyang ba,"² le Ishaku nah, "Shinna ni beniya, ih nyayina, Ni nyeri kara nluoh lang ngha.³ Innina le tol agibura lo, bamah lo ni ntah lo, le a woro a lusung a ki bang nghan alla.⁴ Pag nghan gilina ma bonna, jah mamah yalang ki tol agh, le a zu ni nghan ni ate nlih le mosso kedebang ih wuh."⁵ Nibiyeni ya Rabekah ogna ngha Ishaku nahni teng ri Esau munakunna le agh. Isuwa woro alusung ka alla nyamma ka nyer ni ka zu ni.⁶ Rebekah nahteng ri Yakubu munabuna le nah, "Shinna, n'orgna terro nahyi Isuwa munaterro. Ih nah,⁷ Zun peng nyam alla le a pag nghan gilihna ma bonna ate nga lih le mosso a njih Yahweh kedebang nwuh⁸ Nibeniya te ya, munabuna lang, bil gih lang ngha nlag wo agh.⁹ Woro abin a nzuh, le a zu ni nghan amuna njuh ma bonna bahri, le nga yi terro gilina ma bonna ni yang, ninga mamah yahli ki tol agh.¹⁰ A ka tolli a kahni yi terro, ate ih lih, ate ih mosso kedebang ih wuh."¹¹ Yakubu nahyi ngih, Rebekah, "Shinna, munaterang Isuwa agh ba nyong ngirung ni, meng te ya nyong nyha ngirang ngha.¹² Golle terrang ka dog nghan, le nga dig yi basoribang. Mosso ni ya nyomo ni nga zu ni murrang."¹³ Ngih nahyi, "Munabuna lang, le nyomo ni kwa agh ih nyere a murrang. Mamah agh bil tenana lang, woro, zu ni nghan ni."¹⁴ Le Yakubu woro ke bol amunambul le zu ni yi ngih, le ngih pag gilina ma bonna, ninga mama yahli terri tol agh.¹⁵ Rebekah tol gikuhra le Isuwa mama foro orr bang kwa agh, munbuna le magulla, mamah bin ni a lah agh, le ishi yi Yakubu ni, munabuna makyena le.¹⁶ Le tig ngu bbu le amunambul egh ri abih ni melli pag bu bu nghan agh.¹⁷ Tig gilihna ma bonna ni brodi ni pag agha bih munabuna le Yakubu.¹⁸ cYakubu woro abin terri le nah, "ter rang," Terri nah, "Miynag ba; awoni yang, munabuna lang?"¹⁹ Yakubu nahyi terri, "mini Isuwa munabuna magulla lo. Mpagni ninga mamah a wab bang agh. Nieniya logho digha njahli a lih nyamma alla lang, ate a mossang?"²⁰ Ishaku nahyi munabuna le, "pag niyellang ke ama kum mi ni kahra ninga, munabuna lang?" nah, "Ate Yahweh Kulli lo ni zu ni nghan ni."²¹ Ishaku nahyi Yakubu, "Zua kahrang, ate ndog wo, munabuna lang, nyere ko awoni munabuna lang, Isuwa manjiteng ko awoni ya le."²² Yakubu sissa kenne abin terri; le Ishaku dog yi le nah, "Gih egh agh gih le Yakubu ni, keminiya abung egh agh abih Ishaku ni."²³ Njih Ishaku ni tuh ari ya, ate abih ngha ni nyongho, ninga abih munattri Isuwa, le Ishaku pih mosso.²⁴ Nah, "Awoni mbang munabuna lang Isuwa?" pillah, "Mini"²⁵ Ishaku nah, zu ni nghan gilihna egh, le nga lih nyamma alla lo, ate nga mosso." Yakubu zu ni gilihna egh abin ni. Ishaku lih, le Yakubu zu niyi nimba njingung, le nuh.²⁶ Le terri Ishaku nahyi, "zu gya b mini ni beniya a kpa rang, munabuna lang."²⁷ Yakubu zu gya b zu kpa ari terri, le dungshi dummo le agikuhra le, le moshi nah, "Shinna, dungso le munabuna lang ngha ninga dungso le babang ni Yahweh pih mosso agh."²⁸ In Kulli ih puh koriya le tirma bakuli, koriyo le nenne le ngungjah, ninjigiri keminang ni mba-njingung mapiyo.²⁹ In bayong dudung paghi yong tummo ni anjeh gungha dum yong. Dig magulla muri amunaterro, Le amunabuna le nguwo gungha dummo. Le beni kwa ki nyommo agh oh digha a nyommo; le beni te kwa ki mosso agh ih digha a mosso."³⁰ Ke Ishaku malli pih Yakubu mosso agh, Yakubu ki pur ninga abin terri le, Isuwa munaterri nyere a alla le.³¹ Osso pag gilihna ma bonna le zu ni yi terri. Nah yi terri, "Dah, logho a lih gi alla le muno, ate a peng mosso."³² Terri Ishaku nahyi, "A worni yang?" Nah, "Mini munabuna lo, muna ma kunduna lo, Isuwa."³³ Ishaku koshiyo kikir le nah, "Yang alla ke zu ni nghanw? Nlih ne kwa kedebang a zu, mpah ne mosso. Ini ni na, ih ka mosso."³⁴ Ngha Isuwa ogni tenana le terri ya, Ishi kunni jollo ni bwah, le nahyi terri, "peng mosso lang te, terrang."³⁵ Ishaku nah, "Munaterro zu a ba a njinjere soriyi bang ngha tol mosso lo wori."³⁶ Isuwa nah, "Ni ah gorri ih Yakubu ni njiteng agh? Ate vungri nang mbende ni bahri ni ya. tol ngosobilla lang, ni, shinna, ni beniya ya tolla mosso lang wori." Le nah, "Ni a dog nghan nshille mosso agh?"³⁷ Ishaku pil le nah yi Isuwa, "Shinna, ntigne dig magulla lo, mpah ne amunaterri kwa ah dig ba pag yi tummo, mpah ne njigiri ni mba-njingung mapiyo. Mang wa uwo nlogle mpag wo, muinabuna lang?"³⁸ Isuwa nah yi terri, 'A nyha nghan ni mosso ko mwoh agh, terrang?" Peng mosso, terrang." Isuwa bwah bororo.³⁹ Ishaku terri pil le nah yi, "Shinna, ba a dighna agh ka sabba ari kummo le ngunjah, ari tirima le bakulli ni kuli ya."⁴⁰ Ni garabuo lo ni aka diig ni, aka pag yi munaterro tummo. Keminiya a velle, aka bun dungro le ni mello agh."⁴¹ Isuwa bol Yakubu a yahli ate mosso ni terri pih ya. Isuwa nah a yahli, "Kara gon nluoh ate terrang ngha gya b; njummi ya nga wol nluoh munaterrang Yakubu."⁴² Ah wabbi Rebekah tenana le Isuwa munabuna magulla le. Le tashibang ah gor yi Yakubu munabuna makyena le, le nahyi, "Shinna, munaterro Isuwa nga ki pashi yahli a muro ni pyere ih wolnluoh."⁴³ Nibeniya te ya, munabuna lang, og tenana lang a bangha a woro abin Laban, minburang, a Haran.⁴⁴ Digha abin ni sang, sete funno le munaterro sullo,⁴⁵ Sete yahlung lulla le munaterro nyha wa owa aro agh, ha jangshina ga a pag yi ya. Le nga tashibang ah nyer sobiye ah zu ni. Ate mang ke nga bor yong kwa bahri a kara mwoh?⁴⁶ Rebekah nahyi Ishaku, "Yalang jenna digha ngunjah ate muri

amunagallang le Heth. Ngha Yakubu tig mwoh le amunagallang le Heth a lah agh, ninga amena ni, le amunagallang njeh ni, Mang ka pag boro digna lang binnang?"

28

¹Ishaku gor yakubu moshi, le nah yi , "Tol yi muro bahma a ntiri ama Kana'ana. ²Logho, a wora Paddan Aram, a leh Bethuwel ter ngwo, tol bamah beh, a ntiri amuna ngalang le Laban, minburah ngwo. ³Ih bi Murungkulli mosso, ih bi nyasso ni buro, ate aka pad digna le bayong dudug. ⁴Ih bi poh mosso le Ibrahim, awe, ni aminkahwo ni ka zu agh, ate a tol giberreh njahli ni awo dig bihri nghanh nga, Ngha Kulli pih Ibrahim agh." ⁵Le Ishaku dag Yakubu ih bi woro. Yakubu wora Fadan Aram, bin Laban muna Betuwel ba Arami, minbura Rifkatu, ngih Yakubu ni Isuwa. ⁶Nibeniya Isuwa shina Ishaku moshina Yakubu le tutti ih wora Fadam Aram, ih bi tol bamah beh. Ye osso shin na ih Ishaku moshine le laghi, Ih nah, "Digna ni awo tol bamah a ntiri amah Kan'ana." ⁷Isuwa ye shinna ih Yakubu ogna tehri ni ngih, le wora Fadan Aram. ⁸Isuwa shinna ni amenah le ba kan'ana ni poshiyahli tehri Ishaku agh. ⁹Le wora bin Ishma'il, ke tol yi mahmi biyongmah, Mahalth muna Ishma'il, muna Ibrahim mingali Nebaiyot, ih bi dig mahmi ¹⁰Yakubu dag Beyersheba le wora nji Haran. ¹¹Bilbang bangbung le nonghang ate kara wara ingna. Tol tahl mwoh a beh, nongshini muri, le nongha a beh lellah a njung. ¹²Loro le shin gi-eb kuli logha njahli ha bakuli, le shina amalaika le Kulli ki sullo ni ebb. ¹³Shinna, Yahweh nga tangha amuri le nah, "Mini Yahweh, Kulli le Ibrahim Teh yong, ni kulli le Ishaku. Njahli ni a nonghang ni ya, nga poh ne ni aminkawo. ¹⁴Aminkawo ka dig ninga kikkiri, le a nongho a wora njimakuli, njinankeh, njiebbe ni njingraha. Nji bino ni aminkawo ni abayong ni kwa ngunjah agh ka kum mosso. ¹⁵Shinna, myang ni weh, le nga lello ba kwa a kah nghanh nga. nga yer ni weh a njahli ni deshili; Ate ni ngi dagho agh. Nga pag ga kwa ogni rang ni ya. ¹⁶Yakubu logha njintullo, le nah, "Njiteng ni Yahweh nga ba, ni nyeri ya." ¹⁷Bangna ngobong le nah, "Ni yelang ni karriyi bang le ba! Ba ni ye dig gubung wor leh Kulli. Ba ni pag kunjere bakuli." ¹⁸Yakubu logni beri le tol tahl ni nongshini muri ya. Tighi ih bi dig gbingraha le dahri ni muru. ¹⁹Gor luhli beh ih Bethel, keminiya luhli lahmagula egh kikkara agh ni Luz. ²⁰Yakubu kaniyi giri, ki nah, "Ngha Kulli ka ging ni meng, ka lellang a njere ni ngi gingham ni ya, ka peng burodi ih nlh, ni dagraha ih bi melle, ²¹ate nga nyer kukoturo a leh tehraha, le Yahweh ni ka dig Kulli lang. ²²Le tahl ni ntigha dig gbingraha ni ya ka digni tekushi. A ntiri ga kwa a peng nga, nga nyenni yo ma lum le ni njiteng.

29

¹Yakubu tang ginya ha njeh le abayong ni njima Kuliya ²shinbang le shin dumiya a lusun gah tumuruni mama nogha a ba mogha na tahl a aye. ³Ni kunbangni a gilowo kpanibeya aba leh gilowa a shishi fali ni a kum mureya a numuru a male ye fuli a beye. ⁴Yakubu nayiyang ma, "Amiyammang in pura yabangole? A pila nah ma, shi pura Haran" ⁵Nayiyang bonna? ye iliyang nima, in yerina Laban muna Nahor? Anama, shi yerine? ⁶pila nayang ma yangha ku kotiro? A pila nayi ma yangh kukotiro, shishina biye. Rahila ni muniya gha ki juni a jun. ⁷Yakubu nama inshini, antiri ba karani ni boto ke agilowo kpaba a bamoghha, Yakubu nama kara warabang in payang muru ayera ka nonghaje . ⁸A nah na payan ku murugha, sai a gilowo kpa kwa ke ban ka shishi tali a kun murugha ka shisha. Ka a pih a gilowo muru. ⁹Ke Rachael juna a gilowole tarigya. ¹⁰Ku bangni Yakubu shini Rachael muni ki juna a gilowa. Yakubu nu kuni ari Rahila ni ji merun a ji. Yakubu nayi Rahila in tari a biye malanyang nga Laban owni teneneya amori Yakubu ni muna mingaliya, ¹¹Jekob kpahri Rashel ni bua bororo. ¹²Jekob nah yi Rashel ini bwale tehri, le ini muna Ribeka. Le bangha kene hi wabi tehri. ¹³ban mere ke kuni ki kuni boli kuri jun a ley Yakubu nayima Laban gha kwaniya. Ke Laban pila nayina a woni pa usulolan ni kila ni girangha, biyeni Yakubu dingha har senri mwoh, ¹⁴Laban nayi Yakubu adiyabimang ate awoni apag baliyan? wabang man nga wamogha? ¹⁵Le Laban nah yi Yakubu, "Aka pag nghanh tumo ningho nieh ate awo ni bwalang nga? Wabang, mang ka dig ngosse lo?" ¹⁶Nibeniya nga ni amuna ngalang bahri. Lulli magula ih Lai'atu, le lulli ma kenna ih Rahila. ¹⁷Lai'atu nga ni njiung ma bor shina, keminiya Rahila bor nsahri puro le bamah. ¹⁸Yakubu agnji Rahila, nina agh le nah, "Nga pag wo tumo bogho tonbahri ate Rahila, muna ngalang lo ma kyenna." ¹⁹Laban nah, "Bor na ke ih mponne, a muri ih bimpah babura ma sa ne. Digni meng." ²⁰Nina agh Yakubu pag tumo bogho tonbahri ate Rahila; le a dig ninga akara fittong ni bini ya, ate agnjiung ni yang ne ate muri ya. ²¹Le Yakubu nah yi Laban, "Peng mahmang, ate akara lang dungshina-ate mama nga wora bini!" ²²Nina agh Laban kpaba abuna ni kwa a beh ya le pag njibuno. ²³Ni kapolla agh, Laban tol Lai'atu muni ma ngalang le zuni bin Yakubu, beni ingna bini ya. ²⁴Laban pih Lai'atu Zilfaguro ma ngalang, ih bi pag yi tumo. ²⁵Niberi ya, shinna, Lai'atu ni! Yakubu nah yi Laban, "Mang ga a pag nghanh ni ya? Ni pag wo tumo a temuri Rahila agh? Mang pag yi ke a soriyi nghanh?" ²⁶Laban nah, "Nyha a gipagna lesung ih bi shi pah minyem kedebang minballa agh. ²⁷Meshili akahra tonbahri mami manjuwula, le sa poh mamu na deshili ih nga a ye pag tumo bogho tonbahri mafi." ²⁸Yakubu pag nina, le meshili kara tonbahri le Lai'atu. Le Laban pih Rahila muna ngalang le ih bi dig mahmi deshili. ²⁹Laban osso pih Rahila muna ngalang le Bilha ih bi dig guro le. ³⁰Nina agh Yakubu ingna bin Rahila, keminiya agnji Rahila uwor Lai'atu. Nina agh Yakubu pag yi Laban tumo ma bogho tonbahri. ³¹Yahweh shinna ih ni a agnji Lai'atu agh, nina agh logshi ba yeh, keminiya Rahila nkoobi. ³²Lai'atu kum muna yeh le bil muna buna, le gor lulli ih Ruben. Ate nah, "Ate Yahweh shinna bin konna lang; ni njiteng nibeniyang burang ka agnjiang." ³³Le ye kum muna le bil muna buna. Nah, "Ate Yahweh ogna ih ni a agnjiang nga, nina agh pah nang muna buna deshili," Le gor lulli ih Simeyon. ³⁴Le ye kum muna deshili le bil muna buna. Nah, "Kunbang ni nibeniyang burang ka kpangha rang, ate mbille amuna buna tahro." Nina agh lulli ih Lawi. ³⁵Ye kum muna deshili le bil muna buna. Nah, "Kunbang ni ya nga bongshi Yahweh." Ngha nina agh gor lulli ih Judah; le dag te bil muna.

¹Ngha Rahila shinni ni bil yi Yakubu muna a agh, Rahila pag kiki ri muna ngih. Nah yi Yakubu, "Peng amuna, ko nga wuh." ²Yakubu pag yehlulla ni Rahila dudug. Nah, "Mini a bang le Kulli le, beni tigho ke ni a kum mosso le yong nga agh?" ³Nah, "Shinna, Bilha guro lang ngho. Kena bini, nina agh ih bil amuna a muri kusang, le nga kuma amuna nji bini." ⁴Nina agh pih Yakubu Bilha guro le ih dig mahmi, le Yakubu ingna bini. ⁵Bilha kum muna le bil yi Yakubu muna buna. ⁶Le Rahila nah, "Kulli pushinang, le ogna giyang le peng muna." Ate ga agh gor lulli ih Dan. ⁷Bilha guro le Rahila ye kum muna deshili le bil yi Yakubu muna buna. ⁸Rahila nah, "Wara magula ni nwara ni beng mingalo le ganne." Gor lulli ih Naftali. ⁹Ngha Lai'atu shinni ih dagna te bil muna agh, tol Zilfa, guro le pih Yakubu ih dig mahmi. ¹⁰Zilfa guro le Lai'atu, bil yi Yakubu muna buna. ¹¹Lai'atu nah, "Kumboro ni ga! Nina agh gor lulli ih Gad." ¹²Le Zilfa guro le Lai'atu, bil yi Yakubu muna buna ma bahri. ¹³Lai'atu nah, "Myang ni binmurubang! Ate amuna ngalang ka gorang ih binmurubang." Nina agh gor lulli ih Asher. ¹⁴Ruben wora a babang kikaya a kunbang pongisoro le kum ngung Mandrake. Zu pih Lai'atu ngih ne. Le Rahila nah yi Lai'atu, "Peng fittong le ngung Mandrake ni muno zuni wo agh." ¹⁵Lia'atu nah yi, "Gima kyena ni bino, ih a agna babura beng? Nibeniya awo ala aka ag Mandrakes le muna, muri?" Rahila nah, "Le ih ka nongni weh ni duh ni, ate ariyi ni mMandrake le muno." ¹⁶Yakubu nyerra a babang ni kapolla. Lai'atu puro zu kumo le nah, "Digna aka zu a binang, ate mama nwara nkuro ni Mandrake le munang." Nina agh Yakubu nongni Lai'atu ni duh egh. ¹⁷Kulli og Lai'atu, le kum muna le bil yi Yakubu muna buna ma tongno. ¹⁸Lai'atu nah, "Kulli nwah na nghan ngosse, ate pahna bamah guro lang bin burang." Gor lulli ih Issakar. ¹⁹Lai'atu ye kum muna le bil yi Yakubu muna buna ma topurmwoh. ²⁰Lai'atu nah, "Kulli pah nghan gipahna mabonna. Nibeniya burang ka gussang, ate mbille amuna buna topurmwoh." Gor lulli ih Zebulun. ²¹Ni nzumo agh bil muna ngalang le gor lulli ih Dina. ²²Kulli dengshini Rahila le ogih. Tighi kum muna. ²³kum muna yeh le bil muna buna. Nah, "Kulli tolla iribiyina lang." ²⁴Gor lulli ih Yusufu, ih nah, "Yahweh buhrina nghan muna buna ma bi." ²⁵Nzumo ni Rahila billi Yusufu agh, Yakubu nah yi Laban, "Tuttang ih nworo, ate nga wora liyang ni a njeh lang." ²⁶Peng amahmang ni amunang abeni pagho tumo ate muyang nga, le ih bi nworo, ate a yerina tumo ni pagho agh." ²⁷Laban nah yi, "Nibeniya nga kumna boro a bino le, tangsang njeh, ate n'aliyina njer dum gipagna ni Yahweh moshinang ate muro agh." ²⁸Le nah, "Wab ngosse lo, le nga nwah." ²⁹Yakubu nah yi, "A yerina mpagno tumo, ni pagha ni agiluwo lo kumni lissa agh." ³⁰Ate awo nga ni fittong kedebang nzu, le a buhrina dudug. Yahweh moshino njiba kwa mpag tumo nghan nga. Nibeniya ni kunbang ma nyeni nga alli ma ba liyang deshili?" ³¹Nina agh Laban nah, "Mang nga nwah?" Yakubu nah, "Ni awo peng gubung nga. Ngha aka pag ga ate murang nga, nga lishi agiluwo deshili." ³²Le ih bi ngalah a ntiri agiluwo lo ni kyari, ih mpushi a mama gahyi riyang, ni mapinna ni kwa a ntiri anjuh agh, le ni ama gahyi riyang a ntiri ambul agh. A yangni a dig ngosse lang. ³³Dum njiteng lang ka wabkun kara, nga a zu shina ngosse mameng nga. Mama kwa mwah a ntiri ambul ngiri ni gahyi ya, le mapinna ni ya a ntiri anjuh a agh, nga a kumo a binang nga, le a shinni n'ibbi ni ibba." ³⁴Laban nah, "N'agna. Ih bi dig ninga mama a wabba." ³⁵A kare ya Laban pushi aboro mbul ni gahyi riyang nga, ni ama ngalang kwa ni gahyi riyang, ni ama ma kwa gahyi ri ni ma poshina agh, ni ama pinna ni kwa a ntiri anjuh agh, le pih amuni ne a bihyang. ³⁶Laban ye tig kara tahro ma ginya a ntiri yang ni Yakubu. Nina agh Yakubu tangha a lel agiluwo le Laban. ³⁷Yakubu tol abih ngung ngwendah, ni almon, ni ngung armon, le fahyi dag bin ma poshina ni a yeh agh. ³⁸Le tig agare ni fahyi ya a bin gi nuh muru le agiluwo, ba a zu nuh nuru nghan nga. Le a zu nuh muru le, a lehle. ³⁹Agiluwo lehle a dum abatagiri egh; le agiluwo egh billa amuna ma ngiri gahyi na, ni ma pinna. ⁴⁰Yakubu koriyi anjuh, keminiya tigha anshile a shin nji ba ama ngiri gahyina, ni ama pinna ni kwa aluwo le Laban nga. Le koriyi anjuh le kanangiri le shibi kpaß yang ni agiluwo le Laban. ⁴¹Kunbang ni kwa agiluwo maguliyi na ni a luwa agh ki lehli ya, Yakubu ka nongshi batagiri egh a yeh gi nuh muru a dum agiluwo, nina agh ate a tol muna a batagiri egh. ⁴²Keminiya nga agiluwoni ni dimma a agh zu le, ih nyha ih bug gare a dum yang. Nina agh ama ma ni dim ma agh ama mi Laban ni, le ama ma dimma mama Yakubu ni. ⁴³Beh dig ba kumo, digni aluwo magula, aguro ma ngalang ni aguro ma buna, ni alogah ni ambulnjeng.

¹Nibeniya Yakubu ogna teng ni muna Laban wabba, ih anah, "Yakubu tolla aga kwa mami tehrang nga, le a ntiri agi kunna le tehrang ni kunni agi kunna le kwa, le a ntiri gikunna le tehrang ni dig ni bakumo." ²Yakubu shinna ariya le kundum Laban. Le gipagna le Laban ariyina a bini. ³Le Yahweh nah yi Yakubu, "Nyerra njeh le atehro ni bin abwalo, le nga gingni weh." ⁴Yakubu tahshibang a gor Rahila ni Lai'atu a zu a bah ni agiluwo ⁵le ya le nah yi yang, "Nshinna gpiagna le tehyong ariyi na a rang, keminiya Kulli le tehrang nga ni meng." ⁶N'nyerina ni masso ngirang kwa ini mpagni tehyong tumo. ⁷Tehyong soriyi nang le ariyi nghan ngosse lang mbende lum, keminiya Kulli ni daghi kummang nga. ⁸Ngha nah, 'Agiluwo ma ngiri gahyina ni pag ngosse lo le,' luwo kwa billa amuna ma ngiri gahyina. Ngha nah, 'Ama ngiri yonglina ni pag ngosse lo,' le agiluwo kwa billa ama ngiri yonglina. ⁹A njinjere nini Kulli tolli agiluwo le tehyong peng. ¹⁰Mbende mwah a kunbang lehle leyang le, nshinna a loro ih boro mbul ni ki lehl agiluwo agh. Boro mbul ye agh ma ngirung yonglina, gahyina, ni tongtong. ¹¹Malaika le Kulli nah nghan a loro, 'Yakubu.' Nah, 'Myang.' ¹²Nah, 'Logshi njioh le a shin aboro mbul ni kwa ki lehle a luwo kwa agh. Ama ngiri yonglina, ama gahyina, ni ama tontong, ate shinna ga kwa Laban ki pag wo agh. ¹³Mini Kulli le Bethel, bah a dahro gbingrah agh, bah a tig wo a kaniyi nghan giri ya. Nibeniya logho a dag njeh ni le a nyerra njeh billa lo.'" ¹⁴Rahila pilla nah yi, "Baba nga nghan ko gibere ate musung a leh tehsung?" ¹⁵Ni pag yi sung ninga abayong ma sa agh. Ate magna sung le lihna bollo lesung kwa. ¹⁶Ate mama agikunna ni kwa Kulli tolla bin

tehsung ngha pilla mami sung, ni amuna sung. Le niḃeniya, ga kwa Kulli waḃḃo agh, pag yi.¹⁷ Le Yakubu logho le tigha amuni ni amahmi a muri aloggha.¹⁸ Le pussa agiluwo le kwa tutto a dumi, kpaḃni agi kunna le kwa, ye kpaḃni agiluwo ni kuma a Faddan Aram. Le gilla ri puro ih wora bin tehri Ishaku a njeh Kan'ana.¹⁹ Ngha Laban wara a kashiyi yong anjuh. Rahila iḃ kuli ma ḃa leh tehri.²⁰ Yakubu ḃeshiliya soriyina Laban ḃa Aram, ate ni wabi ih yang ngha ih ḃangha.²¹ Nina agh ḃang ni gikunna le kwa le ni kara a ḃur salang, le tig muyang nji alah ni dingli Gileyad agh.²² A kara ma tahro le a waḃḃi Laban ih Yakubu ḃangna.²³ Nina agh ponna aḃwale nini le a pir tayang ha ginya kara tonḃahri. Kummi a alah dingli Gileyad.²⁴ Niḃeniya Kulli zu a bin Laban ḃa Aram a njiloro ni duh le nah yi, "Lel muro ri ga a waḃḃi Yakubu agh, ko ma ḃonna ko mashihra."²⁵ Laban ḃur Yakubu. Niḃeniya tigna tahra le dingli njeh egh. Laban ni aḃa leh osso kpaḃa a dingli njeh Gileyad.²⁶ Laban nah yi Yakubu, "Mang a pagha? ke a soriyi nhang le a ponna amuna ngalang lang ninga aguro luwa?"²⁷ Mang paghi ke a ḃangha rang yengreng, le a soriyi nhang le ni a waḃḃang ngha? Ke ntuttino ni njibuno, ni ngya, ni a yinyang.²⁸ Ni a ḃag nhang ih ḃi mkpahri aminkah nhang ngha le mag yi amuna ngalang lang shikahra agh. Niḃeniya a pagna gi ḃahngaha.²⁹ Ngha a gulo lang ih mpag wo gimashihra, keminiya Kulli le tehro nahteng duh ni ḃur agh le nah, 'Lel muro ri ga a wabi Yakubu agh ko maḃonna ko mashihra.'³⁰ Niḃeniya a wara ate awo ngha a koshiyi nyerra a leh tehro. Keminiya mang pag yi ke a iḃ kuli lang?"³¹ Yakubu pilla nah yi Laban, "Ate ngobong wol lang le ḃengshina ih aka agha amuna ngalang lo a tenne, ini nwor yengreng."³² Beni kwa iḃ kuli lo agh ḃeh ni ki ḃigni usulo. A ntiri aḃwa lang ngha, ḃum ga kwa ḃig mamo a binang ngha le a tolli." Ate Yakubu ni yeri ni Rahila iḃna yang ngha.³³ Laban ingna a gungri le Yakubu, ingna a gungri le Lai'atu, le ingna a gungri le aguro ma ngalang ni ḃahri ya, keminiya ni kum yang ngha. Pura a gungri le Lai'atu le ingna a gungri le Rahila.³⁴ Niḃeniya Rahila tolla kuli ma ḃa lah, tig yang muri loggha, le ḃigha muyang. Labang alliyina bang kwa a gungri egh, keminiya ni kum yang ngha.³⁵ Nah yi tehri, "Ka pag yehlulla agh, telelah lang, ni ngi gan tangha dumo agh, ate miyang ngi bil shienri." Nina agh alliyi bang keminiya ni kum kuli ma ḃa leh ya.³⁶ Yakubu pag yehlulla le sagshiri ri Laban. Nah yi, "Mang pagha ni ḃottiya? Mang pag gimashihra lang, ke pir tyang ni funno ninga?"³⁷ Ate a alliyina ḃa yeh agikunna lang kwa. Mang a kum mang mama ḃig gima ḃa liyo agh? Tig yang a dum aḃwa lang ba, nina agh a waḃ njuoh a ntiri sung.³⁸ Ate myang niweh bogho woro mwoh. Njuh ma ngalang lo ni nsahri mbul lo ni pa sohyi muna, ko mbol njuh a luwo lo nwollo nlih ya.³⁹ Ga nyamlusung bol agh ni nzuni bino agh. Ntolla bosso egh. A alla nwah a beng, ko iḃḃa ni ḃa kara ko ni duh.⁴⁰ Myang beh; ni ḃa kara, kara pingsang, le tirihma ni duh; ngi ḃigha nongtulo nyha.⁴¹ Abogho ni woro mwoh ni ya myang a loh. Mpagno tumo bogho lum pur ihne ate muri amuna ngalang lo ḃahri, le bogho topurmwoh ate muri agiluwo lo. A ariyina ngosse lang mbende lum.⁴² Se ngha Kulli le tehreng, Kulli le Ibrahim, ni mama Ishaku ḃangha, billa ni meng, ni njiteng ngha ke a piriya nhang beng ni ḃongri. Kulli shinna bin konna ni ganna lang, le saghoa duh ni ḃar agh.⁴³ Laban pilla le nah yi Yakubu, "Amuna ngalang ngha amuna ngalang lang ni, Aminkahwung ngha aminkah nhang ni, le aluwo egh ya aluwo lang ni. Ga kwa a shin ngha ama meng ni. Keminiya ke mang nga paghi amuna ngalang lang, bin amuna yang ni a ḃil la ni kyari?"⁴⁴ Nina niḃeniya, Le ih ḃi shi ogri sung, a weh ni meng, le ih ḃi ḃigha waḃkun ni a ntiri sung,"⁴⁵ Nina agh Yakubu tol tahlil le tig yi ih ḃi ḃig ḃingra.⁴⁶ Yakubu nah yi aḃwale, "Mkpaba atahlil." Nina agh a tolla atahlil le a tangshi yang. Le a lih gilih beh gyab.⁴⁷ Laban gori ih Yegar Sahaduta, keminiya Yakubu gori Galeyed.⁴⁸ Laban nah, "Damatahlil ni ya ini pag waḃkun ntiri sung ni kyari." Ngha nina agh a gor lullil ih Galeyed.⁴⁹ A gori ḃeshili ih Mizfa, ate Laban nah, "Ih ḃi Yahweh shin ntiri sung, ngha shi ḃag bah le shin risung nyha nhang agh."⁵⁰ Ngha a paghi amuna ngalang lang ga ni ḃottiya agh, ko ngha a tol ḃamah mabi sa agh, ko ke ḃwa nyha a bah mwoh nisung ngha agh, shinna, Kulli ni ka waḃkun ntiri meng ni weh."⁵¹ Laban nah yi Yakubu, "Shinna a tangsa tahlil ni, le shin ḃingra ni, mama ntigha ntiri sung ni weh ya."⁵² Atangsa tahlil ni pag waḃkun, le ḃingra ni ya waḃna kun, ih ni ngi ḃur atangsa tahlil ni ya le ni ḃingra ni bini, nga pag gimashihra agh.⁵³ Le ih ḃi Kulli le Ibrahim, ni kuli le Nahor, akuli le atehyang, ih waḃisung njuoh." Yakubu kaniyi giri ni lullil tehri Ishaku ma pah ngobong.⁵⁴ Yakubu Pah ḃahra a muri nkono le gorra aḃwa le a zu lih gilih. A lih le nongho a nkono egh.⁵⁵ Niberi sup Laban logho, kpahri aminkahyi muna buna ni ama ngalang le moshi yang. Le Laban ḃag beh nyera lah.

32

¹Yakubu wor woro le, le Malaika le Kulli kumi. ²Ngha Yakubu shini yang, nah, "Bin kpaḃa mami Kulli ni ga," Nina agh gor lullil beh ih Mahanayim.³ Yakubu tutti aḃa kuntumo ni duna a bin muna tehri Isuwa a njeh Seyir, a nji njeh Edom. ⁴Lag yang, ih nah, "Ga ni nga nah yi telelah lang Isuwa; Ga ni pag ga guro lo Yakubu waḃḃa; ' Myang ḃignil Laban, le tenghina bang ni nyerre lang se niḃeni. ⁵Myang ni andah ni ambulnjeng, ni anjuh, aguro ma buna ni aguro ma ngalang. Ntahshina bang ni kuntumo ni a bin telelah lang, nina agh ate ih ḃi kum ḃoro a bino."⁶ Aḃa kuntumo nyerra bin Yakubu le nah, "Shi kenna bin muna tehro Isuwa. Yang ngha ih zu ih lung qri ni weh, le aḃwa woro tongno ihne ngha nini." ⁷Le Yakubu ḃang ngobong ni pag yehlulla. Nina agh gabḃa aḃeni nini ya bin kpaḃna ḃahri, ḃeshiliya anjuh, andah, ni aloggha. ⁸Nah, "Ngha Isuwa zu amuri kpaḃa mwoh ni luwa le, kpaḃa mamona ka aḃḃa."⁹ Yakubu nah, "Kulli le tehreng Ibrahim, ni Kulli le tehreng Ishaku, Yahweh, ḃeni nah nhang, "Nyerra njeh lo ni bin aḃwalo, nga ḃuhro," ¹⁰Ni pyerari agi pagnalo kwa ma ogrung njiteng ni ma tangna njiteng lo ni paghi guro lo agh. Ate ni gara lang ni mwoh ḃḃuri Urdu, le niḃeniya ḃignil bin kpaḃa ḃahri"¹¹ Kukushi assang a bih muna tehreng, a bih Isuwa, ate ḃang na ngobong le, ih zu nhang ni, ni anghiyongni amuna ni luwa. ¹²Keminiya a nah, 'Nga tigho a ḃuhro. Nga tig aminkahwo ka gog ninga njisalang salang, mama ni a logle a bang yang ngha agh."¹³ Yakubu nong nhang duh egh. Tolla ḃaba le ga ih ka ,pih Isuwa muna tehri ya a bih; ¹⁴ansahri mbul woro tongno ḃahri ni aboro mbul woro mwoh, ansahri njuh woro tongno ḃahri ni aganjeh woro mwoh, ¹⁵aloggha ma ngalang woro mwoh pur lum ni amuna yang, andah woro ḃahri ni ansahri ndah woro ḃahri ni ademndah lum, ni

ambulnjeng ma ngalang woro mwoh ni ama buna lum. ¹⁶Aga ni pih aguro le a biyang, aluwo ni kwa agh a ngura yang. Nah yi aguro le, "Nwor ni duna sang le nga yang a njiyang." ¹⁷Lag guro ma kunduna, ih nah, "Ngha nlungri ni Isuwa muna tehrang, le ihli yong, ih nah, 'Nyong ni a mami yang? Nji yebbang ni nga ka nghan? Agiluwo le yang ga a dum yong ni ya?' ¹⁸Le nga nah yi, 'A mami Yakubu guro lo ni. Agipahna ni bin Isuwa telelah lesung. Shina, yang nga ih zu a nzum sung.'" ¹⁹Yakubu ye lagha a ngura aguro le ma bahri, ma tahro, le anshile abuna kuratye agiluwo. "Nga wabi Isuwa ga mwoh agh nga nlungri ya. ²⁰Digna nga nah, 'Guro lo Yakubu nga ki zu a nzum sung.'" Ate dengshina, "Nga pashi yahli ni agipahna ni ngi tutti ni ya, Le ni nzumo le, nga nga shini ya, golle, ih ag nghan." ²¹Nina agh a wori agipahna egh ni duna. Ini kanangiri ya, nongha a ba kpa bang nghan. ²²Yakubu log ni duh, le tol amahmi bahri, aguro amenah bahri, ni amuna buna le lumpur mwoh. Tutti yang a dur bangha muru Jabbok. ²³A njinjere ninitutti ni yang ni agi kunna le kwa a dur bangha muru. ²⁴A dag Yakubu ni muri, le bwa warwara nini ha durbang pagha. ²⁵Ngha beh shina ni ih ganni ya agh, yim Yakubu buni, nina agh buni tihbah nga a wari wara nini ya. ²⁶Beh nah, "Le ih bi nworo, ate bang nga ki tuh." Yakubu nah, "ni ngi dagwo awo wor agh sete a mossang." ²⁷Beh nah yi, "Mang pag lullo?" Yakubu nah, "Yakubu." ²⁸Beh nah, "Lullo ni wa dig Yakubu agh, keminiya Israila. Ate a warawara ni Kulli ni abayong, le a gana yang." ²⁹Yakubu ihli, "Kukushi wab bang lullo" Nah, "Pallang ke awo ihli lullang?" le moshi beh. ³⁰Yakubu gor lulli beh ih Feniyele ate nah, "Nshinna Kulli njiung ni njiung, le usolo lang abna." ³¹Kara puro kum Yakubu ni sang dur Feniyele ya. Yang nga ih suhriyo ate buni. ³²Ini paghi ke ha ni kyari aba Israila nyha ki lih nkibi bung mama a dohyi bung nga, ate beh nauni na ankibi ye nga ih tihbini bung Yakubu agh.

33

¹Yakubu logshi nji le shin Isuwa ki zu, ni abuna woro tongno ihne. Yakubu gaba amuni a ntiri Lai'atu, Rahila, ni aguro ma ngalang bahri. ²Le tigha aguro ma ngalang nghe ni amuna yang dum, Lai'atu ni amuni kurata yang, le Rahila kpa nghan, le Yusufu gir nzumo kwa. ³Ini kanangiri ag duna. Gungha njahli mbende tonbahri, ha bilbang kari muna tehri ⁴Isuwa bangha ke lungri nimo, kuhri melli, kpahri. Le a bua. ⁵Ngha Isuwa logshi ni nji ya le shin amenah ni amuna. Nah, "A yang ga ni nweh ni ya?" Yakubu nah, "Amuna mama Kulli ari nieh le pih guro lo agh ni." ⁶Le aguro ma ngalang pura dum ni amuna yang, le a gungha njeh. ⁷Le Lai'atu ni amuni kpa nghan, pura dum le gungha njeh. Malle ya, Yusufu ni Rahila pura dum le gungha njeh. ⁸Isuwa nah, "Mang pag tekushi ni abayong ni kwa nlungri ni yang ni ya?" Yakubu nah, "Sa alboro a bino telelah lang." ⁹Isuwa nah, "Myang ne pyerrang, muna tehrang. Tighi kanangiro ga kwa a wo nga ne ya." ¹⁰Yakubu nah, "Oh oh, kukushi, nga kumna boro a bino le, ag gipahna ni a beng, ate a nteng nga, nshinna kundumo, le nga ninga shin kundum Kulli, le a ag nang. ¹¹Kukushi ag gipahna ni a zuni wo agh, ate Kulli dumna nga dumposhina, le myang ne pyerrang." Nina agh Yakubu jimmi, le Isuwa aghi. ¹²Le Isuwa nah, "Ih bi shi bol njere. Ngo wora dum yong." ¹³Yakubu nah yi, "Telelah lang yerre ih amuna makenina ni ga, le anjuh ni andah nga ni amuna yang. nga a pir yang ni kara agh, ko a kara mwoh kwa agiluwo egh ka wuh. ¹⁴Kukushi, le ih bi telelah lang ih wor sang dum aguro le. Sa ginya ni tolliyi kushi sung pyera ri ginya le agiluwo ni dum sung nga, le ari ginya le amuna, ha nga zu a ba telelah lang pag nghan a Seyir agh." ¹⁵Isuwa nah, "Le ih bi ndag wo baba le abunani ni meng nga." Keminiya Yakubu, "Pallang ke ih pag nina? Le ih bi nkum boro a bin magula lang." ¹⁶Nina agh a kara egh Isuwa bol njere le nyerra Seyir. ¹⁷Yakubu wora Sukkot, baghi kanangiri lah a be, le gil yi agiluwo luwo. Nga nina agh a gor lulli be ih Sukkot ¹⁸Ngha Yakubu puri Faddan Aram agh, bilbang a njeh shechem mama a njeh le aba Kan'ana agh dwah, Nongha kari leh egh. ¹⁹Le zuni min shihsalang ma ba gil gungri le nga puri bin amuna Hamor, teh Shchem, kuri azurfa woro tongno. ²⁰beh ni gil deshile dahra nghan le gori ih El Elohe Israila.

34

¹Nibeniya Dinatu muna Liyatu, mama bil yi Yakubu agh, puro ka kum nsahri a njeh ye. ²Shechem muna Hamor ba Hittiya, muna murung njeh shinni, le tolli ke nongni mo le pih iribiyina. ³Yahli tolla Dinatu muna Yakubu. Agnanji muna ngalang le nahteng ri dikiki ⁴Shechem nahteng ri tehri Hamor, ki nah, "Kum mang muna ngalang ni ih bi dig mahmang." ⁵Nibeniya Yakubu ogna ih biyina muni Dinatu. Amuna buna le nga ki lella agiluwo, nina agh Yakubu dig jehyi ha a nyerra lah. ⁶Hamor teh Shechem wora bin Yakubu ka nahteng ri. ⁷Amuna Yakubu nyer ni a lusung zu ogni tenana egh ya. Yahli yang lullo ate pahne Israila iribiyina ni nongni muna Yakubu, ate jah gire ni botto ke pag ga. ⁸Hamor nahtenr ri yang, ih nah, "Munang Shechem agnanji muno. Kukushi mpah ni ih bi dig mahmi. ⁹Shi tigha ari sung lah. mpah sung amuna ngalang leyong ih bi shi tigha lah le n'osso ntolla a mami sung ate mur yong. ¹⁰Nga digni sung, le njeh egh digne yong bin magha ni kuro, le ntigha agikunna." ¹¹Shechem nah yi Yakubu ni amuni, "Kumna boro binyong le, ga kwa nwa bang nga nga pah yong ni. ¹²N'ihlang te gimagula gipahna tah, ga kwa nwa bang nga nga peh, keminiya mpeng muna ngalang ni mahmang. ¹³Amuna Yakubu pil yi Shechem ni muni Hamor ni yiri, ate Shechem bihyina mingali yang Dinatu. ¹⁴Anah yi yang, "Ni sa pag ga agh, ih shi pah mingali sung bin beni ni jab a agh; ate ih dig gi iribiyina bin sung. ¹⁵Njereni ni mwoh sa ogni ri sung ni yong; Ngha nga jabba ninga sung nga, le muna buna ni kwa ntiri yong nga ka jabba. ¹⁶Le ini sa pahni mingali sung binyong, le sa tolla amuna ngalang leyong a dig mamisung, le sa digni yong sa pil abayong mwoh. ¹⁷Keminiya ni n'og tenana lesung jab ba, le sa tol mingali sung sa woro." ¹⁸Tenana leyang poshi yahli Hamor ni muni Shechem. ¹⁹Muna buna ye ni tenghibang ri ga a wabi ya, ate yahli poshina ri muna Ishaku, le ate ini bayong ma gushina a leh tehri kwa. ²⁰Hamor ni Shechem muni wora a kunjere njeh ki wabteng ri abuna, ki nah, ²¹"Abayong ni nga ni digna ololo ni sung, shi dag yang ih bi a digha njehni le ih a magha ni kuro. njieng nga njeh egh gula ka pyeri yang. Shi tolla

amuna ngalang leyang a dig amahsung, le shi osso shi pah yang amuna ngalang lesung.²² Ga ni mwoh pag njere ni abayong ni agni a dig ni sung, shi abayong mwoh: Ngha amuna buna lesung ka jab ba ninga mama a jabni ya.²³ Agiluwo leyang ni agikunna leyang kwa ka dig mamisung ngha. Shi agni ga le a digni sung.²⁴ Beni kwa puro kenna kunjere njeh ya ogha Hamor ni Shechem, muni. A jabba abuna kwa, abeni kwa puro kenna kunjere njeh ya.²⁵ A kara ma tahro agh, ngha awa uwo a konno mpinye jabba agh, amuna Yakubu bahri (Simeyon ni Lawi, aminbura Dinatu), tol garabwo le wol nluo abuna ni kwa a njeh ye ni a lel yarata agh.²⁶ A wol nluo Hamor ni Shechem ni kun garabwo. A tol Dinatu a leh Shechem le a woro.²⁷ Anshile amuna Yakubu zu a bin a nluo ye le ponna agiri a njehye, ate abeh bih yina mingali yang.²⁸ A ponna anjung, ambul, ambuljeng leyang, ni ga kwa a njehye ya ni ababang ni kangni yang ngha.²⁹ Abolla amuna yang, amah yang, ni agikunna leyang kwa. Ha ni aga kwa alah agh a ponne³⁰ Yakubu nah yi Simeyon ni Lawi, "Nzu na ni nghan gi gangshina, ate aba digha njehni ka shibang, aba kan'ana ni aba Feriziya. Myang fitong a gogho. Ngha a kpaab myang le log nghan ngha, a wol nluyang ni aba liyang."³¹ Keminiya Simeyon ni Lawi nah, "Ke ngha a pagne mingali sung ninga mah njah agh?"

35

¹Kulli nah yi Yakubu, "Logho, a wora Betuwel ake dig nghan. Baghi Kulli bin dahra nghan, Kulli ni dum muri ro ngha a bangni ri Isuwa muna ngwo agh.² Le Yakubu nah yi aba leh ni abeni kwa nini ya, "Mpushi akulli masa ni a ntiri yong ngha, nlag muyong, le n'ariyi dagra leyang.³ Le shi dag ba shi wora Bethel. Nga gil yi Kulli bin dahra nghan, Ini agnang a kara gangshina lang, le yang ngha ni meng ba kwa ken nghan ngha."⁴ hLe a pih Yakubu akulli masa leyang kwa ni biyang ngha, ni a nyeh kirung leyang. Yakubu lingshi yang a tina ngung nkahn ni kari Shekem.⁵ Ngha a wori ya, Kulli sulli gi pah ngobong a muri alah magula ni kangniyang ngha. Nina le abeh ni pir tye amuna jacob agh.⁶ Nggha Yakubu bil li bang a Luz (ini ki pag Bethel), ni a njeh Kan'ana, yangha ni abayong ni kwa nini ya.⁷ Bag bin dahra le gor beh El Bethel, ate behni Kulli dum muri nghan binni, ngha ih bangni ri muna ngih ya.⁸ Deborah ba pih Rebekah buhri wuh. Le a lingshi a tinnah ngung nkahn, nina le a gor beh Allon Bakuth.⁹ Ngha Yakubu zuni a Paddan Aram, Kulli dum muri a bin Yakubu deshili le moshi.¹⁰ Kulli nah yi, "Lullo ih Yakubu, Keminiya ni awa gor lullo ih Yakubu. Lullo ka dig Israila." Le Kulli gor lulli ih Israila.¹¹ Kulli nah yi, "Mini Kulli magula kwa. Mbilliya ni nyashibang. A njeh ni kpaabba le anjeh ka pura bino, le amurung ka logho a ntiri aminkahwo.¹² Njeh ni ngha pih Ibrahim ni Yakubu agh, ngha poh ne. A bin aminkahwo ni nzumo agh, nga pah yang ne."¹³ Kulli wora ba a nah teng nghan nini ya.¹⁴ Yakubu tig gbingrah a bah kulli nah teng nghan ri ya, gbingrah ma tahli. Le Yakubu sof ginuhna muri le ye sof murun muri.¹⁵ Yakubu gor luhli ba Kulli nah teng ri nghan ngha, Bethel.¹⁶ A logha Bethel ni ginya. Ngha a sashini bang 2fitong ni Efrata agh. Le kunbang bilmuna le Rahila pagha, kono billa ma tenna bolli.¹⁷ Ngha Rahila wa uwoni a kono bilmuna, ba agmuna nah yi, "Ka bang ngobong ngha, ate nib.eniya aka kum muna buna mabi."¹⁸ Ngha ih wuhni ya, ni usulo wuhle ni pahni lullung,- tighi lullung Benoni, Keminiya tehri gohri ih Benyamin.¹⁹ Rahila wuh le a lingshi a njere ni kika Efrata (ini pag, Betelehem).²⁰ Yakubu tig gbingrah a muri nkiliya ye, Ini dig giduna zu a karani ni kariya in nkiliya le Rahila ni²¹²² Israila ginya le nong gungri le ha njung bi tangha shinmuri agiluwo. Ngha Israila digni njeh ya, Ruben nongna ni Bilha nsahri lah le tehri, le Israila ogha tebi. NiBeniya Yakubu ngha ni amuna buna lumpur bahri.²³ Amuna buna le ni Leya agh, ayangni Ruben, minbala le Yakubu, ni Simeyon, Lawi, Yahuda, Isshaka, ni Zebulun.²⁴ Amuni ni Rahila agh ayangni, Yusufu ni Benyamin.²⁵ Amuna Bilha nsari lah le Rahila agh ayangni, Dan ni Naftali.²⁶ Amuna buna le Zilfa, nsari lah le Leya agh, ayangni Gad ni Asher. Amuna buna ni kwa ni ya a bil yi Yakubu ne a Faddan Aram.²⁷ Yakubu zu a bin tehri Ishaku, a Mamre ni Kiriyat Arba (lullung mwohni ni Hebron), ba Ibrahim ni Ishaku dig nghan ngha.²⁸ Ishaku pagna bogho 180.²⁹ Ishaku non usulo le ma nzumo le wuh, a kpaabi ni akahyi. Bagula digna ni akahra dudug. Isuwa ni Yakubu amuna buna lingshi.

36

¹A mama ni pag bibilla le Isuwa ni a gori Edom agh.² Isuwa tol mahmi ma Kan'ana. A mahmi ni ga: Adah muna Elon ba Hittiya; Oholibamah muna Anah, minkah Zibeyon ba Hiwiya;³ ni Basemat muna Ismailu, mingali Neboyot.⁴ Adah bil yi Isuwa Elifaz, ni Basemat bil Reyuwel.⁵ Oholibamah bil Yewush, Yalam ni Kora. A mama ni pag amuna Isuwa ni a bil yi a njeh Kan'ana agh.⁶ Isuwa tol amahmi, amuna buna le, amuna ngalang le, ni aba leh kwa, agiluwo le kwa, ni agikunna le kwa ni kumo a njeh Kan'ana agh, le wora a njeh ma sa ni mami muna tehri Yakubu.⁷ Pag ga ate agiluwo leyang gogna a digha bin mona. Njeh ni a dig nghan abiri ya ni ki peri yang ngha ate agiluwo leyang.⁸ Nina Isuwa ni a gori edom agh, ki nonglah a dingli Seyir.⁹ A mama ni pag bibilla le Isuwa, kahyi aba Edom ni ni digha dingli Seyir.¹⁰ Lulli amuna Isuwa ni ga: Elifaz muna Adah, mahle Isuwa; Reyuwel muna Basemat, mahle Isuwa.¹¹ Amuna Elifaz ayangni Teman, Omar, Zefo, Gatam, ni Kenaz.¹² Timna nsahri lah le Elifaz, muna Isuwa, bil yi Amalek. Aminkah Adah, mahle Isuwa.¹³ Amuna Reyuwel agh ni ga: Nahat, Zera, Shamma, ni Mizza. Aminkahyi Basemat, mahle Isuwa ni ga.¹⁴ Amuna Oholibamah, mahle Isuwa, beni muna Anah ni ya, minkahyi Zibeyon. Bil yi Isuwa Yewush, Yalam, ni Kora.¹⁵ A mama ni pag a kunvarre ni a ntiri aminkah Isuwa agh: aminkah Elifaz, minbala le Isuwa: Teman, Omar, Zeho, Kenaz,¹⁶ Korah, Gatam, ni Amalek. Akunvarre ni pura bin Elifaz a njeh Edom agh. A yangni a pag aminkahyi Adah.¹⁷ Akunvarre ni pura bin Reyuwel, muna Isuwa agh ni ga: Nahat, Zera, Shammah, Mizzah. Akunvarre ni pura ri Reyuwel a njeh Edom agh ni ga, A yangni aminkah Basemat, mahle Isuwa.¹⁸ Akunvarre le Oholibamah, mahle Isuwa agh ni ga: Yewush, Yalam, Kora. Akunvarre ni ya a pura bin Oholibamah, mahle Isuwa, muna Anah.¹⁹ Amuna Isuwa (beni a gori Edom agh), ni ga, le a yangni amurung.²⁰ Amuna Seyir, ba Hori, abeni njeh ya: Lotan, Shobal, Zibeyon, Anah,²¹ Dishon, Ezer, ni Dishan, akunvarre le aba Hori ni ga, abeni digha

njuh Seyir ni Edom agh. ²²Amuna Lotan agh, a yangni Hori ni Haman, le Timna agh mingali lotan ni. ²³Amuna Shobal ni ga: Alvan, Manahat, Ebal, Shefo, ni Onam. ²⁴Amuna Zebiyon ni ga: Aiya ni Anah. Anah ni ga beni kum muru ma pihna ni ki sagha njeh a lusung nga. Nga ih lelli anbuljeng le Zebiyon tehri ya. ²⁵Amuna Anah ni ga: Dishon ni Oholibamah, muna Anah. ²⁶Amuna Dishon ni ga: Hemdan, Eshba, Itran, ni Keran. ²⁷Amuna Ezer ni ga: Bilhan, Zaavan, ni Akan. ²⁸Amuna Dishan ni ga: Uz ni Aran. ²⁹Akunvarre le aba Hori ni ga: Lotan, Shobal, Zibeyon, ni Anah, ³⁰Dishon, ezer, Dishan: Akunvarre le aba Hori ni ga, ari bangha leyang ni njeh Seyir agh. ³¹Abeni ni pagha amurung ni nongmurung a njeh Edom agh kedebang murung ni kwa agh nongmurung muri amuna Israila: ³²Bela muna Beyor, nongna murung a Edom, le lulli lahmagula le ih Dinhabah. ³³Ngha Bela wuhni ya le Jobab muna Zerah le Bozrah, nongmurung a tuhkushi. ³⁴Ngha Jobab wuhni ya, Husham beni pura njeh le aba Teman nga, nongna murung a tuhkushi. ³⁵Ngha Husham wuhni ya, Hadad muna Bedad beni lihluwa muri aba Midiya agh a njeh le Mowab agh, nongna murung a tuhkushi. Lulli lahmagula le ih Avith. ³⁶Ngha Hadad wuhni ya, le Samlah le Masrekah nongna murung a tuhkushi. ³⁷Ngha Samlah wuhni ya, le Shual le Rehobot ni kahri banghamuru agh nongmurung a tuhkushi. ³⁸Ngha Shaul wuhni ya, le Baal Hanan muna Akbor nongmurung a tuhkushi. ³⁹Ngha Baal Hanan muna Akbor wuhni ya, le Hadar nongmurung a tuhkushi. Lulli lahmagula le ih Fau. Lulli mahmi ih Mehetabel, muna mangalang le Matired, minkah Me-Zahab. ⁴⁰Alulli amagula le akunvarre ni pura ri aminkah Isau agh ni ga, billa ri akunvarre leyang ni akasanjeh, a nji ri alulli yang: Timna Alvat, Jetet, ⁴¹Oholibamah, Elah, Pinon, ⁴²Kenaz, Teman, Mibzar, ⁴³Magdiyel, ni Iram. Lulli amuri abalah le Edom, a nji ri digna leyang a njeh ni pag mami yang nga. Isau ni ga, teh aba Edom.

37

¹Yakubu digha njeh ni tehri dig nhang biri ya, a njeh Kan'ana. ²Gi wabna muri Yakubu ni ga. Yusufu, beni basadeng ni bogho le lum pure tonbahri ya, nga ki lella anjuh ni amuna tehri. Yang ni amuna Bilha ni amuna Zilfa, amahle tehri. Yusufu zuni kuntumoni ni bor ti ya agh a muyang a bin tehyang. ³Nibeniya Israila agnji Yusufu wor anshile amuni ate mama muni ni billa a yahgha le agh ni. Sohriyi adagro ma yonglina na bonna. ⁴Amuna tehri shinna ih tehyang agnji wor anshile amuna tehri kwa. A shibi muri le a nyha a nahteng ri ololo agh ⁵Yusufu loro le wabi amuna tehri loro egh, A buri shibi muri. ⁶Nah yi yang, "Kukushi nteshi kiri yong ri loro ni nlori ni ya." ⁷Shinna, shi sung nga sa kur kungli gweh a billi le shinna, kungli gweh lang logho tang suwap, akuro gweh mami yong zu le gungha dum mameng." ⁸Amuna tehri nah yi, "Njiteng a nongmurung musung le? Nina ni a nongmurung musung?" A buri shibi ate loro le ni atenana le. ⁹Lori deshili le wabi amuna tehri ne. Nah, Nshina, nlori loro mabi: Kara ni shienri ni amuna shienri lum pure mwoh gungha dummang." ¹⁰Wabi tehri ne ninga mama wabi amuna tehri ya, le tehra sahghi. Nah yi, "Mang ki pag loroni a lori loro ni ya? Ih ngwo ni meng ni amuna tehro ka zu za gungha njahli a dumo?" ¹¹Amuna tehri pag kiki ni mo, keminiya tehri bol tenana egh a yahli. ¹²Amuna tehri woro a lella anjuh a Shechem. ¹³Israila nah yi Yusufu, "Amuna tehro nyha ki lella anjuh a Shechem agh ale? Zu, le nga tahso a binyang." Yusufu nah, "Ngilla rang." ¹⁴Nah yi, "Wor nibeni, ke shina a yangha kukuturo ni agiluwo kukuturo, le a zuni nga kuntumo." Nina agh Yakubu tashi dag ba njonglong Hebron, le Yusufu wora Sheghem. ¹⁵Bwa nga kum Yusufu. Shinna, Yusufu nga ki gallah. Beh ihli, "Mang awo alla?" ¹⁶Yusufu nah, "Myang ngi alla amuna tehreng. Wabhang, kukushi, nji yebbang ni a lella anjuh nhang." ¹⁷Beh nah, "A dag na bah, ate n'ogna yang anah, 'Le ih bi shi wora Dotan.'" Yusufu pir tye amuna tehri le kum yang a Dotan. ¹⁸A shini kukuwo, le kedebang ih zu gyab ba, a kpaabna kunyang a wol nlue. ¹⁹Amuna tehri nah yi ari yang, "Nshinna, tele loro nga ki zu. ²⁰Nzu nibeni, nga nina agh, le ih bi shi wol nlue le shi bughi a yeh mwoh ntiri atuhli ni. Sa nah, 'Nyam lusung bolle.' Le sa shin mang ka dig aloro le." ²¹Ruben oghe le ashi a biyang. Nah, "Ke ih bi tol usulo le ya." ²²Ruben nah yi yang, "Ke ih ndog nkilli ni bihyong nga. Mbughi a tuhli ni a lusung ni ya, keminiya ke ntig bihyong ri ya" - ate ih ashi a bihyang le ih zuni mo bin tehri. ²³Le digha nga Yusufu billi bang bin amuna tehri ya, a pushiyi dagra mabonna ma yonglina le. ²⁴A tolli a ke bugha a tuhli. Ba tuhli ye ya muru nyha nhang nga. ²⁵A digha njahli a lih brodi. A logshi njih yang a shimbang, le, shiinna, tangsa le aba Ishma'il nga pura Gilead, ni aloggha leyang tol amiyang, a ma bishina, ni a murun ma susunang. A ginbiri a kani Masar. ²⁶Yahuda nah yi amuna tehri, "Burro mang sa kummang nga shi wol nlue muna tehsung le shi vulliyi nkilli le ya?" ²⁷Nzu, le shi mag yi aba Ishma'il ne le ke ih shi tig bihsung muri ya. Ate ini muna tehsung, ngirisung." Amuna tehri ogna tenana le. ²⁸Abi Midiya bamag giri duro. Amuna tehri non Yusufu le tolli pushi a tuhli ye. A mag Yusufu bin aba Ishma'il azurfa woro mwoh. Abi Ishma'il wori Yusufu a Masar. ²⁹Ruben nyerra bin tuhli ye, le, shinna, Yusufu nyha a tuhli ye agh. San dagra le. ³⁰Nyerra bin amuna tehri le nah, "Mune nyha a beh ya! Le Meng nga, nji yebbang ni nga ka nhang" ³¹A wol mbul le a tol dagra le Yusufu a issa a nkilli ye. ³²Le a zuni dagra mabonna ma yonglina egh a bin tehyang le a nah, "Shi kum ga. Kukushi shini ko dagra le muno ni ko ini ya." ³³Yakubu yerine le nah, "Dagra le munang ni. Nyam lusung bolle ya. Yusufu agh a meshiyi ne lulushi ya." ³⁴Yakubu sanniyi dagra le ishi teshili giri a bunni. Dig lgonno temuri muni akara dudug. ³⁵Amuna buna le ni amuna ngalang le kwa logho ki gimmi, keminiya ni agha gimyahli ya. Nah, "Ni njiteng nga wora nluo ngi gonna te munang." Tehri buah ate muri. ³⁶Abi Midiya mag yi a Masar a bin Fotifa, magula bakurrung, le Fir'auna.

38

¹kara nga nhang Judah dagni amunateri ki digh ni ba Adulla ngah ah gori Hirah agh ke. ²Kum munangallang ba canaan nga ah gori Shau agh. Bolli, kalla kpab, yang. ³Bil muna buna. Ah gori ih Er. Ye bil Muna buna deshili. pih lullang ih onan. ⁴Ye kum munabuna deshili le pih lullang ih shelah. A ⁵kezib ni billi nhang. ⁶Judah kum mi, Er, muni ma kundana, bamah. Lulli bamah egh ih Tamar? Er, munabuna makunduna le Judah agh ba pag gimashira ni a shinna le Yaweh. ⁷Yaweh wol

nlue.⁸Judah nah yi onan, "kenne abin mah le muatero. Pagh yi gipagna le ah minyem burah, le a kum mi munatero muna".⁹Onan yerina ih muna egh ni ki pag mami ah. Kara ni kwa ingni yi mah le munateri egh muna agh.¹⁰Ga pag agh gimashira ni a kundum Yahweh. Yah osso wol nlue.¹¹Le Judah na yi Tamar, -Mah le muni, "ke dig Mahbere a liye tero sete munang, shelah gullo" Ate bangngobong ih, "Golle osso" wuh ninga mami a miunateri". Tamar woro keh digha liye teri.¹²Njum kunbang dudug agh, Munangallang le Sha, mah le Judah wuh. A ppashi yali Judah le woro abin abakashiya nyong anjuh le a Timnah, angeshi ni bi, Hirah, ba Adulla.¹³Ahwabi Tamar, Shinna, teh buro nga ki kah Timmah ate kashiya nyong anjuh le".¹⁴Pangshi kukura mabbere niri ya, le vulliyi ngiri kwa. Dinga a kunlah Enaim, nga njinjere ni ki kah Timmah agh. Ate yeri ih shelah gulla keminiya ni ah pih ne ih pag buri ya.¹⁵Ngah Judah shinna ya, tollo ih mahnjah ni ate vulliyina kundum mi.¹⁶Kenghe abin ni a gata njere le nah, 'zu, le kalla kpab sung" - ke ni nyere ih mah le muni ya agh- le mah le mini egh nah, " mang aka peng ate kalla ih kpab sung?"¹⁷Nah, "Nga tashi yo bang ni mbul a ntiri agiluo lang" mah le muni egh nah" Aka peng gitolyalung kedebang a tashibang ni?"¹⁸Nah, " Gidum dighamuribang ni nguri kura bung lo, ni garo ni buwo ni ya". Pih agiri egh le kalla kpah yang, le tolyi muna.¹⁹Mah le muni egh logho woro, ke pushiyi ga vulliyi ni kundumi ya le ishi kukura le.²⁰Judah tashibang bih ba Adulla ni munambul egh ate ih agitolyalung le bi bamah egh, keminiya ni kummi ya.²¹Le aba Adullam ihli abuna egh ate be, "Ba mahnjah ma pag gillang beni a Enayim a kahri njinjere agh?" A nah "Mahnjah ba pag gillang nyha nhang a ba agh" ²²Nyera bin Judah le nah, Ni nkumi ya. Deshiliya, abuna ni be ya nah, 'Mahnjah ba pag gillang nyha nhang ba agh."²³Judah nah, "Ih bi bolla agiri egh, ate ke ih bi shi nuh iribihyina agh. A pagha agh, ntuttina muna mbul ni, keminiya ni nkumi ya."²⁴Gire pagha a nzum anshienri tahro agh a wabih Judah, "Tamar nkillo mangalang pah njah, le a pagha agh, kumna muna nji ri paghe." Judah nah, "Nzuni mo ba le aka pingshi."²⁵Ngha a pushini njibang nga, tutti nkili mabuna kuntumo, "A nji bin beni ga mami ni ya myang ni muna a yang." Nah, "Kukushi dumo ga agh mami yang, gitigbung, nguri ni gara."²⁶Judah yeri yang le nah, "Yangha ni dum njiteng uworag, ate nga ni pih Shelah ni mahmi ya, munang. Ni yeri deshiliya."²⁷Kunbang zu mama ih billi muna agh, shina, ih apassa ni a yahli.²⁸Le nga ih billi muna agh, mwoh pushi bih, le ma agmuna tol gimabangha kur yi a bih le nah, "Mama ni pur ni kunduna."²⁹Keminiya le nyeni bih, le shina, munangih ni pur ni kunduna. Ma agmuna nah, "Ni yellang ni a funni njere lo a puro." Nina agh a gori ih Ferez.³⁰Le bih passa beni ni kandagiri a kura bih ya puro, le a pih lullung ih Zerah.

39

¹A zuni Yusufu masar, Fotifa ba masar, ba pagtumo le Fir'auna, magula le aba lel lah kuri bih aba Ishmaila, ni zuni mo beh ya.²Yahweh nga ni Yusufu le dig ba moshina. Digha a leh telelah ba Masar.³Telelah le Yusufu shinna Yaweh nga nini le ga kwa pag ga Yaweh nga ki moshi.⁴Yusufu kumna agha bin telelah le, pagne Fotifa tumo le bongho tighi muri leh, ni gikunna le kwa.⁵Dig nina, logha ri kunbang telelah le tigni muri leh ni agikunna le kwa agh, le Yahweh mashi leh ba masar egh ate Yusufu. Mosso le Yahweh nga muri ga kwa Yahweh nghe ne a lah ni babang nga.⁶Fotifa tig gile kwa bih Yusufu. Ih nyha ih wa dengse te gubung se ga ih lih ya . Nibeniya, Yusufu bor deng ni ernjiung.⁷Dig nina, njum aga agh, mahle telelah le tig njih wri Yusufu le nah, "Nong ni meng."⁸Keminiya shiba, le nah yi mahle telelah le, "shina, telelah lang nga ki tig njih ri ga kwa ngi pagha a lahni ya, le tigna ga kwa mami ya a beng." Bwa nyha gulo a lahni worang nga. Gubung nyha ni danghang nga age, keminiya se weh, ate awo ni mahmi. Ni yellang ni nga pagni gima nangna ni gimashihra ni dum kulli.¹⁰Karani kwa agh, yangha ih nahteng ri Yusufu ih bi nong ni mo ko ih dig nini.¹¹Le digha kara mwoh, woro a leh ih ka pag tumo le. Bwa mwoh, nyha a ntiri abeni a leh ya, nga lah agh.¹²Mahle telelah le bol dagra le, le nah, "Nong ni meng" dag dagra le a bih, bangha, pura njibang.¹³Le digha nga shina dagne dagra le a bih le bangha pura njibang nga.¹⁴Le gor ra abuna ni a leh ya wabbiyang, "shina, Fotifa zuni ni ba ibrani ni bah ih bi dankunsung. zu a binang bah ih nong ni meng, le nmagjollo.¹⁵Digha nga ogni nmagjollo agh, dag dagra le beng, bangha wora njibang."¹⁶Tig dagra egh kari ha telelah le nyerra lah.¹⁷Banghi ga ninga, "Guro ibrani ni a zuni sung nga, zu ka dangkunang."¹⁸Le digha nga magni jollo agh, dag dagra binang, bangha wora njibang."¹⁹Le digha nga telelah le ogni tenana ni mahmi banghi ni ya. Go ni pag ga gurolo pagna hang nga, "le yahli lullo.²⁰Telelah le Yusufu tolli ke bughi bin kurbang, Bah abeni murung kur agh a tig yang nga. yangha beh a bin kuro.²¹Keminiya Yaweh nga ni Yusufu le nga ki dumi ogrung njiteng le. Kumna agha abin aba lella abeni a kur agh.²²Aba lella abeni a kur agh, pih Yusufu abih abeni a kur kwa abin kuro agh. Ga kwa a pagha beh ya, Yusufun ni muri.²³Aba lel abeni a kur aghni gangshi ri yang muri gubung ga a bih ya, ate Yahweh nga nini. Ga kwa pag ga, Yaweh nga ki moshi.

40

¹Le digha a njum aga agh, ba bol korobang le murung Masar ni ba kangiri le murung paghi telelah leyang murung Masar ga ni bottiya agh.²Fir'auna pag yahlulla ri aba pagtumo ni bahri ya, magula ba bol korobang ni magula ba kangiri.³Bug yang bin kuro a leh magula le aba lel lah abin kuro ni mwoh ni bah tig yusufu nhang gha.⁴Magula le aba lellah tutti yusufu bin yang le ih bi paghi yang tumo. A digha bin kuro egh, ma kunbang.⁵Ayangha kwa a lorro ba bol korobang ni ba kangiri le murung masar abeni a tigha bin kuro agh. A duh ni mwoh agh beni kwa agh lorrying, Le lorro ni kwa agh ni tekushi.⁶Yusufu zu a biyang ni beri le shin yang a yahlung lulla.⁷Ihli aba pag tumo le Fir'aunani yangha niyang abin kuro a leh tellelah le ya, ih nah, "mang ki lushi yahliyong ni kyari?".⁸A nah yi "shishung nga kwa shi lorri na le fwa nga ka wab tekushi ya" Yusufu nah yi yang, "Dum tekushi ya mami Kulli ni ya? jimna yong nwabang ne".⁹Magula ba bol korobang wabi Yusufu lorro le, nah yi "A lorro lang nshina ngung a dum mang."¹⁰A bih ngung nghe tahro, nga ih shuwa ni ya, lyenghe bweh le bil njih ngung.¹¹Minkoro le Fir'auna nga a beng, le ntol anjih ngung nghe ngamma a korobang le

Fir'auna le ntighi a bih.¹²Yusufu nah yi, "Ga ni pag tekushi. Abih ngung tahra dumna a kahra tahro.¹³Fir'auna ka gusso le ka nyan, weh abin tumo lo. Aka tighi Fir'auna korobang a bih, ninga manla kana awo pag ga.¹⁴Keminiya dengshini meng nga ga kwa agh ginya yarata agh, le jimno, shin gienna lang, gor lullang bin Fir'auna le a pursang abin kuro ni.¹⁵Ate a njiteng nga a ibbang a njeh le aba ibraniya, ba deshiliya ni mpang gubang ke a bunghang a tuhli ni ya.¹⁶Ngha magula le aba kangiri shinni tekushi bonna agh, nah yi Yusufu, Nmeng ma agh osso nlorri na, le nshina agwo burodi tahro a murung.¹⁷Gwo mama bikuli nga dungshi ni a jah gikangna ni kwa agh mami Fir'auna, keminiya, aminya li yang kwa a gwo ni murang nga."¹⁸Yusufu pilla le nah, "Tekushi nga" Gwo tahro dumna kara tahro,¹⁹A kara tahro, Fir'auna ka logso le ka gerroh ngung. Le aminlah ka lih yamnioh beh!²⁰Digha nga kara tahro zuni ya, le kara billa le Fir'auna ni, paghi njibuno ate aguro le kwa, le logshi magula le aba bolyi korobang ni magula le aba kangiri a ntiri aguro le.²¹Nyenni magula le aba bol korobang bin tumo, le tig korobang a bih Fir'auna deshili.²²Keminiya ger magula le aba kangiri ninga mama Yusufu wabni yang tekushiya.²³Nina kwa agh, magula ba bol korobang ni denshi ni Yusufu agh. Keminiya jangshina a te muri.

41

¹Le digha a malla le dungso bogho bahri ya, Fir'auna loro. Shinna, yangha tangha kunsalang Nilu.²Shinna, andah tonbahri pura a salang Nilu, ma bor shina ni nenneh, le lelle a kagli.³Shinna, andah mabi tonbahri pura nzum yang a salang Nilu, a yonno le ni bor shina agh. A tangha kari andah mama a kunsalang nghe⁴Le andah ma yonnani ni botti shina a agh mella a mama nenneh bor shina agh. Fir'auna logha njintullo.⁵Le ye nontullo deshili kunbang ma bahri. Shinna, angung gweh tonbahri puro ri ngweh mwoh, dungso ni bor shina.⁶Shina angung gweh mabi tonbahri, ma syal le gung ni nakuli sahnii ne ya, sahga nzum yang.⁷A muri ngung gweh ma syal mella a muri gweh ma dungshina. Fir'auna logha njintullo, le, shinna, loro ni.⁸Le digha nga niberi ya yahli ganni. Tahshibang le a gor aba bangnah ni aba yeriteng ni kwa a Masar agh. Fir'auna wab loro le. keminiya bwa mwoh nyha gan pil yi Fir'auna tekushi loro ye agh⁹Le magula babol minkoro nah yi Fir'auna, "Ndengshina gimashihra lang ni kyari.¹⁰Fir'auna pag yehlulla ni guro le, le bughi bin kuro a leh magula le aba lelli, magula ba kangiri ni meng.¹¹Shi loro a duh mwoh, ini ni meng. Shi loro beni kwa agh ari tekushi loro le.¹²Basadeng ba Ibrani nga nhang ni sung, guro le magula le aba lel bang. Shi wabi le pil yi sung tekushi loro lesung. Pil yi sung tekushi beni kwa ari loro le.¹³Le digha nga wabni sung tekushi ya. Pag nina. Fir'auna nyessang bin tumo lang, keminiya beni mwoh agh panghi."¹⁴Le Fir'auna tashibang a gor Yusufu. A kara a pushi Yusufu bin kuro. Nwah muri, ariyi dagra le, le zu a bin Fir'auna.¹⁵Fir'auna nah yi Yusufu, "Nlorina, keminiya ba pil tekushi nyha. Keminiya ogna teng a muro, ih nga a og loro le a gan pil tekushi."¹⁶Yusufu pil yi Fir'auna, ki nah, "Ih nyha a binang. Kulli a foro le ka og Fir'auna¹⁷Fir'auna wab tenana ri Yusufu, "A loro lang nga, shinna, myang tangha kunsalang Nilu.¹⁸Shinna, andah tonbahri pura a salang Nilu, ma bor shina ni nenneh, le lelle a kagli.¹⁹Shinna, andah mabi tonbahri pura nzum yang a salang Nilu, a yonno le ni bor shina agh. Ni pa nshin jah yonno egh a njeh Masar.²⁰Le andah ma yonnani ni botti shina a agh mella a mama nenneh bor shina agh.²¹Ngha a melli yang nga, ni a logle a yerre ih a mella, ate a yangha a uwo a yonno leyang. Le nlogha njintullo.²²Nshinna a loro lang, le, nshinna, angung gweh tonbahri puro ri ngweh mwoh, dungso ni bor shina.²³Shina angung gweh mabi tonbahri, ma- nyinlina, syal le gung ni nakuli sahnii ne ya- sahga- nzum yang.²⁴A muri ngung gweh ma syal mella a ngung gweh tonbahri ma dungshina. Wabna aloro lang a bin a babangna, keminiya bwa nyha ka bang nhang tekushi ya."²⁵Yusufu nah yi Fir'auna, "Aloro le Fir'auna nga mwoh. Ga Kulli nga muri ka pag ga, wabi Fir'auna.²⁶Andah maonna tonbahri ya abogho tonbahri ni, le angung gweh maonna tonbahri ya abogho tonbahri. Aloro egh mwoh.²⁷Angung gweh ma selenteng ni andahni ni boti shin nga agh nga zu a nzum bogho tonbahri ya, le deshili ya angung gweh ma selenteng ni gung njimakuli sahnii ya ka dig abogho tonbahri ma yallo.²⁸Ga ni pag ga nwabi Fir'auna agh. Ga Kulli nga muri ka pag ga, ini dumi Fir'auna.²⁹Shinna, abogho tonbahri ma gogwo gilihna ka zu a njeh Masar kwa³⁰Abogho tonbahri ma yallo ka zu a nzumi, le aka zanshi ni agogwo gilihna a njeh Masar kwa, le yallo egh ka bihi njeh kwa.³¹Ni a dengshi ni gogwo gilihna deshili a njeh ya ate yallo ni ka kuratye ya, ate ih ka konno.³²Loro egh ni a bishili Fir'auna ih teng nghe ya Kulli wara tighi, le Kulli ka paghi nyha ni sashibang nga.³³Nibeniya ih bi Fir'auna ih shibang te bwa ba yerigiri ni yeriteng, le ih tighi muri njeh Masar.³⁴Ih bi Fir'auna bi tol ba pagtumo ih tigha muri njeh Masar, le ih bi a tol tongno le agisoro ni Masar a bogho tonbahri ma gogwo gilihna.³⁵Ih bi a kpaaba agilih kwa a yeh abogho maonna ni ki zu agh le a tigha anjigiri ye a dighamuribang le Fir'auna, ate a pagtumo ni a njeh egh. A tig yang.³⁶A pah a gilihna egh a njeh ye ate abogho tonbahri ma yallo ni ka pagha a njeh Masar kwa agh. Njinjere nini njeh ni ni ki juhrini ni yallo agh³⁷Tenana ni bor yi Fir'auna ni aguro le kwa.³⁸Fir'auna nah yi aguro le, "Sa gan kum bwa ninga, beni bongho le Kulli nga ri ya?"³⁹Nina agh Fir'auna nah yi Yusufu, "Ate Kulli dumno aga kwa agh, bwa nyha mwoh ni yerigiri ni yeriteng ninga weh ya.⁴⁰Aka digha muri lyang, le njibin tenana lo ni a nongni murung muri abwa lang kwa. Le a muri ngunmurung murung lang ni mwoh gulo uworo."⁴¹Fir'auna nah yi Yusufu, "Shinna, ntigno muri njeh Masar kwa."⁴²Fir'auna pushi muna nyeh a bih le ishiyi Yusufu a bih. Mel yi dagra ma linen maonna, le bughi njilang ma zinariya a melli.⁴³Tighi a nyeh gwo piri ma bahri mami. Abwa kanna a dumi, "Mpah njere, ngungo ni kungni yong." Nina ni Fir'auna tigni muri njeh Masar.⁴⁴Fir'auna nah yi Yusufu, "Mini Fir'auna, awo ni ya le, bwa nyha logle logshi kushi ko bih a njeh Masar kwa agh, sete a agha.⁴⁵Fir'auna gor lulli Yusufu ih "Zafeyat Faneya." Pih Asenath, muna ngalang le Fotifera malah lahguila On. Yusufu digha magula a muri njeh Masar.⁴⁶Yusufu nga ni bogho woro mwoh pur lum nga tangni a dum Fir'auna, murung Masar agh. Yusufu dag dum Fir'auna, le woro ganglah a njeh Masar kwa.⁴⁷A yeh abogho tonbahri ma gogwo gilih ya, njahli pushi gilih dudug.⁴⁸Kpaaba agilihna ni kwa a njeh Masar a bogho tonbahri ma gogwo

gilih a njuh masar agh le tig gilih ye a njuh egh. Tigha agilih ni a ponna a babang ni kangni a lah maguliyina ni kwa agh.
⁴⁹Yusufu dam njigiri ninga njisalang salang, dudug ha a dagte banghi, ate ganna yang a bangha.⁵⁰Yusufu nga ni amuna buna bahri kedebang bogho yallo zu, mama Asenath, muna ngalang le Fotifera, malah lahgula On, bil yi ya.⁵¹Yusufu gor lulli minballa le Manasse, ate nah, "Kulli tig nang njangshini ganna lang kwa ni aba leh tehrang."⁵²Gor lulli muni ma bahri ih Ifraimu, ate nah, "Kulli buhri nang a njuh ma ganna lang."⁵³Abogho tonbahri ma gogwo gilihna bni a njuh Masar agh zu malla.⁵⁴A ingna a yeh abogho tonbahri ma yallo, ninga mama Yusufu wabba. Yallo nga nhang ayeh anjuh kwa, keminiya a njuh Masar kwa agh Gilihna nga nhang.⁵⁵Ngha yallo ingni a njuh Masar agh, abayong buah yi Fir'auna ate gilihna. Fir'auna nah yi aba Masar kwa, "Nwora bin Yusufu le mpag ga kwa wabi yong nga."⁵⁶Yallo egh dumna a kundum abayogn kwa. Yusufu logshi akunbah njigiri kwa le mag yi aba Masar. Yallo egh gogna a njuh Masar.⁵⁷Ngunjah kwa nga ki zu a Masar ki kur gilihna a bin Yusufu, ate yallo gogna ngunjah kwa.

42

¹Nibeniya Yakubu ogna ih gilihna nga a Masar. Nah yi amuna, "Mang pag yi ke nga shinna a riyong le?"²Nah, "Nshina ogna ih gilihna nga Masar, nwora beh nke nkur yi sung gilihna ate ih bi shi abba."³Amuna teh Yusufu lum wora kur gilihna a njuh Masar.⁴Keminiya Yakubu ni tashiyang ni Banyamin muna ngih Yusufu agh ate nah, "Bangna ngobong gubung ka kummi."⁵Amuna Israila zu a kur gilihna a ntiri yang nga, ate yahlo nga nhang a njuh Kan'ana.⁶Nibeniya Yusufu ni ki pag magula muri njuh ye. Ini ih pag ba mag yi bayong kwa gilihna. Amuna tehri zu ji pih gulo gungha dumi njuh.⁷Yusufu shinna amuna tehri yeri yang kwa, keminya shibi dum muri binyang le nahteng ri yang ni funno. Nah yi yang, "Mpura nji yebbang?" Anah, "Shi pura njuh Kan'ana shi zu a kur njigiri."⁸Yusufu yerina amuna tehri kwa keminya ni a yeri ya.⁹Le Yusufu dengshi ni loro ni lorini a mur yang nga, le nah yi yang, "Nyongni aba ibba shin gipagna njuh! Nzuna a shin binsunghina njuh lesung."¹⁰Anah yi, "Oh o, telelah lang. Aguro lo zu a kur gilihna."¹¹Shi sungni amuna bwa mwoh kwa. Gimashihra nyha a yahli sung nga, aguro lo agh aba ibba shin gipagna njuh ni ya."¹²Nah yi yang, "Nyha nina agh, nzu ngi za shin bin sunghina lesung a njuhni."¹³Anah, "Shi sung nga lumpur bahri amuna tehruing, amuna bwa mwoh a njuh Kan'ana. Shinna, makenna kwa nga bin tehsung nibeni, le mamona nyha wa uwo a njah agh."¹⁴Yusufu nah yi yang, "Ini pag yi ke nwa bi yong; Nyongni aba ibba shin gipagna njuh."¹⁵Ari ga ni momni yong. Ni usulo le Fir'auna kwa ni nga dag njuh ni ya, sete minyem yong zu a bah.¹⁶Ntashi mwoh ih ke zuni minyem yong. Nga digha bin kuro ate sa mom tenana leyong ko njitengni, nyha nina agh le. Ko nyha nina agh le, ni usulo le Fir'auna kwa nyongni aba ibba shin gipagna njuh.¹⁷Tig yaqng kwa bin kuro ma kara tahro.¹⁸Yusufu nah yi yang, "Mpag ga- le, nga digha ate mini ba bang Kulli,¹⁹Nyongni aba njiteng le, ndag bwa mwoh ih bi digha bin kuro, keminiya le nworo, ntol njigiri ate yahlo ni lah agh."²⁰Nzuni nhang minyem yong makenna kwa ate sa yeri njiteng leyong, le ni nga wuh agh." Le a paghi nina.²¹Anah yi ari yang, shin pagna gimashihra a muri yahlung konna ni muna tehsung nga a yeh ya, nga jimni sung ke ni shi oghi ya agh. Nina agh yahlung konna egh sulli na a mur sung.²²Ruben pil yi yang, "Ni nwabi yong ke ih bi pag yi muna tehyong gimashihra, keminiya nshibi og nhang nga? Nibeniya, nshinna, a alla nkila le mur sung."²³Ni a yere ih Yusufu nga ki og yang nga, ate ba pil tenana nga nhang ntiri yang.²⁴Yusufu pil nzumi ri yang bua le nyer re nahteng ri yang. Yusufu bol Simeyon a ntiri yang girrah.²⁵Yusufu tigha a dungshi alugru leyang ni njigiri, le ishiyi beni kwa agh bollo le a lugru le, le pahyang agiri shisa ate ginya leyang. A pagne yang nina.²⁶Amuna tehruing nghe kurra agi leyang muri anbuljeng le dag beh.²⁷Le nga mwoh leyang logshini kun lugru le ka pih nbuljeng gilih ya, le ki shin bollo le a kun lugru.²⁸Nah yi amuna tehri, "A tigna nhang bollo lang a lugru lang, nshini nga." Yahliyang yangla riyang le a koshiyi ari yang, anah, "Mang ga Kulli pag yi sung ni ya?"²⁹Awora bin tehyang Yakubu a njuh Kan'ana le a wabi ga kwa pag yang nga. Anah,³⁰"Beh, magula njuh ye, funna ri sung ih tollo agh, shi sung ni aba ibba shin gipagna njuh."³¹Shi nah yi, 'Shi sung ni aba ibba shin gipagna njuh ya, shi sungni aba njiteng,³²shi sung nga lumpur bahri amuna tehsung, mwoh nyha wa uwo agh, le makenna lesung nga bin tehsung a njuh Kan'ana."³³Beh, magula njuh ye, nah yi sung; 'Ndag muna tehyong mwoh binang, nina ni nga yerini, nyong ni aba njiteng, ntol njigiri ate yalloh ni lah yong, nworro.³⁴Nzuni nhang minyem yong makenna, le nga yerre ih nyongni aba ibba shin gipagna njuh ya, keminiya aba njiteng. Le nga mag yi muna tehyong buh le nga woro zu magha ni kurro a njuh ni."³⁵Le nga a sobni njigiri ya, le a shina, kukuya azurfa le beni kwa agh nga a lugru le. Nga ayangha ni tehyang a shin ni kukuya azurfa ye agh, ngo bong wol yang.³⁶Tehyang Yakubu nah yi yang, "Ntig nga a konno ate muri amunang. Yusufu nyha wa uwo agh, Simeyon wara, le nga tol Banyamin deshili. Ni n'agni aga kwa agh."³⁷Ruben wahteng ri tehyang ki nah, "Ni nyer ni wo Banyamin agh le, wol nluo amunang kwa bahri, tig bngang ni a beng, nga nyer ni wo ni deshili."³⁸Yakubu nah munang ni ki wor ni weh ya. Ate muna ngih wuhna le ini uwo mwoh. Nga woro gubung kumi a njere le, le aka zuni mbu yahgha lang konno ha nluo."

43

¹Yahlo nga a njuh egh kikir.²Ngha a lihni nji giri ni kwa a zuni a Masar agh, teh yang nah yi yang, "Nwor deshili; nkur yi sung gilihna."³Judah wab bi, "Beh lagna sung, 'ni awo shinnang nga sete muna tehyong zu ni yong' "⁴A tutti muna tehsung ni sung le, sa woro shi ka kurwo gilihna.⁵Keminiya ni a tutti ni sung nga le, ni sa kah agh., Ate beh nahne sung, 'Ni awo shinnang nga sete muna tehyong zu ni yong.'"⁶Issraila nah, "Mang ngho ke mpag nhang ga ni botiya agh ni wabi beh rih nyong nga ni muna tehruing mabi?"⁷Anah, "Beh ihli agiri a musung ni aba lah sung. Nah, 'Tehyong nga njah? Nyong nga ni muna tehruing mabi?' Shi pil yi atenana billa ri a'ihli bang ni. Ni yellangni sa yerrini ih ka nah, 'Nzu ni muna tehyong bah?'"⁸Judah nah yi Israila, tehri, "Tutti muna egh ni meng. Sa logho sa woro ate shi abba, ke ih shi wuh, weh ni

amuna sung kwa. ⁹Dag nghan ni a beng. Bollang nga gubung paghi ya. Ni nyer ne nzu teshi a kundumo agh le, tig nghan teng ha ke kene. ¹⁰Ate ni bo shi tengerbang nga le, njiteng ni ke shi nyer na bah mbende bahri. ¹¹Israila, teh yang, "Dig nina le, ni beniya mpag ga, Ntol agi maonna ni njuh ni ya a lugru leyong. Nken ni beh agipahna-amurung bishina ni nyih, achi ni myrr, nji fistashiyo ni almon. ¹²Ntol bollo bih yong mbende bahri. Bollo ni a nyer shi yong a kun alugru leyong, ntolla bihyong deshili. Gor le boriyo ni. ¹³Ntol muna tehyong deshili, Nlogho nwor ra bin beh. ¹⁴Ih bi Kulli murungkulli shin gi'enna le a kundum beh. Ate ih mag yi munateh yong mamona ni Banyami buh. Ngi pag gonnluo ate muri amunang le, myang ngi pag gonnlu." ¹⁵Amuna bagulla egh tol agi pahna ni. le a tol a bihyang deshili, a tol bollo mbende bahri, kpañni Banyami. A logho a wor ra Masar aka tangha kundum Yusufu ¹⁶Ngha Yusufu shin ni Banyamin ni yang nga, nah yi aba pagtumo a leh, "Zu ni abayong ni a lah, tummi giluwu buo a gilliyi, ate abayong ni ka lih gilihna bakara ni meng." ¹⁷Ba pagtumo egh pag ninga mama Yusufu wab ba. Zu ni abeh a leh Yusufu. ¹⁸Ngobong kpahri abuna egh ate a zuna ni yang leh Yusufu. A nah, "A zu ni sung bah ate bollo ni a nyeshi sung a luru lesung nga. Ate ika kum njere a mur sung. Golle ih bol sung le tig sung ninga aguro; ih tol mbulnjeng lesung." ¹⁹A shisa a kena kahri ba pagtumo a leh Yusufu egh, le a nahteng ri a kunkalla. ²⁰A nah, "Magula lang shi zu kana bah ni kunduna ate kur gilihna ²¹Le digha, nga shi billibang bin nongho le abiri ya, le shi logshi a lugru lesung, le, shinna, bollo le beni kwa agh nga kun lugru le, bollo lesung ni gogho le kwa. Shi nyer na nshile a bihsung. ²²Nshile bollo agh shi zuna ni a bihsung ate kur gilihna. Ni shi yeri beni ishi bollo egh a lugru lesung nga." ²³Ba pagtumo egh nah, "Ndig ololo, ke bang ngobong nga. Golle Kulli leyong ni Kulli le tehyong ni ishi bollo leyong a lugru leyong. N'angna bollo leyong." Le ba pagtumo egh pushi Simeyon zu ni binyang ²⁴Ba pagtumo egh tol yang keni a leh Yusufu. Pahyang muru, le a lag kushi yang. Pih anbulnjeng leyang gilihna. ²⁵A gil agipahna ate zu le Yusufu ni bakara. Ate a ogna ih aka- lih gilihna a beh ya. ²⁶Ngha Yusufu zu ni lah agh, a zu ni agipahna ni a bihyang a leh ya. le a gungha nzali a dumi. ²⁷Ihli yang ate digna leyang, le nah, "Tehyong nga kukoturo? Bagula ni nwab tele ya. Yangha wa uwa njah?" ²⁸A nah, "Guro lo tehsung nga kukoturo. Yangha wa uwo a njah." Le a gungha dumi a pih gushi. ²⁹Ngha logshi ni njih kuli ya le shin Banyamin minyemi, muna buna le ngih, le nah, "Muna tehyong makenna ni nwab bang tebi ya ni nga?" Le nah, "Le Kulli ih bi poh nieh le, munang." ³⁰Yusufu pura a kangna egh ni kahra, ate yahli ganne ate muri muna tehri. Al bang sa bua nghan. ³¹Lag kundumi le pura dabeng. Bol ri, le nah, "Mpah gilihna egh." ³²Aba pagtumo egh pih Yusufu gilihna ni muri le amuna tehri ni mur yang. Aba Masar ni beh ya ya osso lih gilihna ni mur yang ate aba Masar ni logle lih burodi ni aba Ibraniya agh, ate gima nangna ni a bin aba Masar. ³³Amuna tehri ye digha a dummi, logha ri makunduna billa ri billa leyang kena ri makenna. Gire gangshi yang. ³⁴Yusufu tutti yang gilihna baba ni dumi ya. Keminiya mami Banyami- gogho ken mbende tongno le mami amuna tehri kwa. A nuhyi giri ni yahlung sagli le a pag binmurubang.

44

¹Yusufu tigha adenglah le, ki nah, "Ndungshi a abukku le bayong ni gi lih, dudug ninga mama beni kwa agh ka gan tol agh, le n'ishi beni kwa agh bollo le a gitolla le. ²N'ishi minkoro ma azurfa lang a bukku le makyenna, ni bollo njigiri le deshili." Adengleh pag ninga mama Yusufu wab ba. ³Ni durubang, le a tutti abeh a woro ni abulnjeng le yang. ⁴Ngha a dagni lah magula egh ya keminiya nisang a wora duna agh, Yusufu nah yi adenglah le, "Nlogho, sowateh abayong ngoh, nkum yang le, ih nah yi yang, 'Mang pag yi ke nnwah gi mashihra ate gi maonna? ⁵Minkoro ni ya ma nuh muru le telelah lang ni ya, le minkoroni ni ih pagni tumo le Kulli ya? Mpagna gimashihra, ga mpag pagha ni ya." ⁶Adenglah egh pir tayang kum yang le Wabi yang ga. ⁷Anah yi, "Mang paghi ke telelah wab jah atenana ni? Ih bi dig kukwo ni adenglah lo ke a pag jah ga. ⁸Shina, bollo ni shi kuma a bukku lesung, shi pura njeh Kan'ana deshili shi zuni yo. Pallang ke sa ibba a ntiri azurfa ni zinariya le telelah lo? ⁹Gurolo nga nghan a kumne le, ih bi wuh le deshili sa digha aguro le telelah lesung. ¹⁰Denglah ye nah, "Ni beniya le ih bi digha ninga mama nwab ba. Beni a kum minkoro egh bini ya ka dig guro lang, le a nshile yong pushina muyang." ¹¹Le ben kwa agh kahri suhli bukku le njahli, le logshi. ¹²Denglah egh ingna a alliyi bang logha ri magula kenna ri makenna, a kum minkore a bukku le Bilyaminu. ¹³Le a saniyi adagra leyang. Beni kwa agh ponna agille muri nbuljeng le nyerra lah magula egh. ¹⁴Yahuza ni amuna ngih zu a leh Yusufu. Yang nga wa uwo a beh, le a gungha njahli a dumi. ¹⁵Yusufu nah yi yang, "Mang ga mpag pagha ni ya? Ni nyerri ni bwa ninga meng nga ba bangkulli ni ya?" ¹⁶Yahuza nah, "Mang sa nah yi telelah lang? Mang sa wabba? ko sa lag musung ni yellang? Kulli bolla gimashihra le guro le yong. Shina, shisung ni a guro le telelah lesung, sung ni beni a kum minkoro egh bih ya. ¹⁷Yusufu nah, "Ih bi dig kukwoni meng ke mpag ga. Beni a kum minkoro ni bih ya, beni ka dig guro lang, keminiya anshile yong te ya nwor ra bin tehyong ni ololo." ¹⁸Le Yahuza zu a kahri le nah, "Magula lang, njimno le ih bi guro lo ih yahliyo teng, le ka dag yahlulla lo ih zu a muri guro agh, ate mama awo nga ninga Fir'auna. ¹⁹Magula lang ihli guro le, ki nah, 'A wongha ni tehrung ko muna ngih yong?' ²⁰Shi nah yi magula, 'Shi sunga ni tehrung, bagula, ni muna a yahgha le, muna makenna. Keminiya muna ngih wuhna, le ini mwoh uwa bih ngih le tehri nga ki agnih.' ²¹Le a nah yi guro lo, "Zuni mo binang bah ate nga shini." ²²Nzumi ya, shi nah yi Magula lang, 'Muna egh ni logle dag tehri ya. ate ih ka dag tehri le, tehri ka wuh.' ²³Le a nah yi aguro lo, 'Se te Minyem yong zu a bah, ni nga shin kundumang deshiliya.' ²⁴Le digha nga shi worri bin gurolo tehrang nga shi wabne ye atenana le telelah lang. ²⁵Tehsung nah, 'Nworo deshili, nke kuryi sung Gilih.' ²⁶Le shi nah, 'Ni sa wor agh. Ngha minyesung makenna ka wor ni sung, le sa worro, ate ni sa kum shin kundum beh ya se te minyesung makenna nga ni sung.' ²⁷Gurolo tehsung nah yi sung, 'Nyerina ni mahmang billa amuna bunna bahri. ²⁸Mwoh leyang dag nghan le nah, 'Ni njiteng a nyamlusung bolle, le ni nye nshini deshili ya.' ²⁹Ni beniya, nga ih nye ntol mama binang, le gubung kumi le, nga zuni yi yahga langni nluo.' ³⁰Ni beni, nina agh, nga zu a bin gurolo tehrang, le basadeng ni nyha ni

sung a agh, te ya digna le nga ate muri mune, ³¹Ih ka digha, nga ni shin mune ni sung nga agh, ih wuh. Le agurolo tigna yahga le tehyang gurolo a nluo. ³²Ate gurolo digna gitigna ate muri muna ni a bin tehrang le nah, 'nga digni gimashihra ha ke kenne a bin tehrang nga ni zuni yi muna ni ya agh ³³Nibeni nina agh, jimno ih bi gurolo digha temuri munani ninga guro le telelah lang, le ih mune ih bi wor ni amuna tehri. ³⁴Ate ni yellang ni nga kani bin tehrang nga muna ni nyha nga agh? Myang ngi bang ngobong shin gimashihra ni zu yi tehrang nga."

45

¹Le Yusufu ni gan gitikunyahli a dum aguro abeni kwa ni tangni ni ya. Bororo nah, "Beni kwa agh ih dag bah." Nina guro nyha wa uwo agh le dum muri bin amuna tehri. ²Bua bororo, ha aba Masar ni ba leh Fir'auna oghe. ³Yusufu nah yi amuna tehri, "Mini Yusufu. Tehhrang nga wa uwo le? Amuna tehri ni gan pil yi ya, ate gire magne yang tahbi ⁴Le Yusufu nah yi amuna tehri, jimna yong, "Nzu a karang." a zu gya. nah, "Mini Yusufu muna tehyong, beni nmagha a Masar agh. ⁵Ke ih bi gangshi ri yong ko mpag yahlula ni kanangiri yong ate nmagnang bah agh, keminiya ate Kulli tuttang bah a dum yong ate nga tig usulo leyang. ⁶Ate a bogho ni bahri ni ya yahlo nga nhang, le nshile bogho tongno nga wa uwo mama digdiya nyha ke pongisorro ka pag nhang nga. ⁷Kulli tuttang dum yong ate nga tig yong ninga a nshile bayong ni uwo a ngunjah agh, le a nji bin ngih assale ih tig yong ni usulo. ⁸Nina nibeniya nyongni ntuttang bah agh keminiya Kulli ni, le tig nhang ih ndig teh Fir'auna, telelah le ba leh kwa, ni ba digha muri ngeh Masar kwa. ⁹Nkara le nworra bin tehrang le nah yi, 'Ga ni muno Yusufu nah, "Kulli tignang telelah le Masar kwa. Zu a binang, ka tenghibang nga. ¹⁰Aka digha ngeh Goshen, le awo nga kahrang, ni amuno ni amuna amuno, ni agiluwo lo, ni ga kwa mamoni ya. ¹¹Nga tig ga kwa agh a beh temuro, ate mama nshile bogho tongno ma yahlo nga wa uwo, nina le ih bi ingna a enna agh, ni ba loh ni ga kwa mamoni ya. ¹²Shina, njoh nga ki shinna, ni njih muna tehrang Banyami, ih mini ni kunang ngi nahteng ri yong. ¹³Nga wabbi tehrang ate muri gusso lang kwa a ngeh Masar, ni ga kwa ih nshin nga. Nga karra le nzuni tehrang bah. ¹⁴Kur Banyami mehli le buah, le Banyami osso buah. ¹⁵Kurrah amuna tehri kwa le buah. Njumi ya amuna tehri nahteng ri ¹⁶Tenana ye agh a wabne a leh Fir'auna: "Amuna ,teh Yusufu zuna." Gire poshi yahli Fir'auna ni aguro le kwa dudug. ¹⁷Fir'auna nah yi Yusufu, "Wabbi amuna tehro, 'Mpag ga; Mpona agi luwa leyang le nworra ngeh Kan'ana. ¹⁸Ntol teh yong ni aba lah yong kwa ih nzu a binang. Nga pah yong ngeh mabonna le Masar, le nga lih ma lihshina le ngeh ye. ¹⁹Nibeniya a tigna yong, 'Mpag ga, ntol nyehgwo piri ate amuna yong ni a mahyong, Ntol teh yong le nzu. ²⁰Ke ih bi ngangsh iri yong ate gikunna leyang, ate gimabonna ni kwa Masar agh mami yong ni. ²¹Amuna Israila pag nina. Yusufu pah yang anyehgwo piri, ninga mama Fir'auna tig ga, le pah yang gilih ate ginya leyang. ²²Pahne beni kwa agh dagra ih bi a ariya, keminiya Banyami ya pih azurfa woro tongno tahro ni adagra ate ariya tongno. ²³Ate tehri ya, tahshiyi bang ni: anbuljeng lum tolla agimabonna ni Masar agh; ni anbuljeng mamgalang lum tolla a njigiri, burodi, ni agi baba temuri tehri ate nginya leyang. ²⁴Nina agh tutti amuna tehri a worro le a dag beh. Nah yi yang, "Nshina ke ih bi a mohna njere ya. ²⁵A dag Masar le a zu a ngeh Kan'ana, a bin tehyang Ishaku. ²⁶A wabi yi anah "Yusufu nga wa uwo ni usulo, le ini ih pag ba digha muri ngeh Masar kwa." Yahli koshiyo, ate ni pah njiteng ni ga a wabi ya agh ²⁷A wabi yi atenana le Yusufu ni nah yi yang nga. Nga Yakubu shin ni anyehgwo piri ni Yusufu tahsa aka tolli ya, minlim Yakubu tehyang nyerrari. ²⁸Israila nah, "Pyerina. Yusufu munang nga wa uwo ni usulo. Nga worro nga shini kedebang nwuh."

46

¹Israila ginya le wora Beersheba ni ga kwa yang nga ni ya. A beh ni dahri yi Kulli le tehri Ishaku. ²Kulli wabteng ri Israila a njiloro ni duh , ki nah, "Yakubu, Yakubu." nah, "Myang." ³Kulli nah, "Mini Kulli, Kulli le tehro, ka bang ngobong wora Masar agh, ate a beh ni nga tigho a dig ngeh magula. ⁴Nga wor ni weh a Masar, le ni njiteng nga pusso deshili, le Yusufu ka gunghi njioh ni bih. ⁵Yakubu logha Beersheba. Amuna Israila ni tol Yakubu tehyang, amuna yang, amahyang, a nyeh gwoh piri ni Fir'auna tutto ih bi tolli ya. ⁶A tolla agiluwo leyang, ni agikunna leyang kwa ni ia pkumma a ngeh Kan'ana agh. A zu a Masar, Yakubu ni aminkahyi kwa. ⁷Zuni amuni, ni amuna amuni, amuna ngalang, ni amuna ngalang le amuni, ni aminkahyi kwa. ⁸Lulli amuna Israila ni ga abeni zu a Masar agh; Yakubu ni aminkahyi, Ruben minballa le; ⁹amuna Ruben, Hanok, Pallu, Hezron, ni Karmi; ¹⁰Amuna Simeyon, Jemuel, Jamin, Ohad, Jakin, Zohar, ni Shaul, amuna mah Kan'ana; ¹¹ni amuna Lawi, Gershon, Kohat, ni Merari. ¹²Amuna Yahuza ni ga, Er, Onan, shelah, Perez, ni Zerah (keminiya Er ni Onan wuh a ngeh Kan'ana). Amuna Feresa agh Hesruna ni Hamul. ¹³Amuna Isakka agh, Tola, Fuwa, Yashub, ni Shimron. ¹⁴Amuna Zabaluna agh Sere, Elon, ni Yaleyel. ¹⁵Amuna Liatu ni ga mama bil yi Yakubu a Fadan-aram, kpañni muna ngalang le Dinatu. Amuna buna ni amuna ngalang le kwa kena woromwoh pura muri lumupr tahro. ¹⁶Amuna Gad agh Zifiyon, Haggi, Shuni, Ezbon, Eri, Arodi, ni Areli. ¹⁷Amuna Ashiru agh Yimnah, Yishuwa, Yishwi, ni Beriya, ni Sera mingaliyang. Amuna Beriya te ya Eber ni Malkiyel. ¹⁸Amuna Zilfa ni ga, abeni Laban pih Liatu muni ya. Amuna ni kwa bil yi Yakubu agh kwa lum pure topurmwoh. ¹⁹Amuna Rahila mahle Yakubu agh Yusufu ni ni Banyamin. ²⁰A Masar ni Asenath muna Fotifera, malah a On bil yi Yakubu Mannasa ni Afarimu nhang. ²¹Amuna Banyamin ni Bela, Beker, Ashbel, Gera, Na'aman, Ehi, Rosh, Muffim, Huffim, ni Adar. ²²Amuna Rahila ni ga, abeni bil yi Yakubu kwa aghlumpur ihne. ²³Muna Dan agh Hushim ni. ²⁴Amuna Naftali ni Yazeyel, Guni, Yezer, ni Shillem. ²⁵Amuna Yakubu ni ga mama Bilha bil yi, beni Laban pih muni Rahila agh-ayngaha tompur bahri. ²⁶Abeni kwa wor ni Yakubu a Masar agh, aminkahyi ma ngiri, ni a bangha amahle amuni ya, A yangha kwa woro tahro pura muri topurmwoh. ²⁷Kpañni amuna Yusufu ni bahri a bil yi a Masar agh, Aba leh Yakubu ni kwa wora Masar agh woro tahro pur lum. ²⁸Yahuza ni Yakubu tassa dum yang bin Yusufu ih bi dumi njere ni kika Goshen, le a zu a ngeh Goshen. ²⁹Yusufu gil nyeh gwo piri le wora kum Israila tehri a Goshen. Shini, kuri

melli bua ma kunbang dudug.³⁰ Israila nah yi Yusufu, "Nibeniya le ih bi nwuh, ate mama nshin na kundumo a wo nga a wa uwo agh."³¹ Yusufu nah yi amuna tehri ni ba leh tehri ya, "Nga ka nga wabi Fir'auna, nga nah, 'Amuna tehreng ni ba leh tehreng ni, abeni a njeh Kan'ana agh, zu na binang."³² Abeh ya aelgiri ni, ate aba tig agiluwo ni. A zu na ni aluwo mbul ni anjuh leyang, ni aga kwa a kum ma,³³ Le ih digha nga Fir'auna gor yong, ihli yong, 'Mang dig gipagna leyang?'³⁴ nga nah yi, 'Aguro lo agh aba lella agiluwo ni ke logho lang basadeng ha ni kyari, shi sung nga ni akahsung,' Mpag ga ate nga digha njeh Goshen, ate ba lelgiri ni kwa agh gi jenna ni a bin aba Masar."

47

¹Yusufu ingna ke wabi Fir'auna, "Tehreng ni amuna ngihyang, aluwo leyang, andah leyang, ni agikunna leyang kwa, a pura njeh Kan'ana a zu. Shina, a yang nga njeh Goshen."²Tolla amuna tehri tongno le dum yang a bin Fir'auna.³Fir'auna nah yi amuna tehri egh, "Mang ki pag tumo leyang?" Anah yi Fir'auna, "Aguro lo agh aelgirri ni, ninga akahsung."⁴Le anah yi Fir'auna, "Shi zu a digha njeh ni ma kunbang fittong. Gilih le agiluwo le aguro lo nyha, ate yahlo mashihra ni a njeh Kan'ana agh. Nina nibeniya, kukushi dagha aguro lo ih bi a digha njeh Goshen."⁵Le Fir'auna wabteng ri Yusufu, ki nah, "Tehro ni amuna ngwoh zuna bino.⁶Njeh Masar nga dumo. Suhli tehro ni amuna ngwoh a nji bin mabonna, a njeh Goshen. A yerina abuna ba tengkurung a ntiri yang le, tig yang ih bi a lel agiluwo lang."⁷Le Yusufu zuni tehri Yakubu le dum bin Fir'auna. Yakubu moshi Fir'auna.⁸Fir'auna nah yi Yakubu, "Ha kunbang ma yeni nga digni?"⁹Yakubu nah yi Fir'auna, "Abogho ma digna biri lang nga 130 ni. Abogho ma digna usulo lang ni fittong nga, ma konna ni. Ni tol kunbang ma sabna ninga akahra digna le akah agh."¹⁰Le Yakubu moshi Fir'auna le dag bini.¹¹Le Yusufu suhli tehri ni amuna ngih. Pahyang gikunna a njeh Masar, njeh mabonna wor bang, a njeh Rameses, ninga mama Fir'auna lagni ya.¹²Yusufu al yi tehri gilihna, amuna ngih, ni abeni kwa a baleh tehri, ari gogho le amakyenina leyang.¹³Nibeniya gilihna nyha a njeh kwa agh; ate yahlo egh shihrina. Njeh Masar ni njeh Kan'ana juhro ate ma yahlo.¹⁴Yusufu kpaba abollo ni kwa anjeh Masar ni a mama njeh Kan'ana agh, ari mahgyi aba digna njeh gilihna. Le zuni bollo egh a lah murung le Fir'auna.¹⁵Ngha bollo ni njeh Masar ni mama njeh Kan'ana kwa malli ya, Aba Masar kwa zu a bin Yusufu ki nah, "Pahsung gilihna! Ni yellang ni sa wuhni a dumo ate bollo lesung malla?"¹⁶Yusufu nah, "Ngha bollo leyang malla agh, nzuni agiluwo leyang le ih bi n'ariyi yongni ni gilihna."¹⁷Nina agh a zuni agiluwo leyang bin Yusufu. Yusufu ariyi yang apirri, anjuh, andah, ambuljeng ni gilihna. Lihni yang ni brodi ni ariya ni agiluwo leyang kwa agh a bogho egh.¹⁸Ngha bogho egh malli ya, a zu a bini a bogho mama kpah nhang nga le anah, "Ni sa songri magula lesung ih a bollo lesung malla agh, le aluwo andah agh mami magula lesung ni. Gubung nyha wa uwo a shina le magula lesung nga, se ngiri sung ni njeh lesung."¹⁹Ni yelling ni sa wuhni a njioh, sung ni njeh lesung kwa? Kur sung ni njeh lesung a ariyi ni gilihna, le sung ni njeh lesung sa dig aguro le Fir'auna. Pahsung njigiri ate sa digha le ni sa wuh agh, le njeh lesung ni ki digha abwa nyha nhang nga."²⁰Nina agh Yusufu zuni yi Fir'auna njeh Masar kwa. Ate ba Masar ni kwa agh mahgna njahli le ate yahlo mashihra. A njinjere nini njeh egh pilli mami Fir'auna.²¹Ate muri abayong te ya, tig yang aguro logha ri malla le njang Masar kehna ri njang mamona.²²Se njeh le amalah ni mwoh Yusufu ni kur agh, ate a yangha a nwah amalah egh bollo. Le a lih a ntiri ga Fir'auna kip ah yang nga. Ngha nina agh ni a mahg njahli leyang nga.²³Le Yusufu nah abayong, "Nshinna, nkurra yong ni njahli leyang ni kyari mami Fir'auna. Nibeniya njigiri nga ate muyong, le nga jam njahli egh."²⁴A nzum pongisoro agh, nga pah tongno le bin Fir'auna, le nshile ihne agh mami yong ni, ate nijama ni ate gilih le aba lahyong ni amakyenina leyang."²⁵Anah, "A ashina usulo lesung. Ih bi shi kum boro a bino. Sa digha aguro le Fir'auna."²⁶Nina agh Yusufu bag gi tigna ni wa uwo a njeh Masar ha ni kyari ya, ih mwoh le tongno agh mami Fir'auna ni. Njahli le amalah ni mwoh ni pil mami Fir'auna agh.²⁷Nina agh Israila digha njeh Masar, a njeh Goshen. Abwale kum gikunna nhang. A buhro ni nyassa dudug.²⁸Yakubu digha njeh Masar bogho lum pure tonbahri. Nina agh abogho le Yakubu nga woro tongno pura muri woro bahri pure tonbahri.²⁹Ngha kunbang pagni Israila ka wuhni ya, gor muni Yusufu le nah yi, "Ngha nibeni kumna boro a bino agh, ishi boh a bapehrang, le a dum mang njiteng ni agha. Kukushi ka lingsang a njeh masar agh."³⁰Ngha nongho nwuh agh, tolling a pusa njeh Masar le a lingsang a nkiliya le akah nhang." Yusufu nah, "Nga pag ninga mama a wab ba."³¹Israila nah, "Kaniyi nhang giri," le Yusufu kaniyi giri. Le Israila nyenni muri a muri alah le.

48

¹Le digha anzum aga, bung nah yi Yusufu, "Shinna, tehro nga ki non ngonno." Nina agh tolla amuni bahri, Manasse ni Ifraimu.²Ngha a wabni Yakubu, "Shinna, muno Yusufu zuna za shino," Israila momo logho digha njeh³Yakubu nah yi Yusufu, "Kulli Magula kwa pura rang a Luz ni a njeh Kan'ana agh. Mossang⁴le nah nhang, "Shina, nga nyasso, le a buro. Nga tigho kpaba le anjeh. Nga pih aminkahwo njeh ni ih dig gikunna leyang ha malla le nyha."⁵Nibeniya amuna buna lo ni bahri a bil yo a njeh Masar kedebang njuh agh, a mameng ni, Ifraimu ni Manasse ke dig mameng, ninga mama Ruben ni Simeyon dig ni mameng nga.⁶Aminyem ni a filla a nzum yang nga a mamu ni; a tig lulli yang ntiri amuna tehyang a gibere leyang.⁷Keminiya nmeng te ya mmpura Paddan, ri yahlung dungrina ih Rahila wuhna a njeh Kan'ana a njere, nga a uwo ni kukuwo a ka Efrata agh. Lingshi beh a njer Efrata" (ini ki pag Baithalami).⁸Ngha Israila shinni Yusufu muni ya, nah, "Amami yangha?"⁹Yusufu nah yi tehri, "Amunang ni, mama Kulli moshinang bah agh." Israila nah, "Zuni yang bah, ih bi nmoshi yang."¹⁰Nibeniya njih Israila nyha ki shinbang yarata agh ate bogho le. Nina agh ni gan shinbang nga. Yusufu zuni yang gya, le kpahri yang, kur yang.¹¹Israila nah yi Yusufu, "Ni tig yang nga shin kundumo deshiliya, keminiya Yahweh dag nang ih bi nshina amuno."¹²Yusufu pushi yang a nkungni Israila, le gungho kundumi njahli.¹³Yusufu tol yang kwa, Ifraimu a nji kattang ki shin nji lih le Israila, le Manasse nji ma kattang le ki shin nji buh ma lih le

Israila, le zuni yang kari.¹⁴ Israila zuni bih ma lih le tigha muri Ifraimu, beni pag ma kyenna, le bih ma kattang a muri Manasse. Ariyi abih, ate Manasse ni pag minballa. ¹⁵Israila moshi Yusufu ki nah, "Kulli beni atehrang Ibrahim ni Ishaku ginya dumi ya, Kulli ni konna te murang ha ni kyari ya, ¹⁶malaika beni lel urang ari gimashihra ni kwa agh, ih bi moshi amuna ni. Ih bi a gor lullang ri yang, ni lulli atehrang Ibrahim ni Ishaku. Ih bi a gulo a gogho a ngunjah."¹⁷Ngha Yusufu shinni tehri tigna bih ma lih muri Ifraimu agh, bang ni bor yi ya. Tol bih tehri a muri Ifraimu nyeshi a muri Manasse. ¹⁸Yusufu nah yi tehri, "Nyha nina agh dah; ate minballa ni ga. Tig bwo ma lih a muri."¹⁹Tehri shiba le nah, "Nyerina, munang, nyerina. Ih osso ih ka dig abayong, le deshiliya magula. Nina kwa agh minyemi ka uwori ni gulo, le aminkahyi ka dig gogho le anjeh."²⁰Israila moshi yang kare ni atenana ni, "Aba Israila ka wab mosso ni lulli yong ki nah, 'Ih Kulli ih tig yong ndig ninga Ifraimu ni manasse'."²¹Israila nah yi Yusufu, "Shina, myang nga wuh, keminiya Kulli ka billi weh, le ka nyer ni weh a njeh le atehro."²²Abino, ninga mwoh ni a muri amuna tehri ya, mpahno nji suhlo le ni agha bih aba Amoriya ni garabwo ni ntah lang ngha."

49

¹Le Yakubu gorra amuni, le nah, "Nkpaß mur yong kwa binmona , le nga wabi yong ga ka pag giri a dum ma. ²Kpaba binmona le nteshi kiri yong, amuna Yakubu. Nteshi kiri yong ri Israila, Tehyong.³Ruben, awo ni a pag minbala lang, masso ngirang ma kunduna, dungso ni gusso ni gulo. ⁴Ninga muru ni ki bangha gußung nyha ki tahbi ya agh, ni awo kum dumposhina agh, ate a ebna muri bin nongo lang. Le a bihi ne⁵Simeyon ni Lawi ya amuna ngihyong ni. Agi bura ma mononi ni garabwo leyang. ⁶Ke minlimang ih bi ingna bin kpaba leyang; ke ih bi gusso lang ih kpaß ni yang ngha, kunyahlang ngha ni gusso dudug muri agire. Ate a yahlulla leyang a wol nluo abwa. Ate poshina le yahli yang ni a wolla ademndah.⁷Ih bi a nyom yehlulla leyang, ate funna le ngih funno egh gogna. Nga gaß yang bin Yakubu le nga meshiyi yang a Israila.⁸A bongshi muna tehtong, Yahuda. Bwo ka digha mel aba shibi muro. Amuna tehro ka gungha dumo. ⁹Yahuda agh muna yim ni. Munang, a gungho le a meshiyi yang ninga yim, ninga yim ma ngalang. Yang ni yong ka mom logso?¹⁰Gara murung ni ki dag Yahuda agh, ke gara le murung ka pura ntiri akushi ya, sete Shiloh zu. Anjeh ka oghi bang. ¹¹Ih kuriyi ambulnjeng ri ngung Inabi, le amuna mbulnjeng le ngung ri inabi maßonna, lagna dagra le ni muru njingung inabi, le dagra masabna le a bangha le njingung nghe. ¹²Njih ka pinna ninga muru njingung inabi ye, le milli ka posso ninga kirra.¹³Zebulun ka digha kunsalang. Ih dig ba agi sassamuru ka tanghang ngha, le njang le ka bilbang ha Sidon.¹⁴Issakar agh mbuljeng ma tenna ni, ki nongha ntiri agi tolla. ¹⁵Shin bin usulo, ni njahli maßonna. Ih nengmelli ri gitolla le ih dig gure le tumo gana. ¹⁶Dan ka wabi abwale njuo ninga mwoh a ntiri akunvarre le Israila. ¹⁷Dan ka dig yuoh gatah njere, yuoh ma tunang a njinjere mama ka num piri ate bakog yi ih kpaß no kori. ¹⁸Nga lel assa lo, Yahweh.¹⁹Gad-aba ibgiri ka logho. Keminiya ih numyang a kushi yang. ²⁰Asher ka kum gissorodudug, le ka pah agilih shisa ma lahmurung. ²¹Naftali te ya njah ni a dag ga ni; le ih billa amuna ma ßonna.²²Yusufu agh bih ngung magula ni, bih ngung magula ni kari muru agh ni, mama abih ki pah nji dudug a duna agh. ²³Aba tahgiri ka loghi le ka tahyi shin gi enna nyha. ²⁴Keminiya ntahlo ka tang yarata, le bwo ka tehße ate bih Magula kwa Mwoh le Yakubu, ate lulli lelgiri, Tahli le Israila.²⁵Kulli le tehro ka angno le Kulli Magula kwa ka mosso ni mosso ma bikuli, mosso ma limna ni nongha tina njahli ya, ni mosso ma kira ni yong.²⁶Amosso le tehro gulla uwor amosso le akonno mayahyina ko gima ßonna le adingli. Le ih a digha muri Yusufu, deshili a muri beni dig muna murung le amuna tehri ya.²⁷Banyamin agh nkushe mafunna ni. Ih lih ga bol agh ni shira, le ni kapolla agh ih ga kwa pon ngha."²⁸Akunvarre le Israila ni lum pur bahri ya ni ga. Ga ni pag ga tehyang wabi yang ngha ih moshi ni yang ngha. Beni kwa agh moshi pyerra ri. ²⁹Le lagyang nah, "Myang nga wora bin abwa lang. Nlingsang ni akah nang a gunang ni a bang Efron ba Hitti, ³⁰a gunang ni a bang Makfela, ni kari Mamre a njeh Kan'ana, babang ni Ibrahim kuro bi Efron ba Hitti ate ih bi dig nkilliya agh.³¹Beh ni a lingshi Ibrahim ni Hauwawu mahmi nghan; a beh ni a lingshi Ishaku ni mahmi Rebeka nghan; le beh ni lingshi Leya nghan. ³²Babang ni gunang ni yeh ya a kari bih aba Hittiya."³³Ngha Yakubu malli lagha amuni ya, logshi kushi bugha muri kalla, le non usulo le ma nzumo wuh, le wora bin abwale.

50

¹Le Yusufu ngha ni dum kpahna ha kpah ri tehri, bua te muri, le kpahri. ²Yusufu lagha aguro le aba pah buhri ih bi a gil nluo tehri a tigha. Nina ni aba pahbuhri gilla tig Israila. ³A tol akahra woro bahri ate ini pag dungso kahra ma tig nluo. Aba Masar bua ate muri akahra woro tahro pura muri lum⁴Ngha akahra bua nluo egh ðuri ya, Yusufu nah teng ri aba leh Fir'auna, ih nah, "Ngha nkunna agha binyong le, njimna n'nahteng ri Fir'auna, nah yi, ⁵Tehrang tig- nghan a kaniyi gir.i, ki nah, "Shina, myang nga wuh. Lingsang a nkiliya ni tummoh ate murang a njeh Kan'ana agh. Beh ni aka lingsang ngha."⁶Fir'auna pilla, "Woro ke lingshi tehro ninga mama tigno a kaniyi ni girir ya."⁷Yusufu wora lingshi tehri. Aguro le Fir'auna kwa worni ni-aba gula ni a leh ya, ni amagulina bin tumo njeh Masar kwa, ⁸ni aba leh Yusufu kwa ni amuna tehri, ni aba leh tehri. Keminiya amuna yang, agi luwo leyang, ni alel giri leyang ngha a dag yang njeh Goshen. ⁹Nyehgwo piri ni aba kogpiri worni ni. Kpabßa le bayong dudug ni.¹⁰Ngha a zuni bin sahri- giri ma Atad agh ni nji gini Urdu, a bue beh ni yong dungrina. Beh ni Yusufu bua nlue tehri ma kahra tompur bahri. ¹¹Ngha aba Kan'ana ni njeh ya, shin ni bua nlue a bin sahri giri ni Atad agh, a nah, "Ga agh gi lush yahlung ni a bin aba Masar." Ini pag yi ke a gor lulli beh Abel Mizraim, mama njum Urdu agh.¹²Nina ni amuna Yakubu paghi ninga mama wabi yang ngha. ¹³Amuni tolli wori njeh Kan'ana, ke lingshi a gunang ni a babang Makfella ni, kari mamre agh. Ibrahim kura gunang nghe ni a ba bang ngha ate ih bi dig nkiliya. Kuri bih Efron ba Hittiya. ¹⁴Yusufu nyerra Masar ngha malli lingshi tehri ya, ni a muna tehri, ni abeni kwa ki

tighi a lingshi nluo tehri ya.¹⁵ Ngha amuna teh Yusufu shina ih tehyang wuh na agh, a nah, "Mang ka pag giri ngha Yusufu wa pag yahlula ni sung le ka alla ka nwah sung ngosso gimashihra ni shi paghi ya.¹⁶ Nina agh a tigha ih Yususu bi zu, a nah "Tehro lagbang ih kedebang agh, ih nah,¹⁷ Nwabbi Yusufu ga, "Tol yi amuna tehro gimashihra ni a pagho agh." Nibeniya tol gimashihra le aguro le Kulli le tehro." Yusufu bua ngha a wabni teng ri ya¹⁸ Amuna osso woro ke gungha dumi. a nah, "Shina, shisung ni aguro lo." ¹⁹ Keminiya Yusufu pil yi yang, "Ke ih bang ngobong ngha. Mini bin d'igna le Kulli?" ²⁰ Yong te ya, ni ntol gimashihra murang ngha, keminiya Kulli ni paghi ate gima bonna, ate ih tig usulo le abayong dudug ninga mama nshin ni kyari ya. ²¹ Nina nibeniya ke ih bi bang ngobong ngha. Nga konna te muyong ni amuna makennina leyong." Pashi yahli yang ni ga, le wabteng ri ayahli yang ololo.²² Yusufu d'igha njeh Masar, ni aba leh tehri. Digna bogho woro tongno pur lum. ²³ Yusufu shinna amuna Ifraimu ha njah ma tahro. Ye osso shin na amuna Makir muna Manasse, abeni gulla dumi ya.²⁴ Yusufu nah yi amuna tehri, "Myang nga wuh; keminiya Kulli ka zu a binyong le ka pushi yong a njeh ni, ih kanni yong a njeh ni kaniyi giri ih pih Ibrahim, ni Ishaku, ni Yakubu agh." ²⁵ Le Yusufu tigha amuna Israila kaniyi giri. Nah, "Ni njiteng Kulli ka zu a binyong. A kunbang nghe ya d'igna nga tol muhlang." ²⁶ Nina agh Yusufu wuh, bogho 110. A gil nlue le a tigha a gitol nluo a Masar.